

Natura 2000 beheerplan

definitief

Olde Maten & Veerslootslanden

Colofon

Uitgave

provincie Overijssel

Datum

9 september 2016

Auteur

Natuur en Milieu

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

provincie.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Wat is Natura 2000?	6
1.2	De aanwijzing van een Natura 2000-gebied	6
1.3	Instandhoudingsdoelstellingen	7
1.4	Het Natura 2000-beheerplan	8
1.5	Proces	9
1.6	Relatie met het PAS	10
1.7	Leeswijzer	10
2	Gebiedsbeschrijving	12
2.1	Inleiding	12
2.2	Landschapsecologische systeemanalyse	12
2.2.1	Geologie en ontstaansgeschiedenis	12
2.2.2	Hydrologie	13
2.2.3	Vegetatie	18
2.3	Ecologische vereisten en trends	18
2.3.1	Habitattypen	18
2.3.2	Habitatrichtlijnsoorten	22
3	Instandhoudingsdoelstellingen	24
3.1	Kernopgaven	24
3.2	Instandhoudingsdoelstellingen	24
3.3	Knelpunten	25
3.3.1	Hydrologie	25
3.3.2	Beheer	26
3.3.3	Atmosferische stikstofdepositie	28
3.3.4	Leemten in kennis	29
3.4	Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling	30
3.4.1	Habitattypen	30
3.4.2	Habitatrichtlijnsoorten	32
4	Beleid, plannen en regelgeving	34
4.1	Europees niveau	34
4.2	Rijksniveau	34
4.3	Provinciaal niveau	36
4.4	Lokaal niveau	38
4.5	Consequenties voor de instandhoudingsdoelstellingen	38
5	Bestaande activiteiten	40
5.1	Inleiding	40
5.2	Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht	40
5.2.1	Voorwaarden en beperkingen	43
5.3	Methodiek	43
5.3.1	Inleiding	43
5.3.2	Effectenindicator	43
5.3.3	Centrale Beoordeling	44
5.3.4	Aanvullende informatie provincie en partners	44
5.3.5	Consequenties van de beoordelingen	45
5.4	Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten	45
5.4.1	Drinkwaterwinning	46
5.4.2	Industriële grondwateronttrekkingen	46
5.4.3	Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap	47
5.4.4	Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten	47
5.4.5	Berekening met oppervlaktewater	49
5.4.6	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	49
5.4.7	Riooloverstorten	50
5.4.8	Beheer en onderhoud waterinfrastructuur	50
5.4.9	Peilbeheer	52

5.4.10	52	
5.4.11	Rijks- en provinciale wegen	53
5.4.12	Industriële en overige bedrijven met een SBI-code	53
5.4.13	Agrarische activiteiten	54
5.4.14	Recreatie en Toerisme	57
5.4.15	Luchtvaart	60
5.4.16	Motorcrossterreinen	61
5.4.17	Zandwinningen	61
5.4.18	Energiecentrales	61
5.4.19	Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties	61
5.4.20	Natuurbeheer	62
5.4.21	Jacht, faunabeheer en schadebestrijding	64
5.4.22	Muskusrattenbestrijding	67
5.5	Cumulatietoets	68
5.5.1	Wat is cumulatie	68
5.5.2	Beoordeling cumulatie in het beheerplan	68
5.5.3	Cumulatieve effecten	68
6	Instandhoudingsmaatregelen	70
6.1	PAS-maatregelen	70
6.1.1	Maatregelen op gebiedsniveau	70
6.1.2	Maatregelen op habitattypenniveau	72
6.1.3	Maatregelen voor habitatsoorten	78
6.1.4	Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten	78
6.2	niet-PAS maatregelen	79
6.2.1	Maatregelen op gebiedsniveau	79
6.2.2	Maatregelen voor habitatsoorten	79
6.3	Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen	79
6.3.1	Toelichting	79
6.3.2	Maatregelenpakket PAS	79
6.3.3	Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen	80
7	Sociaal-economisch perspectief	81
7.1	Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen	81
7.1.1	Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen	81
7.1.2	Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen	81
7.2	Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening	82
7.2.1	Nieuwe activiteiten	82
7.3	De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur	82
8	Uitvoeringsprogramma	83
8.1	Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen	83
8.2	Uitvoering	83
8.3	Monitoring	84
8.3.1	Rapportage en beoordeling	84
8.3.2	Informatie	85
8.3.3	Data	85
8.3.4	Natuurmonitoring	85
8.3.5	Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof	87
8.3.6	Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan	87
8.4	Financiering	88
8.4.1	Dekking	88
8.4.2	Schadevergoeding	88
9	Vergunningverlening en handhaving	89
9.1	Vergunningverlening	89
9.1.1	Vergunningplicht	89
9.1.2	Vergunningprocedure	92
9.2	Toezicht en handhaving	93
10	Referenties	94

Bijlagen:

Bijlage 1 Habitattypenkaart

Bijlage 2 PAS beheermaatregelen kaart

Bijlage 3 Invloedsafstand perceelontwatering

Bijlage 4 Invloedsafstand kleine grondwater- onttrekkingen

Bijlage 5 Melkveebedrijven & lichtverstoring in relatie tot instandhoudingsdoelstellingen

Bijlage 6 Beoordeelde recreatiebedrijven

Bijlage 7 Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code

Bijlage 8 Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen

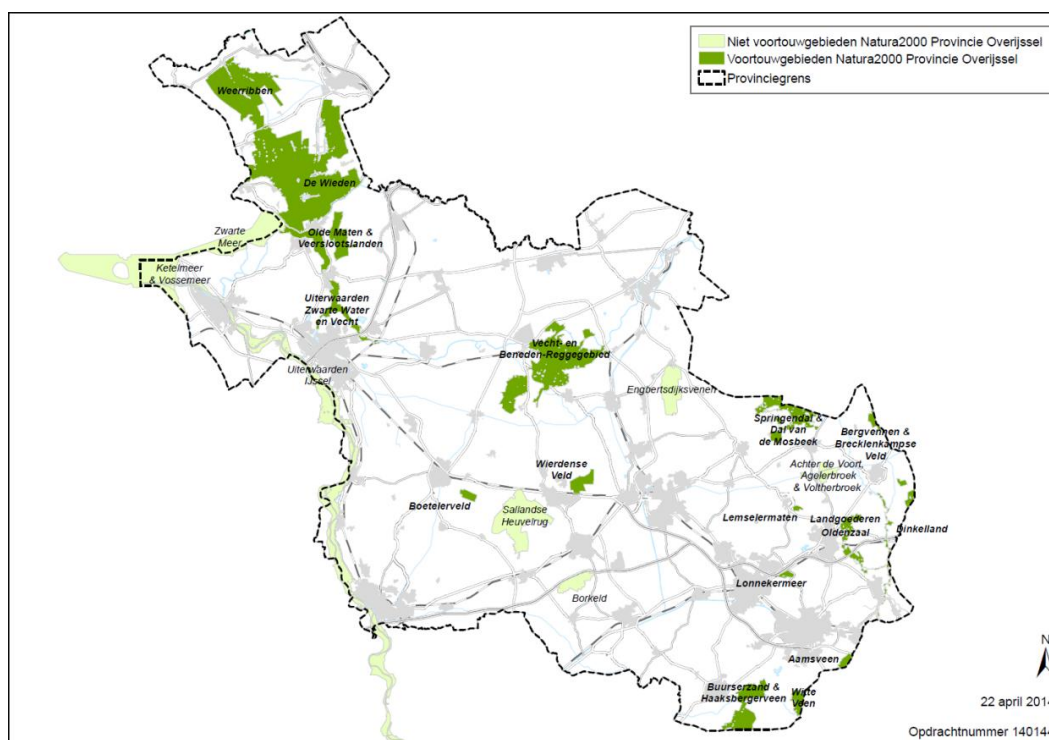
Bijlage 9 Begrippen- en afkortingenlijst

1 Inleiding

1.1 Wat is Natura 2000?

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen hebben de EU-lidstaten afgesproken dat een Europees netwerk van natuurgebieden wordt gerealiseerd: Natura 2000. De lidstaten wijzen Natura 2000-gebieden aan. In deze gebieden worden goede condities gerealiseerd voor de instandhouding van de meest kwetsbare soorten en habitattypen. In Nederland liggen ruim 160 Natura 2000-gebieden waarvan 24¹ geheel of gedeeltelijk in Overijssel (zie figuur 1).

Het juridisch kader van Natura 2000 volgt op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

Figuur 1: Overzicht Natura 2000-gebieden in Overijssel

1.2 De aanwijzing van een Natura 2000-gebied

De staatssecretaris van Economische Zaken wijst een Natura 2000-gebied aan met een aanwijzingsbesluit. Van de 24 gebieden in Overijssel zijn er inmiddels 23 definitief door de staatssecretaris aangewezen als Natura 2000-gebied. Het aanwijzingsbesluit van 'Wierdense Veld' is nog niet definitief vastgesteld.

In de aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing (zie figuur 2) van het betreffende Natura 2000-gebied.

Het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden is op 4 juli 2013 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken aangewezen als Natura 2000-gebied op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet. De habitattypen en habitatrichtlijnsoorten van Olde Maten & Veerslootslanden worden beschreven in hoofdstuk 2, de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 3.

¹ Oorspronkelijk lagen er 25 Natura 2000-gebieden in Overijssel. Het Natura 2000 gebied 'Boddenbroek' is afgevalen.

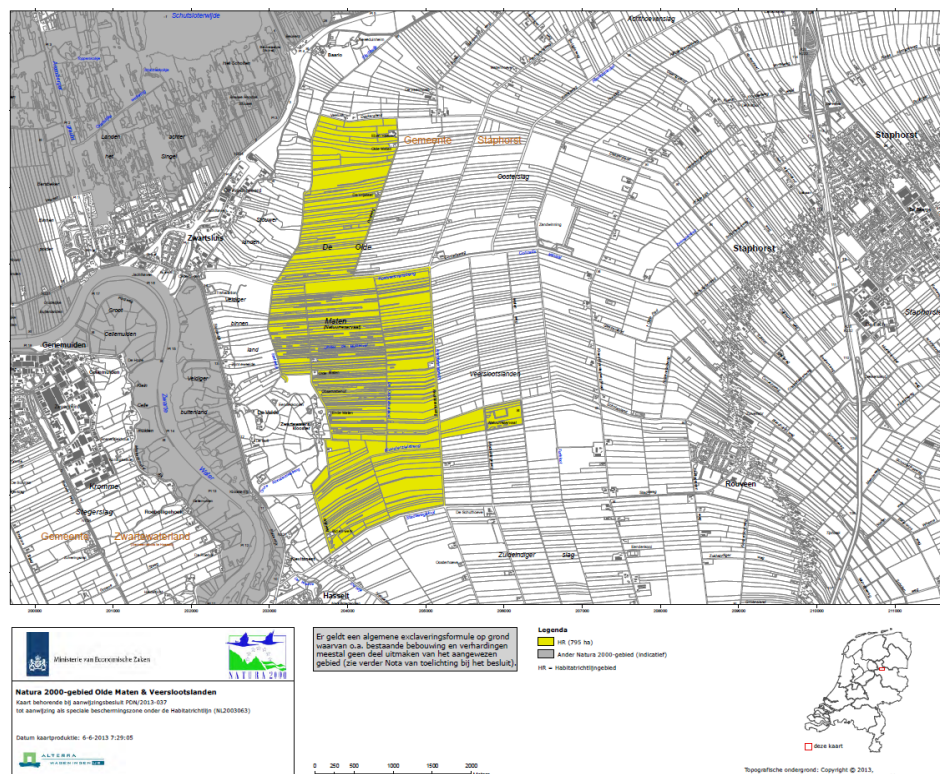
1.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000 doelendocument, een beleidsnotitie van het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, geeft een toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen en de daarbij gehanteerde systematiek. Vanuit de algemene door de EU vastgestelde doelen (zie kader) zijn de landelijke doelen² en de kernopgaven geformuleerd voor de acht voor Nederland beschreven landschapstypen. De kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied aan het Natura 2000 netwerk zijn. De landelijke doelen en kernopgaven zijn per gebied uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke habitattypen, habitatrictlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Voor alle Natura 2000-gebieden gelden algemene doelen. De gebieden moeten bijdragen aan het behoud en indien van toepassing het herstel van:

1. De ecologische samenhang van Natura 2000 binnen Nederland en de Europese Unie;
2. De biologische diversiteit en de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. De op het Natura 2000-gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Voor een aantal kernopgaven is aan concrete gebieden een 'sense of urgency' voor beheer of watercondities toegekend. Daarnaast kan sprake zijn van een aanvullende wateropgave. Een 'sense of urgency' is toegekend als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn. De kernopgaven en de aanduiding van 'sense of urgency' zijn van belang bij de focus van de Natura 2000-beheerplannen en de prioritering van maatregelen.

Figuur 2: Begrenzing Olde Maten & Veerslootslanden

² Landelijke doelen: habitattypen die in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. Dit betreft voor een belangrijk deel schrale graslanden, waarvan de oppervlakte ende kwaliteit de laatste decennia sterk zijn afgenomen.

Onderstaande tabel bevat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden.

Tabel 1 Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen

		Doel		
		Oppervlakte	Kwaliteit	Populatie
Habitattypen				
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	=	=	
H6410	blauwgraslanden	>	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	>	>	
Habitatsoorten				
H1016	Zeggekorfslak	=	=	=
H1134	Bittervoorn	=	=	=
H1145	Grote modderkruiper	=	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=
H4056	Platte schijfhoren	=	=	=

Legenda

- = Behoudsdoelstelling
- > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling
- * Prioritair habitatype

Op de habitattypenkaart van dit Natura 2000-gebied (Bijlage 1) komen ook de habitattypen H6230 heischrale graslanden en H6430A ruigten en zomen (moerasspirea) voor. Deze habitattypen komen niet voor in het aanwijzingsbesluit. Bij het beheer en de uitvoering van de maatregelen moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van deze habitattypen³.

1.4 Het Natura 2000-beheerplan

In de Natuurbeschermingswet is bepaald dat voor alle Natura 2000-gebieden, binnen 3 jaar nadat het gebied definitief is aangewezen, een Natura 2000-beheerplan moet worden vastgesteld. Een Natura 2000-beheerplan beschrijft het gebied, de te behalen instandhoudingsdoelstellingen en wat er nodig is om deze te realiseren. Het Natura 2000-beheerplan geeft ook antwoord op de vraag of en zo ja onder welke voorwaarden (bestaande) activiteiten in en rond het gebied mogen plaatsvinden en het maakt duidelijk welke (bestaande) activiteiten vergunningplichtig zijn.

Het bevoegd gezag van het Natura 2000-gebied stelt het Natura 2000-beheerplan op in samenspraak met alle betrokken partijen in en om het Natura 2000-gebied (eigenaren, gebruikers, andere belanghebbenden en betrokken overheden (gemeenten en waterschappen)). Omdat diverse gebieden meerdere bevoegde gezagen kennen is per Natura 2000-gebied een 'voortouwnemer' benoemd. De voortouwnemer van een Natura 2000-gebied is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Natura 2000-beheerplan van het Natura 2000-gebied. De provincie Overijssel is voortouwnemer van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden.

Gedeputeerde Staten van Overijssel stellen het Natura 2000 ontwerp-beheerplan vast en leggen het ter inzage nadat ook de overige bevoegde gezagen voor dit Natura 2000-gebied het Natura 2000 ontwerp-beheerplan hebben vastgesteld. Voor dit Natura 2000-gebied is ook het ministerie van Economische Zaken bevoegd gezag. De zienswijzen die tijdens de inspraak periode naar voren zijn gebracht worden in een Nota van Antwoord beantwoord. Vervolgens wordt het ontwerp-beheerplan indien nodig aangepast. Daarna stellen de bevoegde gezagen het definitieve Natura 2000-beheerplan inclusief de Nota van Antwoord vast.

³ Algemeen voorbeeld: toename droge heide mag niet ten koste gaan van het habitatype oude eikenbossen. Ook niet als voor oude eikenbossen in het betreffende Natura 2000-gebied geen instandhoudingsdoelstelling in het aanwijzingsbesluit is opgenomen.

Het Natura 2000-beheerplan heeft een geldigheidsduur van zes jaar vanaf het moment van vaststelling (2016). Gedurende deze zes jaar wordt door het bevoegd gezag de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen gemonitord. Aan het einde van deze periode wordt het Natura 2000-beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd en wordt beoordeeld of de beoogde resultaten worden behaald. Het bevoegd gezag maakt afspraken met haar partners over wie, wanneer en hoe deze evaluaties worden uitgevoerd. Op basis van de evaluatie kan de geldigheid van het Natura 2000-beheerplan met telkens zes jaar worden verlengd of een geactualiseerd of geheel nieuw Natura 2000-beheerplan worden opgesteld. Ook tussentijds kan het Natura 2000-beheerplan op basis van nieuwe inzichten worden gewijzigd.

Daarnaast wordt op nationaal niveau, onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Economische Zaken, de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie beziet de staatssecretaris in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde gezagen welke aanpassingen voor de instandhoudingsdoelstellingen en/of –maatregelen nodig zijn in de volgende beheerplanperiode.

1.5 Proces

In 2007 zijn voor de Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Overijssel voortouwnemer is, klankbord-, werk- en stuurgroepen⁴ gestart met het opstellen van Natura 2000 ontwerp-beheerplannen. Voor het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen is in 2009 een separaat door het rijk getrokken landelijk traject opgestart, de Programmatische Aanpak Stikstof⁵ (PAS). De tussenproducten van de werk- en stuurgroepen (de werkdocumenten¹) zijn ingebracht in dit traject en aldaar vertaald in PAS-gebiedsanalyses⁶. De PAS-gebiedsanalyses en daarin opgenomen PAS-maatregelen en de overige stikstof gerelateerde teksten zijn ongewijzigd opgenomen in de Natura 2000-beheerplannen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. De oorspronkelijke werkdocumenten bieden de basis voor het niet-stikstof gerelateerde deel van het Natura 2000-beheerplan.

De PAS-gebiedsanalyses en werkdocumenten zijn samengevoegd met andere bestaande informatie tot 1^e concept Natura 2000-beheerplannen. Deze zijn op 13 mei 2014 voorgelegd aan de Samen Werkt Beter⁷ (SWB) partners en afzonderlijke gemeenten. In een interactief proces is sinds die datum gewerkt aan de verbetering van het niet stikstof-gerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. Met name de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten en het daarmee samenhangende vergunningenkader zijn aangepast. De provincie en haar partners willen daarmee zoveel mogelijk duidelijkheid geven over de continuering van bestaande activiteiten en de regeldruk verminderen door bestaande activiteiten waar mogelijk vergunningvrij op te nemen in de Natura 2000-beheerplannen.

Vanwege de inhoudelijke koppeling van het PAS en de Natura 2000-beheerplannen heeft de provincie de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen grotendeels gelijktijdig met het onder de verantwoordelijkheid van het rijk vallende PAS ter inzage gelegd. Na deze inspraak heeft een herziening op het PAS plaatsgevonden (inwerkingtreding 15 december 2015). De wijzigingen die hier uit voortvloeien zijn meegenomen in dit Natura 2000-beheerplan. Met de medevaststelling van het beheerplan door EZ op 23 augustus 2016 is het beheerplan vastgesteld. Inwerkingtreding is op 9 september 2016, datum van publicatie. In paragraaf 8.1 wordt dieper ingegaan op de procedure voor de ter inzage legging.

De Natura 2000-beheerplannen zijn niet los te zien van de gebiedsprocessen die voor wat betreft de verkenningfase vanuit SWB worden uitgevoerd. De in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen

⁴ Met uitzondering van Wierdense Veld. Hier zijn geen werk- en stuurgroepen gestart. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is wel een dekkende PAS-gebiedsanalyse (incl. maatregelen) opgesteld.

⁵ De Programmatische Aanpak Stikstof (=het terugdringen van stikstofdepositie) is enerzijds gericht op behoud en herstel van biodiversiteit (ecologie) en anderzijds op het genereren van economische ontwikkelingsruimte (economie). De PAS beoogt de vastgelopen vergunningverlening i.h.k.v. de Natuurbeschermingswet vlot te trekken.

⁶ De PAS-gebiedsanalyses bevatten de ecologische herstelmaatregelen die nodig zijn voor het behoud van de stikstofgevoelige natuurwaarden en het op termijn realiseren van de uitbreidings- en of verbeterdoelstellingen voor deze natuurwaarden.

⁷ Op 29 mei 2013 ondertekenden vijftien Overijsselse organisaties het akkoord 'Samen werkt beter' (Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurmonumenten, Overijssels Particulier Grondbezit (OPG), provincie Overijssel, RECROON, Staatsbosbeheer, VNG Overijssel, VNO NCW Midden en de waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden (nu Drents Overijsselse Delta), Rijn en IJssel en Vechtstromen). De Uitvoeringsagenda 'Samen werkt beter' richt zich op de versterking van de economie en ecologie in Overijssel.

maatregelen kunnen in het gebiedsproces met de betrokken partijen worden geconcretiseerd. Daar waar uit de resultaten van het gebiedsproces blijkt dat een in het Natura 2000-beheerplan opgenomen (PAS-)maatregel niet uitvoerbaar is dan wel dat er een betere maatregel voorhanden is kan deze onder de hierna volgende condities worden vervangen (zie kader).

Uit het PAS vloeit voort dat er een uitvoeringsplicht is voor de in de PAS-gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelen (deze zijn daarom 1 op 1 overgenomen in hoofdstuk 6 van dit Natura 2000-beheerplan).⁸

De Natuurbeschermingswet en het daarop gebaseerde PAS-programma, bieden Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om afzonderlijke herstelmaatregelen 'om te wisselen' voor andere maatregelen.⁹ Aan zo'n 'omwisselbesluit' zijn een aantal randvoorwaarden verbonden. Belangrijke randvoorwaarden zijn:

- Dat de doelen van Natura 2000 niet ter discussie worden gesteld;
- De alternatieve maatregel per saldo een vergelijkbaar of beter effect heeft op de realisatie van deze instandhoudingsdoelstellingen;
- De alternatieve maatregel niet leidt tot minder ontwikkelingsruimte;
- De alternatieve maatregel in het kader van 'haalbaar en betaalbaar' in tijd en geld uitgedrukt minimaal even effectief en efficiënt is als de oorspronkelijk voorgenomen maatregel uit de PAS-gebiedsanalyse.

Zo'n alternatieve maatregel is een mogelijke resultante van het overleg in het kader van een gebiedsproces en in het bijzonder de planuitwerkingsfase en zal vóór 2017 duidelijk moeten zijn. Hieruit moet ook blijken dat er sprake is van voldoende draagvlak en een kwalitatief goede ecologische onderbouwing.

Voor de formeel-juridische besluitvorming wordt gebruik gemaakt van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure). Deze komt er op neer dat het voorgenomen GS-besluit ter inzage wordt gelegd en belanghebbenden hiertegen zienswijzen kunnen indienen.

1.6 Relatie met het PAS

In dit Natura 2000-beheerplan wordt onderscheid gemaakt tussen PAS en niet-PAS gerelateerde teksten. De grijs geaccentueerde teksten en bijbehorende tabellen, figuren en kaarten komen 1 op 1 uit de PAS-gebiedsanalyses die door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld op 18 november 2015. De PAS-gebiedsanalyses worden tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen. De meest recente gebiedsanalyse is te vinden op de website www.pas.natura2000.nl.

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de achtergrond van dit Natura 2000-beheerplan en introduceert belangrijke begrippen als Natura 2000, aanwijzingsbesluit, instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beheerplan. Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en de benodigde omstandigheden voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. De concrete instandhoudingsdoelstellingen staan in hoofdstuk 3, evenals de knelpunten voor het behalen van deze doelen. De voor het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden van belang zijnde regelgeving, beleid en plannen worden beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. In dit hoofdstuk komt de vraag aan bod onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen doorgaan en of een vergunning vanuit de Natuurbeschermingswet nodig is. In hoofdstuk 6 zijn de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren uitgewerkt. Hoofdstuk 7 gaat in op de sociaal-economische aspecten van de beheerplannen. Hoofdstuk 8 gaat in op de uitvoering van het beheerplan. Aan de orde komen het voortraject en de doorlopen procedure van de ter inzage legging, de uitvoering, de wijze waarop de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen worden gemeten en de financiering. Hoofdstuk 9 bevat het kader voor vergunningverlening en gaat kort in

⁸ Zie artikel 19kj Natuurbeschermingswet

⁹ Zie artikel 19ki, lid 2, Natuurbeschermingswet

op toezicht en handhaving. Daar waar in dit beheerplan wordt gesproken over "vergunningsvrij" wordt bedoeld "vergunningsvrij in het kader van de Natuurbeschermingswet".

2 Gebiedsbeschrijving

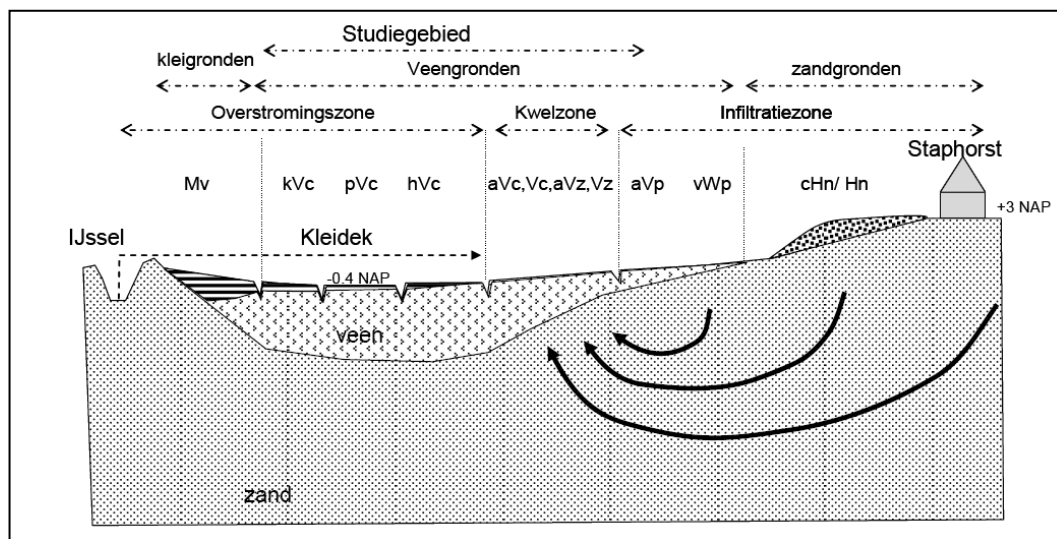
Dit hoofdstuk beschrijft het gebied en de natuurwaarden.

2.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden ligt binnen de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland en valt onder het beheergebied van waterschap Drents Overijsselse Delta (voorheen Groot Salland). Het gebied is 993 hectare groot en wordt beheerd door Staatsbosbeheer en particulieren. Olde Maten & Veerslootslanden ligt in het slagenlandschap van het Staphorsterveld en heeft de voor het gebied kenmerkende langgerekte kavels. In het hele gebied komen plaatselijk veenmosrietlanden en trilvenen voor. In het oostelijk deel treedt grondwater uit. De Olde Maten is een open venig veenweidegebied en ligt net ten oosten van de uiterwaarden van het Zwarte water en ten zuiden van de Wieden. Het is een graslandgebied, afgewisseld door boksloten en petgaten. De petgaten zijn smal en langgerekt. De petgaten en sloten zijn verland met moerasplanten en gedeeltelijk dichtgegroeid met wilgen en elzen. In Veerslootslanden ligt een oud natuurreservaat met blauwgraslanden en een eendenkooi. Dit deelgebied is niet verveend. De eendenkooi bestaat uit vochtig elzen-essenbos en ruigte-elzenbos.

2.2 Landschapsecologische systeemanalyse

De beschrijving van de historie en de ecohydrologie van het gebied zijn grotendeels afkomstig uit de ecohydrologische analyse, die is verricht ten behoeve van de MER Olde Maten & Veerslootslanden (Runhaar en Cirkel, 2010).

Figuur 3: Schematische dwarsdoorsnede studiegebied. Uit: Kemmers et al. 2009.

2.2.1 Geologie en ontstaansgeschiedenis

Het plangebied maakt deel uit van het Staphorsterveld, een veengebied dat aan de oostzijde wordt begrensd door de dekzandrug waarop Staphorst en Rouveen zijn gelegen en aan de westzijde door het Zwarte Water (figuur 3). De ondergrond bestaat uit zand met op 10-20 m -NAP slechtdoorlatende kleiige lagen behorende tot de Eemformatie en op 80-100 m -NAP kleiige afzettingen uit de formatie van Tegelen. Beide lagen zijn plaatselijk onderbroken.

Door zeespiegelrijzing is het gebied in het Atlanticum sterk vernat en heeft op grote schaal veenvorming plaatsgevonden (Hollandveen). Aanvankelijk ging het vooral om eutroof veen (zeggenveen en broekveen), later werd ook veenmosveen gevormd en ontstond hoogveen. Op de overgang naar de dekzandrug wigt het veen uit. In de ondergrond is hier vaak een podzolprofiel

aanwezig (aVp, vWp). Na het ontstaan van de Zuiderzee nam de invloed van overstromingen toe en werd in het westelijk deel van het gebied op het veen een dunne laag klei afgezet (kVc, hVc).

Het Staphorsterveld is waarschijnlijk vanaf het einde van de 12^e eeuw ontgonnen, beginnende vanaf het Zwartewater (Kuijer en Rosing, 1994). De ontgonnen (hoog)veengronden werden eerst gebruikt voor akkerbouw. Nadat de veengronden te nat waren geworden, als gevolg van klink en veenafbraak, werden ze gebruikt voor weiland en later voor hooiland. In het gebied de Olde Maten heeft op beperkte schaal vervening plaatsgevonden.

Volgens Aggenbach et al. (1998) was het Staphorsterveld tot eind 19^e eeuw een boezemgebied dat een groot deel van het jaar onder water stond en dat grotendeels als hooiland werd gebruikt. Na inpoldering zijn de waterpeilen verlaagd en werd het landgebruik geïntensiveerd. In 1952 werd een deel van de nog aanwezige Blauwgraslanden rondom een voormalige eendenkooi bestemd tot natuurgebied. Dit is het huidige natuurreservaat 'De Veerslootslanden'.

Als gevolg van de grondwaterstandsdeling en veenafbraak is het veenpakket na ontwatering in dikte afgenomen. Tussen 1985 en 2009 is de veenlaag naar schatting van Kemmers et al. (2009) ongeveer 16 cm dunner geworden. In het natuurreservaat de Veerslootslanden worden de peilen kunstmatig op peil gehouden door de aanleg van een ringsloot met verhoogd peil en inundatie met oppervlaktewater. Hier is de afbraak en klink van het veen wat minder geweest, met als gevolg dat het maaiveld hier ca een decimeter hoger ligt dan in de omgeving.

2.2.2 Hydrologie

Stijghoogte en kwelflux

Zuurbuffering door de aanvoer van basenrijk grondwater vormt een belangrijke voorwaarde voor de instandhouding van de in het gebied voorkomende trilvenen, Blauwgraslanden en Kalkmoeras. Zuurbuffering kan zowel plaatsvinden door grondwater als door oppervlaktewater. Kwel, in de zin van opwaartse stroming van basenrijk regionaal grondwater, vormt een belangrijke voorwaarde voor het ontstaan van soortenrijke natte schraalgraslanden. Voorwaarde is wel dat het grondwater kan doordringen in de wortelzone. Buffering kan ook optreden door inundatie met oppervlaktewater. In het Hollandse en Friese laagveengebied kwamen in het verleden op grote schaal Blauwgraslanden voor in boezemlanden en polders die 's winter onder water stonden. Het gaat dan wel om een relatief soortenarme vorm van het Blauwgrasland (de 'typische variant' van het Blauwgrasland. Dat is waarschijnlijk niet alleen een gevolg van een minder sterke buffering door oppervlaktewater, maar hangt ook samen met de geringere variatie in standplaatscondities. In door kwel gebufferde schraalgraslanden en trilvenen kunnen als gevolg van geringe maaiveldverschillen (centimeters of decimeters) gradiëntrijke situaties ontstaan waarin op korte afstand basenrijke, door grondwater gevoede laagtes en zure, door regenwater gevoede bulten voorkomen. Dat leidt tot een grote variatie in plantengroei, inclusief soorten die alleen in dergelijke gradiëntsituaties voorkomen.

Het is moeilijk te achterhalen welk deel van het gebied in welke periode onder invloed heeft gestaan van kwel. Zeespiegelrijzing, ontginning en ontwatering hebben in de laatste paar duizend jaar geleid tot ingrijpende veranderingen in de waterhuishouding. Infiltratiegebieden zijn door zeespiegelrijzing veranderd in kwelgebieden, die vervolgens door veengroei zijn veranderd in infiltratiegebieden, die door veenontginning weer zijn veranderd in kwelgebieden en tenslotte door ontwatering weer deels zijn veranderd in infiltratiegebieden. Fossiele bodempatronen zijn daarom weinig bruikbaar om een indruk te krijgen van kwel- en infiltratiepatronen omdat niet altijd duidelijk is in welke periode ze zijn ontstaan.

Door Cornelissen en Krol (1986, geciteerd in Aggenbach et al. 1998) is eind vorige eeuw onderzoek gedaan naar de waterkwaliteit in sloten. Ze concluderen dat in de sloten in een strook direct ten westen van Rouveen permanent basenrijk chloridearm water voor, wijzend op een permanente aanvoer van grondwater. In de rest van het gebied kwam in de zomer water voor chloridegehaltes van 100-150 mg/l. Dit wijst er op dat de grondwateraanvoer in de zomer onvoldoende was om verdamping en eventuele wegzijging te compenseren en dat oppervlaktewater werd aangevoerd.

Aanvoer van basenrijk grondwater naar de sloten wil niet zeggen dat het grondwater ook kan doordringen tot in de percelen. Onderzoek naar het geleidingsvermogen van de waterverzadigde veenondergrond met behulp van een zogenaamde prikstok, uitgevoerd in juli 1995, liet zien dat in het reservaat de Veerslootslanden overal infiltratie optreedt (Aggenbach et al. 1998). In de

geïnundeerde delen is het geleidingsvermogen in de veenondergrond hoog als gevolg van infiltratie van aangevoerd oppervlaktewater, in de niet geïnundeerde delen is het geleidingsvermogen laag door infiltratie van regenwater.

De stijghoogte is de bepalende factor voor het al dan niet optreden van kwel. Om een beeld te krijgen van de stijghoogte, en van de veranderingen daarin, is met het programma *Menyanthes* een tijdreeksanalyse uitgevoerd op de gegevens uit een naast het reservaat gelegen peilbuis B21E0154. In deze peilbuis zijn over de periode 1982-2006 stijghoogtes op 5 dieptes gemeten door de provincie Overijssel. De filterstelling is geheel beneden de afdekkende holocene veenlaag. De eerste 3 filters bevinden zich in het zandpakket boven de kleilagen van de formatie van Peize, de twee diepste filters bevinden zich onder deze kleilaag.

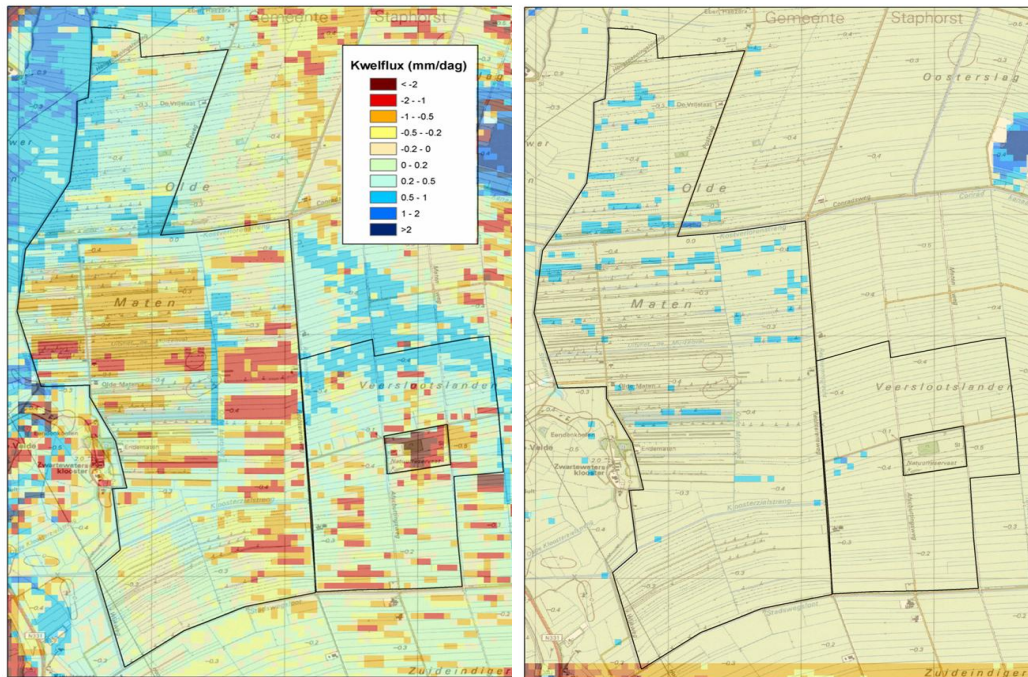
Uit de tijdreeksanalyse, met alleen neerslag en verdamping als verklarende variabelen, blijkt dat er in de reeksen een duidelijke negatieve trend aanwezig is. Het blijkt te gaan om een daling van 23 cm over een periode van ongeveer 20 jaar. Duidelijke signalen voor afvlakking van de daling zijn niet zichtbaar in de reeksen. De daling is zowel boven als onder de kleilagen van de formatie van Peize zichtbaar. De oorzaak voor deze nog steeds doorgaande trendmatige daling van de stijghoogte is niet uit de analyse af te leiden.

Het is niet bekend of de stijghoogte vóór 1982 voldoende is geweest om te zorgen voor grondwateraanvoer naar de wortelzone. Op dit moment liggen de stijghoogten bij peilbuis B21E0171 op een peil dat net voldoende is voor de aanvoer van kwel naar de sloten (stijghoogte gemiddeld ca -1,10 m NAP, zomerpeil -1.00 m NAP, winterpeil -1.20 m NAP). Gezien de hoogte van het maaiveld (-0.45 gemiddeld in reservaat, -0.55 gemiddeld in omgeving reservaat op basis van AHN) is het echter uitgesloten dat het opkwellende grondwater de wortelzone in de percelen kan bereiken.

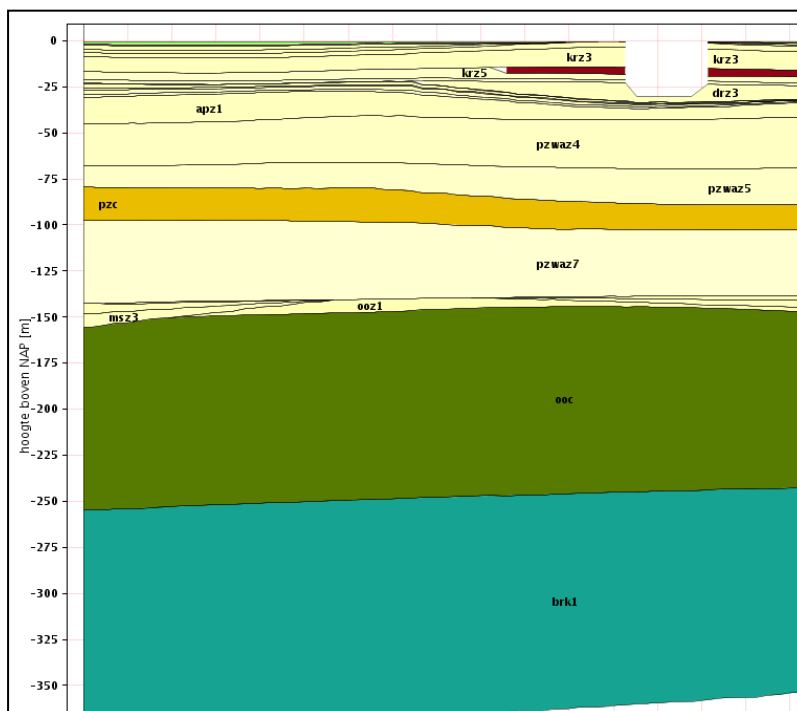
In het proefgebied direct ten westen van de Veerslootslanden is de bodem afgegraven tot een diepte van gemiddeld 0.75 m -NAP in het oostelijk deel, grenzend aan het reservaat, en gemiddeld 0.9 m -NAP in het westelijk deel (Hermse en Bremer, 2008). Om te bepalen of hier sprake is van grondwaterinvloed is een meetnet opgezet door DLG (ondiepe buizen met filter in de veenlaag) en het voormalige waterschap Groot Salland -nu waterschap Drents Overijsselse Delta- (diepe buizen met filter in het zand onder de veenlaag). Op basis van het verschil tussen freatische grondwaterstanden en de stijghoogte in het zandpakket onder het veen kan worden geconcludeerd dat in de westelijke en middelste meetraai permanent sprake is van infiltratie van regenwater. Alleen in de oostelijke raai is op basis van de meetgegevens sprake van een positieve kweldruk: de stijghoogte is het gehele jaar door ca 20 cm hoger dan in de freatische buizen. Een vergelijking met het stijghoogteverloop in de iets oostelijker gelegen buis B21E00154 doet echter vermoeden dat dit berust op een meetfout.

Ook de kwaliteit van het grondwater in de ondiepe peilbuizen wijst niet op grondwaterinvloed, gehalten aan Ca en HCO₃ liggen duidelijk lager dan in het grondwater in de zandondergrond (Hermse en Bremer, 2008).

Figuur 4 geeft links een beeld van jaargemiddelde kwelfluxen zoals die door het waterschap zijn berekend met het hydrologische model MIPWA. In een groot deel het van het gebied liggen de fluxen rond de 0 mm/dag. In het noordelijke deel van de Olde Maten is door kwel vanuit het Meppelerdiep sprake van hogere kwelfluxen. Ook in een driehoekig gebied ten noorden van de Veerslootslanden zijn de gemiddelde kwelfluxen hoger, ze liggen hier tussen de 0,5 en 1 mm/dag. De verklaring vormt waarschijnlijk de ligging van de Eemklei zoals aangenomen in het model. De kwelzone ligt direct ten zuiden van een kleilaag die volgens REGIS op ca 20 m diepte in de ondergrond aanwezig is. De kleilaag wordt doorbroken door een diepe zandwinplas die volgens het model veel kwel afvangt (figuur 5).

Figuur 4: Door waterschap berekende kwelfluxen naar het freatische pakket in de huidige situatie (links) en een schatting van de kwelflux naar de wortelzone bereikt (rechts). Uit: Runhaar en Cirkel, 2010

Figuur 5: Begrenzing van de kleilaag (rood aangegeven) ten noordoosten van het projectgebied. Transect in Z-N richting. Het gat is de in het noordoosten gelegen zandwinplas. Bron: REGIS

In het reservaat De Veerslootslanden worden infiltratiefluxen van meer dan 2 mm berekend als gevolg van de hogere maaiveldligging ten opzichte van de omgeving. Ook in het centrale deel van de Oude Maten komen plekken voor waar een sterkere infiltratie berekend als gevolg van het dichtgroeien van de boksloten. Daardoor stagneert hier regenwater dat, voor zover het niet verdampt, grotendeels via de zandondergrond wordt afgevoerd. Dat is ook het gebied waar volgens

het Flora- en Fauna-onderzoek (Van den Brandhof et al. 2009) veel Wilde gagel en Wateraardbei voorkomen, soorten die kenmerkend zijn voor arme, relatief zure omstandigheden.

De met het regionale hydrologische model MIPWA (Waterschap Groot Salland 2010) berekende kwelflux (Waterschap Groot Salland 2010) geeft aan hoeveel water gemiddeld vanuit het zandpakket onder de veenlaag wordt afgevoerd naar de sloten dan wel verdwijnt door verdamping. Dat zegt echter weinig over de hoeveelheid grondwater die doordringt tot in de wortelzone.

In figuur 4 is rechts aangegeven welk deel van de kwelflux naar schatting daadwerkelijk doordringt tot in de wortelzone en daarmee kan bijdragen aan de buffering van de standplaats. Te zien is dat er in het natuurontwikkelingsgebied rondom het reservaat de Veerslootslanden nauwelijks/geen kwel naar maaiveld wordt berekend. Alleen in de afgegraven proefvelden ten westen van het reservaat wordt lokaal enige kwel berekend.

Grondwaterstand

Als gevolg van de diepe winterpeilen (1.20 m -NAP, meer dan een halve meter onder maaiveld) liggen de gemiddelde voorjaarsgrondwaterstanden vrijwel overal dieper dan 2 dm onder maaiveld, de grens voor goed ontwikkelde natte schraalgraslanden. Plas-dras situaties in winter en voorjaar komen volgens de modelberekeningen alleen voor in die delen van Olde Maten waar de boksloten geheel zijn dichtgegroeid en de afwatering sterk wordt belemmerd. Hier treden grote grondwaterstandswisselingen op, met grondwaterstanden aan of boven maaiveld in de winter en meer dan 8 dm diep in de zomer.

Grondwaterkwaliteit

Door Kemmers et al. (2008) is op 15 plekken de samenstelling van het bovenste grondwater bepaald aan de hand van watermonsters afkomstig uit boorgaten. Daaruit blijkt dat in het gehele gebied ondiep calciumrijk (mediane waarde 64 mg/l) en chloridearm (< 30 mg/l) grondwater voorkomt met een hoge pH (> 7.7).

Gezien de stijghoogte en de met MIPWA berekende kwelfluxen is het niet waarschijnlijk dat het calciumrijke water afkomstig is van kwel. De aanrijking met calcium en andere ionen lijkt eerder het gevolg te zijn van uitwisseling met de bodem. Door aanvoer van grondwater en overstroming in het verleden zijn de meeste gronden nog rijk aan uitwisselbaar calcium en andere kationen. Uit de door Kemmers et al. beschreven pH-profielen blijkt dat de bodem op veel plaatsen al wel oppervlakkig is verzuurd. Omdat het gaat om bemeste en mogelijk ook bekalkte graslanden is het echter moeilijk om uit de pH-profielen conclusies te trekken over de intensiteit en duur van infiltratie.

Op een aantal plekken worden hoge sulfaatgehalten gemeten in het grondwater (>100 mg SO₄/l), wat wijst op pyrietoxidatie als nevenverschijnsel van oxidatie en veenafbraak.

Oppervlaktewaterkwaliteit

Het plangebied maakt deel uit van de beheereenheid Staphorsterveld. Overtollig water wordt via gemalen uitgeslagen op het Zwarte Water. Inlaat vindt plaats vanuit de Hoogeveense Vaart en de Dedemsvaart. Uit de modelresultaten voor de huidige situatie blijkt dat er op jaarbasis gemiddeld 465 m³/d wordt ingelaten in de Olde Maten (170.000 m³/jaar). Het maximale inlaatdebiet bedraagt 5500 m³/d. De kwaliteit van het inlaatwater is matig. In de periode 2000-2005 bedroeg het gemiddelde gehalte aan N-totaal gedurende het zomerhalfjaar in de Hoogeveense Vaart (meetpunt 2HOVV9RO) en de Dedemsvaart (kdv08) respectievelijk 2,5 en 3 mg/l. Deze gehalten liggen boven de MTR-norm van 2.2 mg/l. Gehaltes aan P-totaal lagen in dezelfde periode gemiddeld op 0,20 en 0,21 mg/l, eveneens duidelijk boven de MTR norm van 0,15 mg/l. Chloridegehalten variëren tussen de 45 en 90 (Hoogeveense Vaart) en tussen 35 en 85 mg/l (Dedemsvaart). Sulfaatgehalten zijn alleen gemeten in de Dedemsvaart. Gemiddeld bedraagt in de periode 2000-2005 het sulfaatgehalte daar in het zomerhalfjaar 36 mg/l.

Tabel 2: Gemiddelde bijdrage bronnen aan belasting Staphorsterveld met N en P. Gegevens waterschap Groot-Salland.

	neerslag	kwel	afspoeling	aanvoer	overstorten	huishoudelijke lozingen
stikstof	4%	5-10%	80-90%	3%	1%	<1%
fosfaat	-	10-15%	80-90%	5%	3%	<1%

Op basis van modelberekeningen die door het waterschap in 2001 zijn uitgevoerd blijkt dat inlaat in het Staphorsterveld als geheel van water slechts een beperkte bron van nutriënten vormt (tabel 2). Ongeveer 80 tot 90 % van de stikstof en fosfaat is afkomstig van afspoeling vanuit de landbouw.

Het gaat hier niet alleen om af- en uitspoeling van meststoffen uit actuele en historische bemesting, maar ook om de uitspoeling van nutriënten die vrijkomen bij veenaafbraak.

In het gebied liggen twee monsterpunten van het Ecologisch Meetnet Water van het waterschap (IPG09 en ISL64) die in 2001 en 2005 zijn bemonsterd op waterchemie, planten en macrofauna. In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de waterkwaliteit. Omdat het aantal meetpunten in het gebied beperkt is, zijn ook een aantal meetpunten direct ten zuiden en ten oosten van het plangebied meegenomen in de beschrijving.

Tabel 3: Gehalten P-totaal en N-totaal (zomergemiddelde) in meetpunten ecologisch meetnet waterschap. Gehaltes in mg/l, EGV in mS/m.

	P-tot		Ntot		Ca	Mg	SO4	Cl	EGV
Code	2001	2005	2001	2005	2005				
IPG09	0.17	0.08	2.3	2.0	17.5	4.2	13	12	14
ISL64	0.13	0.15	2.4	2.3	84.5	6.8	14	63	54
ISL70	0.16	0.08	2.4	2.0	88.5	6.3	21	37	51
ISL71	0.08	0.08	2.1	2.2	87.8	7.0	23	40	52
ISL97	0.72	0.41	6.2	5.0	19.7	4.1	11	35	22
ISL98	0.17	0.39	3.3	3.1	60.3	5.5	17	63	48

In de meeste punten worden hoge calciumgehalten gevonden. Die worden waarschijnlijk veroorzaakt door aanvoer van basenrijk grondwater. In een aantal meetpunten wordt expliciet melding gemaakt van kwel of aanvoer van kwelwater. Afwijkend is het recent gegraven petgat ten westen van de Veerslootslanden (IPG09). Het geringe geleidingsvermogen en de lage gehalten aan Ca en Cl wijzen er op dat hier regenwater wordt vastgehouden. Ook de aanwezigheid in het water van de zachtwatersoort duizendknoopfonteinkruid en op de oever van de kalkmijdende soorten knolrus en kleine zonnedaauw wijzen daar op. Ook in de zeer ondiepe 'Krabbescheersloot' (ISL97, zo genoemd omdat hier vroeger krabbenscheer voorkwam) wijst het lage Ca-gehalte op een dominante invloed van regenwater.

Gehalten aan N-totaal en P-totaal liggen in de meeste punten rond of iets boven de MTR-waarde (resp. 2.2 en 0.15 mg/l). Tussen 2001 en 2005 lijken de nutriëntengehaltes eerder te zijn afgenomen dan toegenomen. Het waterschap vermoedt dat de oorzaak ligt in een verandering van het beheer. De chloride- en sulfaatgehalten zijn relatief laag. Uitzondering vormen de relatief hoge chloridegehalten in ISL64 en ISL98.

Een maandelijks bemonsterd routinemeetpunt van het waterschap ligt in de Kloosterzielstreng langs de Rechterenseweg (IKL62, coord. 205.170-514.610). In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de waterkwaliteitsgegevens over de periode 2000-2007. Het gaat hier om zomergemiddelden.

Tabel 4: Analyseresultaten meetpunt IKL62 aan Kloosterzielstreng langs de Rechterenseweg (gemiddelden zomerhalfjaar).

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
pH		7,4	7,2	7,1	7,3	7,4	7,5	7,5	7,8
EGV	mS/m	57	55	57	52	52	54	64	58
P-tot	mg/l	0,12	0,13	0,16	0,13	0,11	0,12	0,13	0,14
N-tot	mg/l	2,2	2,2	2,4	1,7	1,9	2,4	1,9	2,3
Cl	mg/l	63	58	59	62	49	45	84	66
SO4	mg/l	19	20	21	41	20	17	25	17
HCO3	mg/l					270	273	368	236
Ca	mg/l					86,0	90,3	81,0	82,2
K	mg/l					6,7	6,0	7,8	6,2
Mg	mg/l					6,7	6,5	8,7	7,6
Na	mg/l					29,7	24,3	54,3	40,5

2.2.3 Vegetatie

In het deelgebied Olde maten komen veel verlandende boksloten voor met daarin aanzetten tot trilveenvegetaties. Soorten die regelmatig worden aangetroffen in verlandende boksloten zijn onder meer wilde gagel, tormentil, draadzegge, wateraardbei, kamvaren en stijf struisriet (Van den Brandhof 2009). Een groot deel van de boksloten (ca 70%) is dichtgegroeid met wilgenstruweel. De soortenrijkdom van deze sterk verlande boksloten is gering. Dat is niet alleen een gevolg van beschaduwing. Doordat er geen aanvoer meer kan plaatsvinden van oppervlaktewater zakt het water hier in de zomer ver weg, wat zorgt voor een grote peildynamiek.

Ten noorden van de Conradsweg en ten westen van de Postweg liggen tussen een paar smalle zetwallen enkele petgaten met relatief goed ontwikkelde veenmosrietlanden. De smalle zetwallen zijn erg verzuurd en verdroogd en worden gedomineerd door pijpenstrootje. Hier kwam vroeger Blauwgrasland voor, maar kenmerkende soorten als Spaanse ruiter en blonde zegge ontbreken. Wel komt hier nog knotszegge voor (Van den Brandhof 2009).

In de omgeving van de Veerslootslanden komen in en langs de sloten soorten voor als plat fonteinkruid, brede waterpest, snavelzegge, grote boterbloem en holpijp. Dit wijst op een goede waterkwaliteit als gevolg van aanvoer van kwelwater. Krabbenscheer komt in het gebied slechts op enkele plaatsen voor. Vroeger moet deze soort op veel meer plaatsen, ook in de vorm van krabbenscheervelden, zijn voorgekomen.

In het natuurreservaat De Veerslootslanden komen soortenrijke natte schraalgraslanden voor. Een vegetatiekartering uit 1998 (Corporaal, resultaten overgenomen in Aggenbach et al. 1998) laat zien dat in het reservaat op die plekken die onder invloed stonden van inlaatwater trilveenvegetaties (*Scorpidio-Caricetum diandrae*) en orchideeënrijk Blauwgrasland (*Cirsio-Molinietum parnassietosum*) voorkwamen, met daarin soorten als parnassia, vleeskleurige orchis, kleine valeriaan, Spaanse ruiter, blonde zegge en vlozegge. Runhaar (1987) vermeldt ook het voorkomen van groen schorpioenmos, een soort die tijdens een veldexcursie in het gebied in 2010 werd teruggevonden bij het inlaatpunt. Waar geen inundatie plaatsvindt, komt een wat zuurdere en minder soortenrijke vorm van het Blauwgrasland (*Cirsio-Molinietum nardetosum*) voor. Als gevolg van lekken in de kade rondom het gebied is het niet meer mogelijk om het gewenste peil te handhaven en is het areaal dat kan worden bevoeid afgenomen. Het is niet duidelijk in hoeverre dit heeft geleid tot een achteruitgang van de vegetatie. Volgens het werkdocument (Arcadis, 2009) is de vleeskleurige orchis uit het gebied verdwenen.

In een gebied ten westen van de Veerslootslanden is in 1997-1999 een aantal percelen afgegraven om Blauwgraslanden en petgaten te ontwikkelen. De periode is te kort om met zekerheid iets te zeggen over de hier te verwachten vegetatie-ontwikkeling. Wel opvallend is de vestiging van een aantal zuurminnende soorten op met name de diep afgegraven percelen. Het gaat om soorten als knolrus, kleine zonnedauw, koningsvaren, moeraswolfsklauw, kamvaren en diverse soorten veenmos (Hermse en Bremer 2008). Dit wijst op een ontwikkeling richting relatief zure veenmosrietlanden. Dit is in de lijn met de gemeten grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. In het gebied zijn bij wijze van experiment ook een aantal Blauwgraslandsoorten uitgezaaid, die merendeels goed zijn aangeslagen, vooral in het oostelijke deel van de proefstrook en bij een ondiepe afgravingsdiepte (2,5 dm).

2.3 Ecologische vereisten en trends

In deze paragraaf worden de habitattypen en habitatrictlijnsoorten van Olde Maten & Veerslootslanden beschreven. Daarbij worden eerst de ecologische vereisten beschreven, dan het actuele areaal, de kwaliteit en de trends daarin.

2.3.1 Habitattypen

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Ecologische vereisten

De kwaliteit van het oppervlaktewater in het gebied is matig. Grootste knelpunt vormt het gehalte aan nutriënten. De gehalten aan N en P liggen zowel in het inlaatwater als in het oppervlaktewater in het Natura 2000-gebied en in de directe omgeving boven de MTR-waarden (2,2 mg N-totaal en

0,15 mg P-totaal). Dat ligt boven het optimumgehalte voor Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (optimale gehalten tussen de 0,04 en 0,1 mg P-totaal per liter volgens profielendocument Natura 2000).

Tabel 5: Overzicht van ecologische vereisten H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Basisch tot neutraal	pH > 6.5
Vochttoestand	Diep	GVG: > -50 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet tot zwak brak	< 1000 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig tot zeer voedselrijk	
Overstromingstolerantie	N.v.t.	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	30 kg of 2143 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Dominantie van drijvende of ondergedoken waterplanten met forse bladeren · Helder water (goed doorzicht); · Goede waterkwaliteit (onvervuild, niet te hoog fosfaatgehalte); · Waterdiepte tenminste 0,8 meter; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Gebaseerd op de habitattypenkaart komt het habitatype H3150 niet meer voor. Waarschijnlijk omdat ze niet kwalificeren doordat de boksloten waar het type aanwezig is niet breed genoeg zijn.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Vegetaties met krabbenscheer en fonteinkruiden zijn vermoedelijk uit het gebied verdwenen (Arcadis 2009, Van den Brandhof 2009, habitattypenkaart). Uit de aangeleverde gebiedsdocumenten is verder niet af te leiden wat de trend in areaal en kwaliteit van het habitatype is.

H6410 blauwgraslanden

Ecologische vereisten

Tabel 6: Overzicht van ecologische vereisten H6410 blauwgraslanden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Zwak zuur tot matig zuur	pH 5-6.5
Vochttoestand	Zeer nat tot nat	GVG: -5 tot 25 cm - maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselarm tot licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Hooibeheer (jaarlijks laat in het jaar maaien en materiaal afvoeren); · Toevoer van basenrijk water (door overstromingen met oppervlaktewater of door toestroom grondwater); · Opslag van struwelen en bomen < 5%; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele ha; · Het zo nu en dan opbrengen van organisch materiaal kan noodzakelijk zijn om verzuring tegen te gaan.	

Er zijn onvoldoende gegevens om te kunnen bepalen in hoeverre aan de ecologische vereisten ten aanzien van zuurgraad en buffering wordt voldaan. Metingen door Hermse en Bremer (2008) lijken er op te wijzen dat in reservaat de Veerslootslanden en in de proefstroken ten westen van de Veerslootslanden de pH in de bovengrond onder een waarde van 5 ligt, maar het is niet geheel duidelijk waar is gemonsterd.

Actueel areaal en kwaliteit habitattype

Blauwgrasland komt voornamelijk voor in het Blauwgraslandreservaat De Veerslootslanden, met een wisselende kwaliteit. Ten westen van het reservaat zijn op kleine schaal Blauwgraslanden ontstaan op afgegraven proefpercelen. Op de voormalige 'blauwkoppen' ten noorden van de Conradsweg komen sterk verzuurde en verdroogde vegetaties voor waarin pijpenstrootje domineert. Deze worden niet tot Blauwgrasland gerekend. In totaal is er 7,53 ha aan kwalificerende blauwgraslanden berekend.

Trends in areaal en kwaliteit habitattype

De Blauwgraslanden in het reservaat De Veerslootslanden waren ooit goed ontwikkeld, maar de oppervlakte en de kwaliteit nemen nu af als gevolg van het slecht functioneren van het bevoeiingssysteem. Een groot deel van de vegetatie in het reservaatgebied wordt ingenomen door rompgemeenschappen. In de proefstrook ten westen van de Veerslootslanden zijn bij wijze van experiment een aantal percelen afgegraven. Mede door de uitzaai van soorten hebben zich hier op kleine schaal vegetaties kunnen ontwikkelen die op de habitattypenkaart voor het gebied worden aangemerkt als Blauwgrasland. De duurzaamheid van deze Blauwgraslandjes is echter twijfelachtig onder de hydrologische condities van voor de uitvoering van het inrichtingsplan.

H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Ecologische vereisten

De kwaliteit van het oppervlaktewater in het gebied is matig. Het grootste knelpunt vormt het te hoge gehalte aan nutriënten. De gehalten aan N en P liggen zowel in het inlaatwater als in het oppervlaktewater in het Natura 2000-gebied en in de directe omgeving boven de MTR-waarden (2,2 mg N-totaal en 0,15 mg P-totaal). Dat ligt ver boven de optimale P-gehalten voor Overgangs- en trilveen (< 0,015 mg P/l). Bij dat laatste kan overigens wel de kanttekening worden gemaakt dat Overgangs- en trilveen voorkomt in meer geïsoleerde boksloten, waarin het gehalte aan fosfaat naar verwachting lager is door vastlegging in bodem en plantengroei, en door verdunning met regenwater. Omdat niet gemeten is op locaties die op de habitattypenkaart als trilveen worden aangemerkt is onbekend wat hier de gehalten aan N en P zijn.

Tabel 7: Overzicht van ecologische vereisten H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot neutraal	pH 4.5-7.5
Vochttoestand	Langdurig inunderend tot zeer nat	GVG: -20 tot 10 cm - maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg/l
Voedselrijkdom	Licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	17 kg of 1214 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Geen of weinig opslag van struweel (< 10%); · Gelaagde vegetatiestructuur met een goed ontwikkelde moslaag (> 30%); · Hoge soortenrijkdom (> 20 plantensoorten per vierkante meter); · Jaarlijks gemaaid; · Optimaal functionele omvang: vanaf enkele hectares (voor beide subtypen).	

Actueel areaal en kwaliteit habitattype

In Olde Maten komen trilvenen voor, maar deze zijn niet goed ontwikkeld (informatie uit de beheerplanprocedure). Dit wil zeggen dat het geen trilvenen met drijvende kraggen en veel zeggen en mossen zijn. Van de typische soorten komt alleen de ronde zegge lokaal voor. Habitattypen die

vegetatiekundig tot het *Scorpidio-Caricetum diandrae* en het *Carici curtae-Agrostietum caninae* behoren, komen in het gebied niet voor. Wel komen in het deelgebied Olde Maten veel verlandende boksloten voor met daarin trilveensoorten als draadzegge en lokaal ook ronde zegge die op de habitattypenkaart zijn aangegeven als trilveen. Soorten die regelmatig worden aangetroffen in verlandende boksloten zijn onder meer wilde gagel, tormentil, draadzegge, wateraardbei, kamvaren en stijf struisriet (Van den Brandhof 2009). Er is op basis van de meest recente habitattypenkaart ca. 0,15 ha aan kwalificerende trilveenvegetaties aanwezig.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Trends zijn thans onbekend en moeten in de eerste beheerplanperiode gemonitord worden.

H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Ecologische vereisten

Er zijn geen gegevens over de ecologische condities in de Veenmosrietlanden ten noorden van de Conradsweg en de als habitatype Veenmosrietland gekarteerde verlande boksloten.

Tabel 8: Overzicht van ecologische vereisten H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur	pH 4.5-5.5
Vochttoestand	Zeer nat	GVG: -5 tot 10 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	10 kg of 714 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Geen of weinig opslag van struweel (< 10%); · Gelaagde vegetatiestructuur met een goed ontwikkelde moslaag (> 30%); · Hoge soortenrijkdom (> 20 plantensoorten per vierkante meter); · Jaarlijks gemaaid; · Optimaal functionele omvang: vanaf enkele hectares (voor beide subtypen).	

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Veenmosrietlanden komen op kleine oppervlakte voor (ca. 3,18), en zijn over het algemeen matig ontwikkeld. Veenmosrietlanden met een goed ontwikkelde drijvende kragge gedomineerd door veenmossen, met een vegetatie die mogelijk kan worden beschouwd als een arme vorm van het *Pallavicinio-Sphagnetum*, komen voor in het petgatengebiedje ten noorden van het Conradskanaal en ten westen van de Postweg. Daarnaast komen in het gebied de Olde Maten ook een aantal boksloten voor die zo ver zijn verland en verzuurd dat hier veenmossen voorkomen, en die deels kunnen worden gerekend onder (arme vormen) van het *Pallavicinio-Sphagnetum*.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Trends zijn thans onbekend en moeten in de eerste beheerplanperiode gemonitord worden.

2.3.2 Habitatrichtlijnsoorten

H1016 Zeggekorfslak

Ecologische vereisten

Uit Profielendocument (Ministerie EZ, 2008):

Leefgebied: In Nederland wordt de zeggekorfslak vooral aangetroffen in enerzijds bron- en moerasbossen met een dichtbegroeide tot ijle ondergroei van moeraszegge (*Carex acutiformis*) en anderzijds oevers met pluimzegge (*Carex paniculata*), oeverzegge (*Carex riparia*), scherpe zegge (*Carex acuta*) en groot liesgras (*Glyceria maxima*). Galigaanmoerassen zijn een derde typeleefgebied. De zeggekorfslakjes zijn voornamelijk te vinden op de bladeren van de genoemde plantensoorten.

Voedsel: De zeggekorfslak leeft specifiek van algen en schimmels op de bladeren van de bovengenoemde moerasplanten.

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

Soort is recent op een groot aantal locaties verspreid over het gebied aangetroffen. Precieze gegevens ontbreken.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

Gegevens ontbreken.

H1134 Bittervoorn

Ecologische vereisten

De bittervoorn leeft bij voorkeur in schone en stilstaande tot langzaam stromende wateren met een gevarieerde onderwater- en oevervegetatie. De soort is kenmerkend voor laagveengebieden, overstromingsvlakten van rivieren en rustige delen van beken. Ze worden vooral aangetroffen in plantenrijke oeverzones of in de zachte stroom voor duikers. Dit is tevens het geschikte habitat van grote zoetwatermosselen, waaronder vooral de grote schildersmossel en zwanenmossel. Deze mosselen dienen als gastheer voor de embryonale ontwikkeling van de bittervoorn. Dikke lagen modder en slib, maar ook bodems met harde klei worden door zoetwatermosselen gemeden, dus zijn ook voor bittervoorns weinig geschikt. Een goed ontwikkelde watervegetatie – zowel emergent als ondergedoken – levert bij uitstek beschutting en het opgroei gebied voor jonge Bittervoorns. Ook het aanbod aan overwinteringsplaatsen (zoals diepere slootdelen) is bepalend voor de overleving.

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

Populatiegrootte is onbekend, aangenomen wordt dat de soort verspreid voorkomt in het gehele gebied met open water met een minimale diepte van 50 cm en een "rijke" watervegetatie. Voortplanting vindt plaats op de locaties waar zoetwatermosselen voorkomen van voldoende grootte (min. 4 cm). In de Olde Maten zijn langs veel sloten, door het in onbruik raken van het land, houtige vegetaties ontstaan waardoor beschaduwing en verondiepen van de sloten met modder en slib een negatief effect hebben op de watervegetatie en daarmee op de zoetwatermossel en de bittervoorn. Concluderend kan gesteld worden dat de huidige kwaliteit van habitat goed is.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

In de afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in het optimaliseren van het beheer in de wateren; er zijn de afgelopen jaren aangepaste baggertechnieken en faseringen toegepast hiervoor. Precieze gegevens over trend zijn niet beschikbaar

H1145 Grote modderkruiper

De Olde Maten & Veerslootslanden is een van de belangrijkste verspreidingsgebieden van de grote modderkruiper in Nederland. Deze zit verspreid in het slotenstelsel van het slagenlandschap. Het gebied Olde Maten & Veerslootslanden draagt dan ook in grote mate bij aan de metapopulatie in Salland (www.minlnv.nl). Het gebied herbergt een geschikte habitat voor de grote modderkruiper en de afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in het optimaliseren van het beheer in de wateren; er zijn de afgelopen jaren aangepaste baggertechnieken en faseringen toegepast. De huidige kwaliteit van de habitat is goed. Voor uitbreiding van de populatie is met name het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee samenhangende onderwatervegetatie van belang. De populatiegrootte is onbekend, de soort is verspreid door het slotensysteem van Olde Maten aanwezig.

H1149 Kleine modderkruiper

In de Olde Maten & Veerslootslanden komt verspreid de kleine modderkruiper voor. Dit draagt bij aan de instandhouding van de soort in Nederland. De soort is verspreid in het slotenstelsel van het slagenlandschap aanwezig. Het gebied Olde Maten & Veerslootslanden draagt dan bij aan de metapopulatie in Salland. Het gebied herbergt geschikt habitat voor de kleine modderkruiper en de afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in het optimaliseren in het beheer van de wateren; er zijn de afgelopen jaren aangepaste baggertechnieken en faseringen toegepast. De huidige kwaliteit van leefgebied is goed: er is voldoende zuurstof en voldoende modder. Voor uitbreiding van de populatie is met name het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee samenhangende onderwatervegetatie van belang. De populatiegrootte is onbekend, de soort is verspreid in het slotensysteem van Olde Maten aanwezig.

H4056 Platte schijfhoren

Ecologische vereisten

De platte schijfhoren komt vooral voor in kleine, stilstaande, permanente wateren op veengrond. In wateren buiten veengronden stelt de soort relatief hoge eisen, waaronder helder water en veel ondergedoken waterplanten. Van deze soort zijn weinig specifieke ecologische gegevens voorhanden. De algemene achteruitgang in Europa doet echter vermoeden dat de platte schijfhoren is gebonden aan wateren met een goede waterkwaliteit.

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

De populatiegrootte is onbekend en recent ontdekt. De soort is aangetroffen in het zuidelijke deel van Olde Maten. De platte schijfhoren kan worden aangetroffen in sloten met helder water met een goed ontwikkelde watervegetatie, die gedurende het jaar niet droogvallen.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit van leefgebied habitatsoort

De kwaliteit van het oppervlaktewater is in de laatste 15 jaar al sterk verbeterd. In veel wateren zijn de concentraties fosfaten en nitraten afgenomen en het doorzicht is toegenomen, waardoor onderwaterplanten weer meer kansen krijgen. Trendgegevens van deze soort ontbreken.

3 Instandhoudingsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de kernopgaven, instandhoudingsdoelstellingen en knelpunten van Olde Maten & Veerslootslanden beschreven.

3.1 Kernopgaven

Olde Maten & Veerslootslanden heeft twee kernopgaven:

- 4.08 Evenwichtig systeem. Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwaliteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor meren met krabbenscheer en fonteinkruiden), platte schijfhoren en vissen zoals onder andere de bittervoorn, grote modderkruiper, en kleine modderkruiper en insecten. Hier geldt ook een wateropgave;
- 4.15 Vochtige graslanden. Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden. Hier geldt een 'sense of urgency' met betrekking tot water en een wateropgave.

In Olde Maten & Veerslootslanden is sprake van een 'sense of urgency'. Dit betekent dat voor de korte termijn achteruitgang van de doelen is voorzien en daarvoor aanvullende maatregelen nodig zijn ten aanzien van de watercondities. Naast een 'sense of urgency' kan sprake zijn van een wateropgave. Deze is toebedeeld wanneer de watercondities in meer of mindere mate niet op orde zijn. Het Natura 2000-gebied Olde maten & Veerslootslanden heeft een wateropgave de habitattypen meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en blauwgraslanden en de habitatrictlijnsoorten, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren.

In Olde Maten & Veerslootslanden liggen geen beschermde natuurmonumenten.

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. In het Natura 2000-beheerplan zijn de maatregelen opgenomen die nodig en technisch mogelijk zijn om de Natura 2000-doelen zeker te stellen en economische ontwikkelingen mogelijk te maken;
2. Op korte termijn (1^e periode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op de lange termijn (2^e en 3^e periode, 12-18 jaar) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd;
3. Het Natura 2000-beheerplan is bijgewerkt op basis van de instandhoudingsdoelstellingen van het definitieve aanwijzingsbesluit, dat 4 juli 2013 door het rijk is vastgesteld.

3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden, de kwaliteit en het areaal van de habitattypen en de ontwikkeling daarvan in de afgelopen jaren (de beschrijving is te vinden in paragraaf 2.3). Voor de soorten is de trend van de kwaliteit van het leefgebied en de populatieontwikkeling opgenomen.

Tabel 9: Overzicht van doelstellingen, huidig areaal, huidige kwaliteit en trends in areaal en kwaliteit in Olde Maten & Veerslootslanden

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:		Trend in areaal of kwaliteit:	
=	Behoudsdoelstelling	+	Positieve trend
>	Uitbreiding- of verbeterdoelstelling	-	Negatieve trend
G	Goede kwaliteit	=	Stabiele trend
M	Matige kwaliteit	?	Trend onbekend

		Doelstelling		Huidig areaal (opp) in ha	Huidige kwaliteit	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)
		Oppervlakte	Kwaliteit				
Habitattypen							
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	=	=	0,0	n.v.t.	?	?
H6410	blauwgraslanden	>	>	7,5	G/M	-	-
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	>	>	3,2	M?	?	?
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	0,15	M	?	?
H1016	Zeggekorfslak	=	=	?	?	?	?
H1134	Bittervoorn	=	=	?	?	?	?
H1145	Grote modderkruiper	=	=	?	+	?	?
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	?	+	?	?
H4056	Platte schijfhoren	=	=	?	?	?	?

3.3 Knelpunten

In deze paragraaf worden knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen benoemd. Voor de stikstofgevoelige habitattypen en -soorten komen deze uit de PAS-gebiedsanalyse, voor niet stikstofgevoelige habitattypen en -soorten zijn de knelpunten overgenomen uit de werkdocumenten. Beide documenten zijn gebaseerd op de meest actuele kennis vanuit de literatuur en de bij het opstellen van de documenten en dit Natura 2000-beheerplan betrokken partijen.

3.3.1 Hydrologie

Grondwater

In de Veerslootslanden en omgeving is het grootste probleem dat de stijghoogte te laag is om te kunnen zorgen voor buffering van de Blauwgraslandpercelen door grondwateraanvoer naar de wortelzone. Volgens de Knelpunten- en Kansanalyse (KIWA/EGG, 2007) hebben de hier aanwezige Blauwgraslanden zich ontwikkeld onder invloed van kwel van basenrijk grondwater vanuit een pleistoceen grondwatersysteem en periodieke inundatie met basenrijk polderwater. In het reservaat de Veerslootslanden is al minimaal enkele tientallen jaren sprake van een inzijgingssituatie. Herstel/ontwikkeling van een grondwatergevoede situatie wordt bemoeilijkt door de daling van de stijghoogte in de zandondergrond. Een analyse van de gegevens uit een peilbuis nabij het reservaat de Veerslootslanden laat zien dat de stijghoogte sinds begin jaren 80 van de vorige eeuw met ongeveer een centimeter per jaar is afgenomen (Runhaar en Cirkel 2010). Er is nog geen aanwijzing voor een afvlakking van deze trend. Verlaging van de oppervlaktewaterpeilen in en rond het Natura 2000-gebied wordt in de Knelpunten – en kansanalyse (KIWA/EGG, 2007) genoemd als de voornaamste oorzaak voor de daling van de stijghoogte en het wegvallen van kwel (knelpunt 1). Ook de aanleg van een zandwinplas die de hier aanwezige kleilaag doorsnijdt is waarschijnlijk van invloed geweest op de stijghoogte in het gebied (knelpunt 2). In hoeverre ook andere ingrepen van invloed zijn op de verlaging van de stijghoogte is niet duidelijk. Zo is niet bekend wat invloed van de aanleg van de Noordoostpolder is geweest op de stijghoogten in de Olde maten en Veerslootslanden. De te geringe stijghoogte vormt vooral een knelpunt voor het behoud en de ontwikkeling van Blauwgraslanden, die voor instandhouding van de optimale zuurgraad afhankelijk zijn van buffering door basenrijk grond- en/of oppervlaktewater. In het verleden heeft naar verwachting inundatie met basenrijk oppervlaktewater een belangrijke bijdrage geleverd aan de buffering van de graslandpercelen. In de Knelpunten- en kansanalyse wordt daarom ook het wegvallen van winterinundaties als knelpunt genoemd (knelpunt 3).

De lage oppervlaktewaterpeilen zijn niet alleen van invloed op de stijghoogte, maar hebben ook geleid tot een daling van de grondwaterstanden en tot een versnelde afbraak van veen. Te lage grondwaterstanden vormen vooral een knelpunt voor het behoud en ontwikkeling van Blauwgraslanden (H6410), die afhankelijk zijn van plas-dras situaties in winter en voorjaar. Een specifiek knelpunt, dat wordt genoemd in de Knelpunten- en kansanalyse, vormen de lage winterpeilen in de Olde Maten, die er toe zouden leiden dat een deel van de sloten in de Olde Maten 's winters droogvallen (knelpunt 4). Dit is naar verwachting nadelig voor in en langs de sloten aanwezige vegetaties met Krabbenscheer en Fonteinkruiden (H3150)¹⁰, Overgangs- en trilveen (H7140) en Ruigten en zomen met Moerasspirea (H6430A). Afbraak van veen onder invloed van lage grondwaterstanden leidt tot het vrijkomen van nutriënten en daarmee tot een verslechtering van de oppervlaktewaterkwaliteit.

Oppervlaktewaterkwaliteit

De kwaliteit van het oppervlaktewater in het gebied is matig. Grootste knelpunt vormt het gehalte aan nutriënten. De gehalten aan N en P liggen zowel in het inlaatwater als in het oppervlaktewater in het Natura 2000-gebied en in de directe omgeving boven de MTR-waarden (2,2 mg N-totaal en 0,15 mg P-totaal). Dat ligt boven het optimumgehalte voor Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (optimale gehalten tussen de 0,04 en 0,1 mg P-totaal per liter volgens profielendocument Natura 2000), en ver boven de optimale P-gehalten voor Overgangs- en trilveen (< 0,015 mg P/l). Bij dat laatste kan overigens wel de kanttekening worden gemaakt dat Overgangs- en trilveen voorkomt in meer geïsoleerde boksloten waarin het gehalte aan fosfaat door vastlegging in bodem en plantengroei en door verdunning met regenwater naar verwachting lager is.

Volgens de berekeningen van het waterschap Groot-Salland (tabel 10) is de bijdrage van wateraanvoer op de nutriëntenbalans (knelpunt 5) beperkt en is het merendeel van de nutriënten in het Staphorsterveld (beheereenheid waarbinnen Olde Maten en Veerslootlanden ligt) afkomstig van afspoeling en uitspoeling van landbouwpercelen (knelpunt 6). Hoe groot daarbij de bijdrage van veenafbraak is, is niet bekend.

Tabel 10: Gemiddelde bijdrage bronnen aan belasting Staphorsterveld met N en P. Gegevens waterschap Groot-Salland, overgenomen uit Runhaar & Cirkel 2010

	neerslag	Kwel	afspoeling	aanvoer	overstorten	huishoudelijke lozingen
stikstof	4%	5-10%	80-90%	3%	1%	<1%
fosfaat	-	10-15%	80-90%	5%	3%	<1%

In hoeverre de balans binnen het Natura 2000 gebied afwijkt van het Staphorsterveld als geheel is niet bekend. Omdat het landgebruik in het gebied de Olde Maten extensiever is dan in de rest van het Staphorsterveld mag worden aangenomen dat de post 'afspoeling' hier kleiner is en dat een relatief groter deel van de nutriënten wordt aangevoerd met water van buiten het Natura 2000 gebied.

3.3.2 Beheer

Het grootste probleem in het reservaat de Veerslootlanden vormt het onderhoud van de kade rondom het reservaatgebied (knelpunt 7). Deze is volgens de beheerder (SBB) poreus, waardoor er te veel water wegloopt en het niet mogelijk is om het gebied effectief te bevoeien. Daardoor is de oppervlakte van het gebied dat wordt bevoeid in de loop van de tijd afgenomen. Herstel van de kade wordt bemoeilijkt door de bomen die hier groeien. In de Knelpunten- en kansanalyse wordt ook het dichtgroeien van greppels in het gebied genoemd als oorzaak voor de verminderde effectiviteit van het bevoeiingssysteem.

Een andere probleem vormt het dichtgroeien van de boksloten in het gebied (knelpunt 8). Door achterwege blijven van onderhoud zijn veel van de sloten dichtgegroeid met onder meer wilgenstruweel. Daardoor is de fluctuatie in de grondwaterstand sterk toegenomen, waarbij in de winter veel regenwater wordt vastgehouden en in de zomer de grondwaterstanden onder invloed van wegzijging en verdamping diep wegzakken. Als gevolg van beschaduwing, verzuring en hoge grondwaterdynamiek is de soortenrijkdom van deze verlande boksloten zeer gering.

¹⁰ NB; dit habitatype is momenteel niet aanwezig.

Bemesting van de landbouwpercelen in het Natura-2000 gebied levert een onbekende bijdrage aan de te hoge nutriëntengehaltes van het oppervlaktewater (zie oppervlaktewaterkwaliteit, knelpunt 5). De randvoorwaarden voor agrarisch natuurbeheer zullen worden bepaald door de eigenaar (Staatsbosbeheer). In de eerste beheerplanperiode zal worden onderzocht welke mate van bemesting en beweiding acceptabel is (obv instandhoudingsdoelstellingen). (M14) In ieder geval staat vast dat de natuur de belangrijkste functie is en dat landbouwfuncties ondergeschikt zijn.

Tabel 11: Overzichtstabel van knelpunten in hydrologie en beheer en inrichting. Aangegeven wordt op welke habitattypen deze knelpunten effect hebben

Knelpunt		Habitattypen				Opmerkingen
		H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	H6410 blauwgraslanden	H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	
Hydrologie						
k1	Stijghoogteverlaging als gevolg van lage waterpeilen in en rond gebied		G	?		Leidt tot afname grondwateraanvoer naar de percelen en daarmee tot verzuring. Onduidelijk in hoeverre ook andere ingrepen hebben bijgedragen aan daling stijghoogte.
k2	Stijghoogteverlaging als gevolg van diepe zandwinplas ten noorden Veerslootslanden		?	?		Als gevolg van doorsnijding kleilaag wordt hier mogelijk veel kwelwater afgevangen
k3	Wegvallen inundaties		O			Onduidelijk wat relatieve bijdrage inundatie was in buffering percelen
k4	Droogval sloten en grondwaterstandsverlaging door lage oppervlaktewaterpeilen	O	O	O		
k5	Aanvoer voedselrijk oppervlaktewater	G		G		Aandeel aanvoer in nutriëntenbalans onbekend
k6	Uit- en afspoeling nutriënten uit percelen	G		G		Aandeel af- en uitspoeling in nutriëntenbalans onbekend
Beheer en inrichting						
k7	Onderhoud kade en aanvoergreppels reservaat Veerslootslanden		G			
k8	Dichtgroeien boksloten	G		G		

Legenda

- G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt;
- K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt;
- O Effect aangetoond of waarschijnlijk: omvang onbekend;
- ? Effect mogelijk.

3.3.3 Atmosferische stikstofdepositie

Naast knelpunten in de hydrologie en/of beheer, is stikstofdepositie ook een belangrijk knelpunt. Een uitgebreide analyse hiervan is terug te vinden in de gebiedsanalyse.

Er zijn op dit moment weinig nadelige effecten van atmosferische depositie op standplaatscondities en vegetatie waarneembaar. De effecten van te lage grondwaterstanden, verzuring door wegvallen van kwel en vermessing van het oppervlaktewater zijn zodanig overheersend dat ze mogelijke nadelige effecten van stikstofdepositie volledig overschaduwen. Mogelijke uitzondering vormt het Veenmosrietland ten noorden van de Conradsweg. De geringe omvang van het Veenmosrietland, en de geïsoleerde ligging ten opzichte van andere laagveenmoerasgebieden, lijken hier echter bepalender voor de beperkte soortenrijkdom dan de N-depositie. Wel worden de Kritische depositiewaarden van de habitattypen H6410 Blauwgraslanden, H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen) en H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) overschreden. Stikstofdepositie vormt daarom ook een belangrijk knelpunt.

Tabel 12: Overzicht van kritische depositiewaarden van de habitattypen en knelpunten in de atmosferische depositie. Aangeven is of er sprake is van een knelpunt (X), geen knelpunt (-) is of onbekend is of er sprake is van een knelpunt (O) (KDW'en zijn afkomstig

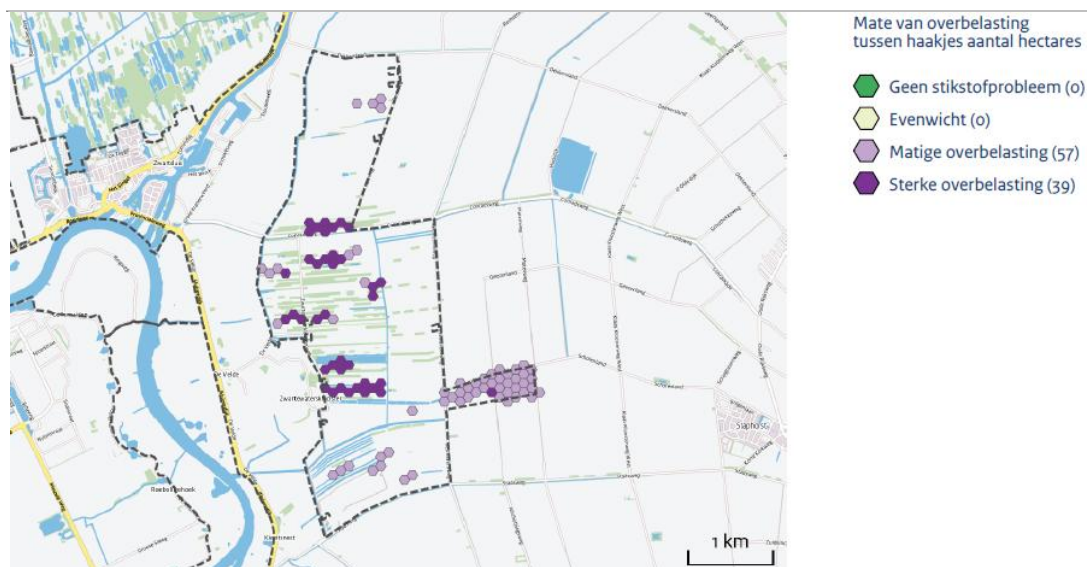
		Habitattypen			
		H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	H6410 blauwgraslanden	H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)
Knelpunt					
Atmosferische depositie					
	KDW (mol N/ha/jr)	2.143	1.071	1.214	714
K9	Overschrijding KDW in 2014	-	X	X	X
K10	Overschrijding KDW in 2030	-	X	X	X
K11	Vroegere overschrijding KDW	O	O	O	O

Stikstofdepositie huidig

Om de huidige stikstofsituatie in kaart te brengen is in AERIUS Monitor 15 de huidige stikstofdepositie (2015) op de Olde Maten en Veerslootslanden vergeleken met de KDW van de verschillende habitattypen met instandhoudingsdoelstellingen. Het resultaat is stikstofoverbelasting Olde Maten en Veerslootslanden huidig (figuur 6).

De ruimtelijke verdeling van de overschrijding van de KDW in de Olde Maten & Veerslootslanden wordt vooral bepaald door de ligging van de zeer gevoelige habitattypen blauwgraslanden (H6410) en Veenmosrietlanden (H7140B).

In 2014 is de hoge stikstofdepositie voor de habitattypen blauwgraslanden (H6410), Trilvenen (H7140A) en Veenmosrietlanden (H7140B) een knelpunt en wordt de KDW met minstens 70 mol N ha/jaar overschreden.

Figuur 6: Stikstofoverbelasting huidig (afstand stikstofdepositie tot de KDW)

Stikstofdepositie in leefgebieden van HR-soorten

De HR-soorten komen niet voor in stikstofgevoelige leefgebieden of de KDW van de stikstofgevoelige leefgebieden voor deze aangewezen soorten wordt niet overschreden (zie ook paragraaf 3.3). Stikstof is daarmee niet relevant voor de mate van geschiktheid van deze leefgebieden. Daarom zijn deze leefgebieden niet opgenomen in AERIUS.

3.3.4 Leemten in kennis

De in dit document voorgestelde maatregelen zijn vastgesteld op basis van best beschikbare kennis, waaronder de landelijke PAS-Herstelstrategieën. Er bestaat nog een aantal kennislacunes. Die zijn echter niet van dien aard dat geen ecologische conclusies kunnen worden getrokken over het effect van de herstelmaatregelen. Het is duidelijk welke maatregelen moeten worden getroffen en dat die effectief zijn. Er bestaat geen twijfel dat met de beschreven maatregelen behoud van de habitattypen in de 1^e beheerplanperiode is gewaarborgd en dat in de 2^e en 3^e beheerplanperiode uitbreiding en kwaliteitsverbetering (voor zover tot doel gesteld) kan aanvangen. De onzekerheid richt zich hooguit op de precieze effecten van de herstelmaatregelen op de habitattypen- en soorten. Daarom vindt zekerheidshalve monitoring plaats (zie paragraaf 8.3). Mocht het onverhoopt nodig blijken dan kan daardoor tijdig bijsturing van de uitvoering van de herstelmaatregelen plaatsvinden ("hand-aan-de-kraan-principe").

Oorzaken verlaging stijghoogten

Een beperkende factor voor het herstel en de ontwikkeling van Blauwgraslanden in het reservaat de Veerslootslanden en de omgeving van de Veerslootslanden vormt de te lage stijghoogte in de zandondergrond. Bij de huidige stijghoogte en huidige maaiveldligging is buffering van de wortelzone door grondwateraanvoer niet mogelijk. De stijghoogte vertoont een constant dalende trend over de afgelopen dertig jaar. De achterliggende oorzaken van deze daling van de stijghoogte is niet goed bekend. Als gevolg daarvan is het onduidelijk in hoeverre de verlaging nog door zal gaan, welke maatregelen nodig zijn om stijghoogten te herstellen, en óf herstel van de stijghoogten tot gewenste niveaus überhaupt mogelijk. Wat is bijvoorbeeld het effect geweest van de aanleg van de Noord-Oostpolder op de waterhuishouding van het gebied? En wat is het effect van de ten noorden van de Veerslootslanden gelegen diepe zandwinplas die de hier aanwezige kleilaag doorsnijdt en die volgens het hydrologische model veel kwel afvangt?

Consequentie: Door dit gebrek aan kennis is niet na te gaan welke maatregelen nodig zijn om stijghoogte te doen toenemen tot niveaus die nodig zijn voor buffering van de percelen, en is ook niet na te gaan of herstel van de grondwateraanvoer door maatregelen in de omgeving een reële optie vormt. Dit is in het inrichtingsplan opgelost (a) door eerst maatregelen te nemen gericht op een toename van de grondwateraanvoer van de wortelzone (verlaging maaiveld, verondiepen hoofdwatgangen, hoger winterpeil), (b) op basis van monitoring na te gaan of deze maatregelen

voldoende zijn om grondwateraanvoer te nemen, op basis daarvan besluiten of aanvullende maatregelen gewenst zijn, en (c) als maatregelen niet effectief zijn of onhaalbaar worden geacht over te gaan op een terugvaloptie waarin buffering niet plaatsvindt door grondwater maar door inundatie met oppervlaktewater.

Nutriëntenbalans oppervlaktewater

Het is niet goed bekend hoeveel water wordt ingelaten in het Natura 2000-gebied en wat de kwaliteit van dat water is. Daarmee is onduidelijk hoe groot de invloed van waterinlaat is op de waterkwaliteit. Ook is niet duidelijk welke bijdragen uit- en afspoeling leveren aan de nutriëntenbalans, en hoeveel nutriënten vrijkomen door veenafbraak.

Consequentie: Doordat niet bekend is wat de relatieve bijdrage is van de belangrijkste nutriëntenbronnen is niet aan te geven wat de effectiviteit is van maatregelen gericht op verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit en is zonder nader onderzoek niet goed aan te geven welke maatregelen prioriteit hebben. Mocht blijken dat de genomen maatregelen (flexibel peilbeheer, vermindering bemesting) onvoldoende zijn, dan zullen alsnog aanvullende maatregelen worden genomen. Mogelijk dient bemesting verder te worden teruggedrongen. Voor dit gebied is nog niet bekend wat de toegestane bemesting onder agrarisch natuurbeheer is. De randvoorwaarden voor agrarisch natuurbeheer zullen worden bepaald door de eigenaar (Staatsbosbeheer). In de eerste beheerplanperiode zal worden onderzocht welke mate van bemesting en beweiding acceptabel is (obv instandhoudingsdoelstellingen). (M14) In ieder geval staat vast dat de natuur de belangrijkste functie is en dat landbouwfuncties ondergeschikt zijn.

Ontstaanswijze en het vroegere functioneren van de blauwkoppen en de veenmosrietlanden ten noorden van de Conradsweg

Er is weinig bekend over de ontstaanswijze en het vroegere en actuele functioneren van de Blauwgraslanden en de Veenmosrietlanden ten noorden van de Conradsweg.

Consequentie: Door gebrek aan inzicht in het functioneren is het niet mogelijk aan te geven welke maatregelen nodig zijn om het hier aanwezige Veenmosrietland en Blauwgrasland te behouden dan wel te ontwikkelen. Voordat herstelmaatregelen kunnen worden genomen dient eerst onderzocht te worden hoe de Veenmosrietlanden en blauwkoppen in het verleden hebben gefunctioneerd en welke maatregelen nodig zijn voor herstel.

3.4 Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling

In deze paragraaf wordt per instandhoudingsdoelstelling aangegeven welke knelpunten en kennisleemten er zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstelling.

3.4.1 Habitattypen

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Knelpuntenanalyse

Belangrijkste knelpunten lijken de slechte waterkwaliteit (K5-6) en het dichtgroeien van boksloten (K8).

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarden

Meren met krabbenscheer zijn anno 2015 niet kwalificerend aanwezig, waardoor er geen sprake is van een actueel stikstofknelpunt. Gelet op de actuele depositie op gebiedsniveau (gemiddeld 1.534 mol/ha/jaar) en de KDW van dit habitatype (2.143 mol/ha/jaar) zijn er anno 2015 dan ook geen knelpunten te verwachten voor eventuele nieuwe ontwikkeling van Meren met krabbenscheer.

Gezien de verwachte ontwikkeling van stikstofdepositie in 2020 en 2030 neemt de depositie verder af. Stikstofdepositie vormt voor dit habitatype, als het weer aanwezig zou zijn, dan ook geen knelpunt voor behoud en ontwikkeling van dit habitatype in de toekomst. Er zijn daarom geen aanvullende maatregelen nodig voor dit habitatype in het kader van de PAS.

Kennisleemten

Er zijn weinig waterkwaliteitsgegevens.

H6410 blauwgraslanden

Knelpuntenanalyse

In het Blauwgraslandreservaat is al minimaal enkele tientallen jaren sprake van infiltratie-omstandigheden en is het type voor zuurbuffering afhankelijk van bevoeiing met oppervlaktewater. Doordat het bevoeiingssysteem niet goed meer functioneert, kan slechts een beperkt deel van het gebied worden bevoeid wat naar verwachting nadelig is voor de zuurbuffering en de soortensamenstelling van het Blauwgrasland (K7). In de proefstroken ten westen van het reservaat is sprake van de vorming van regenwaterlenzen als gevolg van de drainerende werking van omringende sloten en is de zuurbuffering vooral afhankelijk van buffering door basen aan het kationenuitwisselingscomplex van de bodem (K4). Bij achterwege blijven van grondwateraanvoer dan wel inundatie met basenrijk water, zal op termijn naar verwachting verdere verzuring optreden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarden

Zowel in de actuele, als in de toekomstige situatie wordt de KDW van Blauwgrasland met minstens 70 mol (tot maximaal 2x de KDW) overschreden. Dit geldt voor het gehele areaal. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Gebrek aan grondwaterkwaliteits- en bodemgegevens, gebrek aan voldoende gedetailleerde hydrologische modellen om grondwateraanvoer naar de wortelzone te kunnen berekenen, gebrek aan vegetatiegegevens.

H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Knelpuntenanalyse

Het voorkomen van trilveensoorten in de oevers van sloten wordt hoogstwaarschijnlijk vooral beperkt door nutriëntenrijkdom en het intensieve beheer van de weilanden en slootoevers. In de dichtgroeïende boksloten zijn (a) de matige waterkwaliteit, (b) het gebrek aan beheer en het dichtgroeien met wilgen, en (c) de toename van de grondwaterdynamiek bij verder verlandings naar verwachting de belangrijkste oorzaken van de matige kwaliteit van de hier als trilveen gekarteerde vegetaties.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarden

De actuele stikstofdepositie is voor het gehele areaal minstens 70 mol (tot maximaal 2x de KDW) hoger dan de KDW. De voorspelling is dat deze situatie zich de komende jaren sterk verbetert. In 2030 zal stikstofoverbelasting niet meer voorkomen. In welke mate de overschrijding van de KDW tot de tweede PAS periode nog een probleem vormt, is op dit moment onduidelijk.

Kennisleemten

Uitgaande van het aanwijzingsbesluit (behoud oppervlakte en kwaliteit) wordt aan de doelstellingen voldaan wanneer er voldoende oppervlakte aan verlandende boksloten zijn, waarin trilveensoorten voorkomen. Informatie over trend in areaal en kwaliteit ontbreekt.

H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Knelpuntenanalyse

Of er hydrologische knelpunten zijn in de Veenmosrietlandjes in de petgaten ten noorden van de Conradsweg is niet bekend. In de als habitatype Veenmosrietland gekarteerde verlande boksloten met veenmossen is naar verwachting de grondwaterdynamiek een probleem. In de meest verlande boksloten valt de dempende invloed van vaste oppervlaktewaterpeilen weg en is de grondwaterdynamiek aanzienlijk, met hoge waterstanden in de winter en diep wegzakkende grondwaterstanden in de zomer.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarden

Ondanks de afname in stikstofdepositie van een sterke overbelasting (meer dan twee maal de KDW) in circa 60% van het areaal in 2015 naar ca. 10% in 2030, blijft er in Olde Maten en Veerslootslanden sprake van ten minste een matige overbelasting van dit habitatype. Stikstofdepositie blijft dan ook een knelpunt voor Veenmosrietlanden.

Kennisleemten

Uitgaande van het aanwijzingsbesluit (uitbreiding oppervlakte en kwaliteit) is het niet voldoende wanneer er een voldoende oppervlakte aan sterk verlandende boksloten is, waarin veenmossoorten voorkomen. Vanwege de geringe omvang en de sterke grondwaterdynamiek zijn in de verlande boksloten geen soortenrijke Veenmosrietlanden te verwachten, bovendien kan een te grote

oppervlakte aan volledig verlande boksloten nadelig zijn voor de andere doelen in het gebied. Uitbreiding aan oppervlakte en kwaliteit is daarom alleen mogelijk door het uitbreiden van oppervlakte aan petgaten waarin zich veenmosrietlanden kunnen ontwikkelen met een gematigder grondwaterdynamiek. Daarin wordt in het inrichtingsplan echter niet voorzien, omdat dat plan geheel uitgaat van het herstel van een oud cultuurhistorisch landschap onder agrarisch natuurbeheer. Nader onderzoek dient aan te wijzen op weke plekken mogelijkheden zijn om door het graven van petgaten mogelijkheden te scheppen voor het ontstaan van nieuwe Veenmosrietlanden zonder het cultuurhistorische karakter van het gebied geweld aan te doen.

3.4.2 Habitatrichtlijnsoorten

H1016 Zeggekorfslak

Knelpuntenanalyse

Geen relevante knelpunten in relatie tot stikstofdepositie.

Stikstofgevoeligheid van habitatsoort

Volgens de herstelstrategieën voor habitatrichtlijnsoorten is het stikstofgevoelige leefgebied LG05 (grote zeggenmoeras) relevant voor de soort. De kritische depositiewaarde van dit type leefgebied (1714 mol N/ha/jr) wordt slechts lokaal overschreden. Daarnaast kan habitattype H91E0C van belang zijn. Dit habitattype komt niet in Olde Maten & Veerslootlanden voor. Stikstofgevoeligheid is dus niet relevant voor de soort in Olde Maten & Veerslootlanden.

Kennisleemte

Als nieuw doel toegevoegd in het definitief aanwijzingsbesluit, waardoor gegevens over actueel voorkomen en trend ontbreken.

H1134 Bittervoorn

Knelpuntenanalyse

De bittervoorn is sterk gevoelig voor:

- Vermesting, leidend tot een toenemende voedselrijkdom, verminderd doorzicht en lage zuurstofgehalten;
- Rigoreus slootonderhoud;
- Afwezigheid van slootbeheer, waardoor de modderlaag te dik wordt;
- Handhaven van een tegennatuurlijk waterpeil in ondiepe en door duikers gescheiden sloten, waardoor de migratie van kleine modderkruipers naar diepere overwinteringswateren wordt belemmerd, en de vissen in strenge winters kunnen doodvriezen (Kersten & Ottburg, 2003).

Stikstofgevoeligheid van habitatsoort

De bittervoorn is o.a. afhankelijk van het stikstofgevoelige habitattype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Ook komt hij voor in de stikstofgevoelige leefgebieden Geïsoleerde meander en petgat (LG2) en Zwakgebufferde sloot (LG3). De kritische depositiewaarden van deze leefgebieden zijn respectievelijk 2143 en 1786 mol N/ha/jr (PDN, 2012). Zowel de actuele als toekomstige gemiddelde stikstofdepositie zijn lager dan deze kritische depositiewaarden. Zowel voor het habitattype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) als beide leefgebieden is er in dit gebied alleen zeer lokaal sprake van een mogelijk stikstof(depositie)knelpunt.

Kennisleemte

Precieze gegevens over areaal en trends ontbreken. Een nadere analyse van de soort in het kader van de PAS is niet van toepassing.

H1145 Grote modderkruiper en H1149 kleine modderkruiper

Voor deze soorten zijn er de volgende mogelijke knelpunten:

- Droogval van sloten door laag polderpeil in winter (Olde Maten);
- Droogval door verminderde toevoer van oppervlaktewater in de zomer door verlande (delen in) sloten (Olde Maten);
- Eutrofiering door mineralisatie van het veen door dalende grondwaterpeilen. Door de hoge ijzergehalten in de bodem van de Olde Maten & Veerslootlanden lijkt dit geen knelpunt;
- Eutrofiering van het oppervlaktewater door de aanvoer van voedselrijker gebiedsvreemd water;
- Dichtgroeien van open water door verlanding;
- Rigoreus slootonderhoud.

H4056 Platte schijfhoren

Knelpuntenanalyse

Vermesting, verzuring, vervuiling, vertroebeling en/of tegennatuurlijk peilbeheer zijn hoogstwaarschijnlijk zeer ongunstig voor de soort.

Stikstofgevoeligheid van habitatsoort

De soort komt voor in het stikstofgevoelige habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) en de stikstofgevoelige leefgebieden Geïsoleerde meander en petgat (LG2) en Zwakgebufferde sloot (LG3). De kritische depositiewaarden van deze leefgebieden zijn respectievelijk 2143 en 1786 mol N/ha/jr (PDN, 2012). Zoals bij de bittervoorn is beschreven, kennen zowel dit habitatype als de leefgebieden in dit gebied alleen zeer lokaal een (mogelijk) stikstofdepositieprobleem, omdat de kritische depositiewaarden zeer plaatselijk worden overschreden.

Kennisleemte

Precieze gegevens over areaal en trends ontbreken. Een nadere analyse van de soort in het kader van de PAS is niet van toepassing.

4 *Beleid, plannen en regelgeving*

In dit hoofdstuk worden beleid, plannen en regelgeving van belang voor Olde Maten & Veerslootslanden beschreven mede in relatie tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied.

Van belang daarbij is de rangorde. Indien in een beschermd gebied meer wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van toepassing zijn, geldt in zijn algemeenheid de volgende rangorde: Europees niveau, landelijk niveau, provinciaal niveau en tenslotte gemeentelijk niveau. Wanneer meerdere wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van een gelijk niveau gelden (bijvoorbeeld Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water) én er sprake is van conflicterende belangen, wordt door de bevoegde gezagen een passende belangenafweging gemaakt.

4.1 *Europees niveau*

Vogel- en Habitatrichtlijn

Het Natura 2000-netwerk van natuurgebieden in Europa wordt ontwikkeld op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Olde Maten & Veerslootslanden valt onder de Habitatrichtlijn. De Europese Habitatrichtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG, 21 mei 1992) en is in juni 1994 in werking getreden.

De richtlijn verplicht Nederland de habitattypen en soorten waar Nederland mede verantwoordelijk voor is in een gunstige staat van instandhouding te brengen of in voorkomend geval te herstellen.

In het aanwijzingsbesluit staan de exacte begrenzingen van het betreffende Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en leefgebieden. De beleids- en beheersmaatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten te bereiken zijn opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

Kaderrichtlijn Water

De KRW is een Europese Richtlijn die in december 2000 van kracht is geworden en die een kader biedt voor de bescherming van oppervlaktewater en grondwater. Deze richtlijn moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater binnen de EU in 2015 op orde is. De basiseenheid waarmee de KRW werkt, zijn waterlichamen. Voor deze waterlichamen zijn doelen en maatregelen opgesteld. Alle maatregelen zijn opgenomen in de eerste Stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP 2009-2015).

4.2 *Rijksniveau*

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Binnen de door het rijk gestelde kaders begrenzen, beschermen en onderhouden de provincies een natuurnetwerk met de juiste ruimtelijke, water- en milieuocondities voor kenmerkende ecosystemen van (inter)nationaal belang. Dit provincie- en landsgrensoverschrijdende netwerk is de herijkte nationale EHS. In de EHS geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten ('nee'). Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang ('tenzij').

Wet ruimtelijke ordening

Op 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (Wro) ingevoerd. Deze wet biedt het kader voor de ruimtelijke plannen in Nederland. De Wro regelt hoe de ruimtelijke plannen van rijk, provincies en gemeenten tot stand komen. De structuurvisie van het rijk bevat de kaders voor de inrichting van Nederland. Provincie en gemeenten werken deze verder uit. De provincie doet dat in een omgevingsplan, de gemeente in bestemmingsplannen. In gevolge de ontwerp-Omgevingswet komen de Wro en verschillende andere wetten te vervallen. De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2018 in werking.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. Doel van de Wabo is om met de zogenaamde omgevingsvergunning een eenvoudiger en snellere vergunningverlening en een betere dienstverlening door de overheid op het terrein van bouwen, ruimte en milieu te bereiken. Als een omgevingsvergunning wordt aangevraagd geldt een 'aanhaakplicht' op grond van artikel 47a van de Natuurbeschermingswet. Er is dan een verklaring van geen bedenkingen van Gedeputeerde Staten nodig (artikel 47b Natuurbeschermingswet).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. De doelstelling is het behoud van de gunstige staat van instandhouding van de beschermde planten- en diersoorten in Nederland. In deze wet zijn EU-richtlijnen voor de bescherming van soorten opgenomen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) en het internationale CITES-verdrag voor de handel in bedreigde diersoorten. De Flora- en faunawet biedt ook bescherming aan niet-Vogelrichtlijn en niet-Habitatrichtlijnsoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'nee, tenzij' principe. Dit houdt in dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van het ministerie van Economische Zaken of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is de wettelijke basis voor de aanwijzing van alle Natura 2000-gebieden en voor alle Natura 2000-beheerplannen. In deze wet wordt aangegeven, zij het in beperkte mate, aan welke regels een Natura 2000-beheerplan moet voldoen. In dit Natura 2000-beheerplan wordt daar waar nodig naar de Natuurbeschermingswet verwezen.

Wet Natuurbescherming

Het rijk werkt aan de Wet Natuurbescherming. In deze nieuwe 'natuurwet' worden de Boswet, de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet samengevoegd. Uitgangspunt daarbij is een goede bescherming van de biodiversiteit in Nederland zonder dat de lasten worden verhoogd. De gewijzigde Wet Natuurbescherming is op 18 juni 2014 naar de Tweede Kamer gestuurd. De verwachting is dat de wet in januari 2017 in werking treedt.

Wet Ammoniak en Veehouderij

Met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) wordt ter bescherming van voor verzuring gevoelige natuur een aanvullend zoneringsbeleid gevoerd. Deze wet, van kracht vanaf 8 mei 2002 en aangepast per 1 mei 2007, schrijft voor dat binnen zeer kwetsbare gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Daar is vestiging van nieuwe veehouderijen niet meer mogelijk en hebben bestaande veehouderijen slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden tot een voor deze veehouderijen vastgelegd emissieplafond. Een uitzondering geldt voor melkveehouderijen (zij kunnen doorgroeien tot maximaal 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee), voor uitbreiding met paarden en schapen, voor biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer. Zeer kwetsbare gebieden op grond van de Wav worden aangewezen door Provinciale Staten. Bij dit besluit hoort een kaart waarop de begrenzing van de gebieden nauwkeurig wordt aangegeven. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden die liggen in de EHS worden aangewezen. Een klein deel van de Veerslootslanden is aangewezen als zeer kwetsbaar gebied en geniet dus ook bescherming middels de beschreven zonering.

Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en stelt integraal beheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal. Hierdoor verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet vervangt sinds haar in werking treding in 2009 de volgende 8 wetten:

- Wet op de waterhuishouding
- Wet op de waterkering
- Grondwaterwet
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- Wet verontreiniging zeewater
- Wet droogmakerijen en indijkingen
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Waterstaatswet 1900

- Waterbodemparaaf uit de Wet bodemsanering

Totdat de Omgevingswet in werking treedt (voorzien voor 2018) blijft de Waterwet van kracht.

4.3 *Provinciaal niveau*

Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is het provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving van Overijssel. Het heeft de status van:

- Structuurvisie onder de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- Regionaal Waterplan onder de (nieuwe) Waterwet;
- Milieubeleidsplan onder de Wet milieubeheer;
- Provinciaal verkeer- en vervoersplan onder de Planwet verkeer en Vervoer;
- Natuurvisie onder de Wet natuurbescherming

Op 3 juli 2013 hebben Provinciale Staten van Overijssel een actualisatie van de Omgevingsvisie vastgesteld. Deze actualisatie is uitgevoerd naar aanleiding van het hoofdlijnenakkoord 'Kracht van Overijssel'. Er zijn aanpassingen uitgevoerd voor diverse onderwerpen, waaronder de EHS. Op 8 oktober 2014 is de Omgevingsvisie nogmaals op onderdelen herzien en door Provinciale Staten vastgesteld. Momenteel wordt de Omgevingsvisie herzien. De omgevingsvisie wordt verankerd in de Omgevingswet (voorzien voor 2018).

Omgevingsverordening

Eén van de instrumenten voor de doorwerking van het beleid uit de Omgevingsvisie is de verordening. Uitgangspunt van de Omgevingsverordening is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het belang zoals dat in de Omgevingsvisie is verwoord. De omgevingsverordening is opgesteld vanuit het uitgangspunt 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dat wat elders geregeld wordt (bijvoorbeeld door het rijk) wordt niet dubbel geregeld in deze verordening.

In de Omgevingsverordening wordt een relatie gelegd tussen Natura 2000 en de EHS. Het beschermingsregime van de EHS is een belangrijk uitvoeringsinstrument voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

De Omgevingsverordening geeft regels voor:

- De provinciale adviescommissie (regelt instelling, taken en werkwijze van de Provinciale Commissie voor de Fysieke Leefomgeving);
- Gemeentelijke ruimtelijke plannen (inhoud en toelichting bestemmingsplannen en beheersverordeningen);
- Grondwaterbescherming, bodemsanering en ontgroningen;
- Kwantitatief en kwalitatief waterbeheer;
- Verkeer (provinciale wegen en scheepvaartwegen).

De Omgevingsverordening heeft de status van:

- Ruimtelijke verordening in de zin van artikel 4.1 Wro;
- Milieuverordening in de zin van artikel 1.2 Wet Milieubeheer en de Ontgroningenwet;
- Watervoorziening in de zin van de Waterwet;
- Verkeersverordening in de zin van artikel 57 van de Wegenwet en artikel 2A van de Wegenverkeerswet.

Natuurbeheerplan Provincie Overijssel

Het Natuurbeheerplan Overijssel vormt het belangrijkste uitvoeringsinstrument van het Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Het SNL vervangt sinds januari 2010 het oude Programma Beheer en kent twee provinciale regelingen:

1. de 'Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer' (SRNL);
2. de 'Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap' (SKNL).

Het natuurbeheerplan geldt als toetsingskader voor subsidieaanvragen op basis van voornoemde regelingen.

In de SRNL zijn de mogelijkheden voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer vastgelegd. Er zijn vanuit SRNL subsidies mogelijk voor:

- Het beheer van nieuw ingerichte natuurterreinen en bestaande natuurgebieden;
- Agrarisch natuurbeheer op bestaande landbouwgronden;
- Het beheer van bestaande landschapselementen;
- Monitoring van natuurwaarden.

De SKNL biedt subsidiemogelijkheden om:

- Bestaande landbouwgronden om te vormen naar natuur en/of
- Bestaande natuur naar een hoger kwaliteitsniveau te tillen met behulp van een kwaliteitsimpuls.

Waterbeheerplan

Met de invoering van de KRW is Nederland verdeeld in zeven deelstroomgebieden (Maas, Schelde, Eems, Rijn-Noord, Rijn-Midden, Rijn-Oost, Rijn-West). De provincie Overijssel ligt geheel in het deelstroomgebied Rijn-Oost. Dit deelstroomgebied wordt beheerd door de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen. Voor de periode 2016-2021 is door deze waterschappen gezamenlijk een waterbeheerplan opgesteld. Een waterbeheerplan bevat de kaders en voornemens voor het beleid van de waterschappen voor de komende planperiode. Daarnaast vormt het de basis voor samenwerking met andere overheden én is het een basis voor verantwoording van de voortgang van de uitvoering. Ook geeft het waterbeheerplan inzicht aan burgers voor welke taken de waterschappen de komende jaren staan en op welke wijze deze taken worden uitgevoerd.

Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Het GGOR-besluit is een besluit van het waterschap over de inrichting van de waterhuishouding in een gebied. Het achtergronddocument bij het GGOR-besluit geeft inzicht in de effecten van inrichtingsmaatregelen op de verschillende gebruiksfuncties.

Waar het Natura 2000-beheerplan de maatregelen beschrijft die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen geeft het GGOR-besluit concrete invulling aan de hydrologische maatregelen op inrichtingsniveau. Het GGOR-besluit geeft grondgebruikers duidelijkheid welk waterbeheer zij in normale omstandigheden kunnen verwachten. De bestaande afspraken die in het kader van Samen Werkt Beter zijn gemaakt over de GGOR-procedure staan niet ter discussie.

Keur

Om haar taken uit te kunnen voeren, hebben de waterschappen de Keur vastgesteld. Dit is een verordening met regels voor waterkeringen (dijken en kaden), watergangen (kanalen, rivieren, sloten en beken) en andere waterstaatswerken (duikers, muren, bruggen, stuwen, sluizen en gemalen).

Als er (bouw)werkzaamheden uitgevoerd worden in de nabijheid van een water of een dijk, heeft degene die dat wil doen een keurvergunning of keurontheffing van het waterschap nodig. Het waterschap onderzoekt hoe en wat de nadelige gevolgen zijn voor het water of voor de dijken. Zijn de gevolgen acceptabel, dan wordt onder strikte voorwaarden een vergunning of ontheffing afgegeven. Voor sommige werkzaamheden zijn algemene regels beschikbaar. Als aan deze regels wordt voldaan, is er geen vergunning of ontheffing nodig, waarbij de werkzaamheden wel bij het waterschap moeten worden gemeld.

Reconstructieplan

De Reconstructiewet concentratiegebieden onderscheidt, voor de goede ruimtelijke structuur van concentratiegebieden, drie soorten zones: landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied. Het daaruit voortkomende door de provincie Overijssel op 15 september 2004 vastgestelde Reconstructieplan Salland-Twente, is gericht op een geleidelijke verschuiving van de intensieve veehouderij van extensiverings- naar landbouwontwikkelingsgebied en aan te wijzen sterlocaties in het verwevingsgebied. Het Reconstructieplan is verwerkt in de Omgevingsvisie Overijssel en heeft een ruimtelijke doorwerking in bestemmingsplannen. Per 1 juli 2014 is de Reconstructiewet concentratiegebieden vervallen. Het Reconstructieplan blijft tot 12 jaar na vaststelling van het reconstructieplan van kracht, dus tot september 2016. Olde Maten & Veerslootslanden valt buiten het reconstructiegebied.

4.4 Lokaal niveau

Bestemmingsplannen

Hieronder worden de relevante (bestemmings-)plannen en structuurvisies binnen de begrenzing van Olde Maten & Veerslootslanden kort toegelicht. Voor zover relevant zijn ook (bestemmings-)plannen en structuurvisies rondom Olde Maten & Veerslootslanden benoemd. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het in lijn brengen van hun (bestemmings-)plannen en structuurvisies met de Natuurbeschermingswet en de Natura 2000-beheerplannen.

Bestemmingsplan Olde Maten & Veerslootslanden

Het bestemmingsplan Olde Maten & Veerslootslanden is op 10 juli 2012 vastgesteld. Het plangebied heeft de bestemming natuur. Het bestemmingsplan is opgesteld ten behoeve van de herinrichting van het gebied Olde Maten & Veerslootslanden. Doel van dit natuurontwikkelingsproject is het in stand houden en ontwikkelen van de natuurwaarden in het gebied. In het kader van de Natuurbeschermingswet is een passende beoordeling uitgevoerd, en is voor de herinrichting een Natuurbeschermingswet-vergunning verleend.

Bestemmingsplan Buitengebied Staphorst

Het bestemmingsplan Buitengebied Staphorst is op 25 juni 2013 vastgesteld. In het plangebied liggen twee Natura 2000-gebieden, te weten: Olde Maten & Veerslootslanden en De Wieden. De gemeente geeft aan dat deze gebieden van groot ecologisch belang zijn. De Natura 2000-gebieden in het plangebied maken onderdeel uit van de bestemmingen Natuur - 1 en Agrarisch met waarden - Landschap en Natuur. Het gebied Oldematen & Veerslootslanden is in het voorliggende bestemmingsplan conform het bestemmingsplan 'Olde Maten-Veerslootslanden' bestemd.

Structuurvisie

De structuurvisie is op 2 juli 2008 vastgesteld. In de structuurvisie wordt door de gemeente als uitgangspunt gesteld dat "voor alle nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied geldt dat rekening gehouden moet worden met de aspecten water en natuur." Olde Maten is op de ontwikkelingskaart gedefinieerd als natuurgebied. "In de natuurgebieden staat de ontwikkeling voor de natuur voorop". Voor bestaande functies in natuurgebieden geldt dat deze kunnen worden voortgezet en dat aanwezige bedrijven, indien wenselijk voor het voortbestaan van het bedrijf, kwalitatief mogen uitbreiden. Bij uitbreiding moet worden aangetoond dat de natuurwaarden van het gebied niet worden aangetast.

4.5 Consequenties voor de instandhoudingdoelstellingen

Europees niveau

Omdat Olde Maten & Veerslootslanden onder de Habitatrichtlijngebied valt, is het aangewezen als Natura 2000-gebied en is voorliggend Natura 2000-beheerplan opgesteld. Met de uitvoering van het definitieve Natura 2000-beheerplan wordt uitvoering gegeven aan de Habitatrichtlijn.

Rijksniveau

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet vormt de basis voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De ruimtelijke, planologische component van de maatregelen, die nodig zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt geregeld in de Wro (zie paragraaf 4.2 hierboven).

Flora- en Faunawet

De Flora- en faunawet zorgt op basis van haar soortenbeschermende karakter voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen van de zeggekorfslak, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren. Dat geldt indirect ook voor de betreffende habitattypen, omdat een habitatype meerdere soorten flora en fauna vertegenwoordigt.

Waterwet

De Waterwet vormt de basis voor normen die aan watersystemen kunnen worden gesteld. Zo zijn waterbeheerders verplicht te voldoen aan een aantal belangrijke waterkwaliteitseisen. Voor

grondwaterkwaliteit gelden chemische kwaliteitsnormen. Voor oppervlaktewaterkwaliteit gelden naast chemische kwaliteitsnormen ook ecologische kwaliteitsnormen. Door deze waterkwaliteitsnormen draagt de Waterwet bij aan het scheppen van de juiste condities voor het behoud van biodiversiteit.

Provinciaal niveau

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is in 2013 en 2014 aangepast op de herijkte EHS en ondersteunt daarmee de uitvoering van Natura 2000.

De met het reconstructieplan beoogde verschuiving van de intensieve veehouderij ondersteunt de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

Beregeningsregeling waterschap Drents Overijsselse Delta

De waterschappen in Overijssel hebben gezamenlijk één beregeningsregeling opgesteld. Uitgangspunt van deze regeling is '*Onttrekken waar het kan, beschermen waar het moet*'. In het kader van deze beregeningsregeling gelden regels voor het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater ten behoeve van beregening.

Grondwater

In het kader van de beregeningsregeling hebben de waterschappen aangegeven waar waardevolle grondwaterafhankelijke natuur aanwezig is. Deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur ligt zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden, maar hoeft niet altijd overeen te komen met de grondwaterafhankelijke habitattypen of leefgebieden van soorten. Binnen een straal van 200 meter rondom deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur staan de waterschappen geen nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening toe.

Oppervlaktewater

Op grond van de beregeningsregeling geldt dat het verboden is water te onttrekken uit kwetsbare oppervlaktewateren. Het waterschap bepaalt wat de kwetsbare oppervlaktewateren zijn. Uit overige oppervlaktewaterlichamen mag water worden onttrokken ten behoeve van beregening zolang de afvoer over het eerstvolgend benedenstrooms gelegen peilregulerend kunstwerk (stuw,emaal, vistrap, bodemval en dergelijke) niet stagneert.

Bodemconvenant

Ter uitvoering van het bodemconvenant, dat voortkomt uit de Wet Bodembescherming, stelt de provincie een lijst op van alle in de Kaderrichtlijn Water genoemde kwetsbare objecten in relatie tot bodemverontreiniging. Natura 2000-gebieden zijn dergelijke kwetsbare objecten. De komende jaren onderzoekt de provincie of er bodemverontreinigingen zijn die een knelpunt opleveren voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien nodig neemt de provincie maatregelen.

Lokaal niveau

De bestemmingsplannen moeten (voor zover dit nog niet is gerealiseerd) in lijn worden gebracht met de Omgevingsvisie, de Natuurbeschermingswet en de Natura 2000-beheerplannen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten.

5 Bestaande activiteiten

In dit hoofdstuk wordt het effect van bestaande activiteiten in en rondom dit Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld. Na een algemene inleiding volgt een toelichting op de in de Natuurbeschermingswet gehanteerde definitie van 'bestaand gebruik' mede in relatie tot vergunningplicht. Achtereenvolgens beschrijven en beoordelen we de mogelijke effecten van bestaande activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen. Met deze informatie wordt duidelijk welke bestaande activiteiten onder welke voorwaarden kunnen doorgaan, welke activiteiten nader onderzoek vragen en voor welke activiteiten mogelijk een Natuurbeschermingswet-vergunning nodig is. In hoofdstuk 9 wordt het vergunningenkader nader uitgewerkt en is een schema opgenomen waaruit kan worden afgeleid wanneer een activiteit vergunningplichtig is.

5.1 Inleiding

Om te kunnen beoordelen wat nodig is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen is naast kennis van het Natura 2000-gebied ook inzicht nodig in de effecten van bestaande activiteiten. Daarom moet het Natura 2000-beheerplan een beschrijving en beoordeling bevatten van bestaande activiteiten (landbouw, recreatie, drinkwatervoorzieningen, natuurbeheer etc.). Voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen kan het bevoegd gezag waar nodig voorwaarden stellen aan de voortzetting van deze activiteiten.

5.2 Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht

De Natuurbeschermingswet bepaalt dat activiteiten die een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen vergunningplichtig zijn. De Natuurbeschermingswet maakt één uitzondering op deze regel en dat betreft 'bestaand gebruik'. Bestaand gebruik is volgens de Natuurbeschermingswet *'gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag'*.¹¹ Activiteiten die onder deze definitie vallen hebben geen vergunning nodig op grond van de Natuurbeschermingswet¹². Uit deze definitie vloeit een aantal voorwaarden voort waaraan gebruik moet voldoen, wil het vergunningvrij bestaand gebruik in de zin van de Natuurbeschermingswet zijn. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Het bestaand gebruik moet 'redelijkerwijs bekend' zijn bij het bevoegd gezag. Een activiteit is bekend als er een nationaalrechtelijke toestemming voor is verleend (bijvoorbeeld een milieuvergunning c.q. omgevingsvergunning of een melding op grond van de Wet milieubeheer). Het is daarbij niet relevant of de activiteit wel of niet is opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Illegale activiteiten (activiteiten waarvoor een vergunning had moeten worden aangevraagd, maar waar dat niet is gebeurd) vallen daarmee niet onder de definitie van bestaand gebruik.
- Het bestaand gebruik moet ongewijzigd zijn sinds 31 maart 2010. Gewijzigde activiteiten zijn voor de Natuurbeschermingswet hetzelfde als nieuwe activiteiten. Tevens vallen activiteiten die niet continu worden uitgevoerd niet onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik (bijvoorbeeld eens in de drie jaar een ander deel van het natuurgebied kleinschalig plaggen)¹³.

Bestaande, reguliere activiteiten die al sinds jaar en dag rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, vallen dus niet altijd onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik. Vaak is het vrijwel onmogelijk om te bepalen of een dergelijke reguliere activiteit wel of niet onder de wettelijke definitie van de Natuurbeschermingswet valt. Tevens leidt het strikt hanteren van de definitie van bestaand gebruik in het Natura 2000-beheerplan ertoe dat de gewenste duidelijkheid aan ondernemers rondom het Natura 2000-gebied niet wordt gegeven. Immers, welk deel van hun bedrijfsvoering nu wel en welk deel niet vergunningvrij is, blijft onduidelijk. Daarom heeft de

¹¹ Artikel 1, aanhef en onder m Natuurbeschermingswet

¹² Artikel 19d, lid 3, Natuurbeschermingswet

¹³ De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde dat '.... iedere verandering na de peildatum van 31 maart 2010 van het gebruik, zoals dat op deze datum bestond, een beroep op de uitzondering op de vergunningplicht voor bestaand gebruik doet vervallen'. ABRvS 3 juli 2013, 201113299/1/R2

provincie ervoor gekozen alle bestaande activiteiten zoals die plaatsvonden tot 2012 rondom het Natura 2000-gebied te beoordelen en te bepalen of deze activiteiten onder voorwaarden door kunnen gaan.

Op de algemene regel dat bestaand gebruik (datum 31 maart 2010) geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig heeft, maar ander gebruik wel, maakt de Natuurbeschermingswet een aantal uitzonderingen, namelijk:

1. Projecten en de exploitatie van projecten met mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen;
2. Vergunde rechten;
3. Activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied.

Ad. 1 Projecten en de exploitatie van projecten

De regel dat 'bestaand gebruik' vergunningvrij is, geldt niet voor projecten en de exploitatie van projecten die gestart zijn na de aanmelding van het Natura 2000-gebied onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, de zogenaamde referentiedatum. Als de (exploitatie van) projecten significant negatieve effecten (kan) kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen zijn deze activiteiten vergunningplichtig. Ook wanneer de (exploitatie van) projecten onder de definitie van bestaand gebruik uit de Natuurbeschermingswet vallen. In onderstaande kaders worden de begrippen 'project' en 'referentiedatum' nader toegelicht.

Projecten en andere handelingen

Bij 'projecten' gaat het om fysieke ingrepen in het leefmilieu, overeenkomstig het projectbegrip van de MER-richtlijn: de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten¹⁴. Volgens het Europese Hof is een project in de zin van de MER-richtlijn een 'materiële' werk, een activiteit die ter plaatse – kennelijk onmiddellijk – 'reële fysieke veranderingen meebrengt', een werk of ingreep die de 'materiële toestand van de plaats verandert'¹⁵. Te denken valt dus aan bouwen, graven, baggeren, storten, verharderen, delven, draineren en leegpompen e.d., maar ook aan het uitzaaien van mosselzaad met het oog op de vorming van mosselbanken. Niet relevant is waar die projecten plaatsvinden – binnen of buiten een Natura 2000-gebied – maar of zij schadelijke gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.

Bij 'andere handelingen' gaat het om feitelijke handelingen die niet als 'project' zijn aan te merken. Te denken valt aan het houden van een wandeltocht, een rally, het weiden van vee of het bakken van stenen. Er is nog niet veel jurisprudentie over 'andere handelingen'. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de volgende activiteiten aangemerkt als een andere handeling in de zin van de Natuurbeschermingswet: bestaand gebruik, inhoudende de exploitatie van een veehouderij¹⁶, een wijziging van het veebestand in bestaande stallen¹⁷, het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus¹⁸ en het tijdelijk wederom voor ontsluitingsverkeer openstellen van een bestaande, verharde weg, die zonder het treffen van maatregelen geschikt is om te dienen als ontsluitingsweg¹⁹.

¹⁴ Het projectbegrip is breed. Het Europese Hof zoekt aansluiting bij het projectbegrip van de MER-richtlijn. Volgens het Hof gaat het daarbij om fysieke ingrepen en materiële werken. Zie HvJ 7 september 2004, zaak C-127/02 - (Kokkelvisserij), ro 24 e.v. en HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

¹⁵ HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

¹⁶ ABRvS 1 december 2010 zaaknr. 200905342/1/R2, ABRvS 1 september 2010 zaaknr. 200905018/1/R2, ABRvS 31 maart 2010 zaaknr. 200903784/1/R2.

¹⁷ ABRvS 1 mei 2013, zaaknr. 201011080/1/A4.

¹⁸ ABRvS 27 december 2012, zaaknr. 201111811/1/A4.

¹⁹ ABRvS 6 maart 2013, zaaknr. 201113007/1/A4.

Referentiedatum

De referentiedatum is de datum waarop op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een voor projecten een voorafgaande nationaalrechtelijke toestemming is vereist:

- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Habitatrichtlijn worden aangewezen (Habitatrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van plaatsing van het Natura 2000-gebied door de Europese Commissie op de lijst gebieden van communautair belang. Voor de meeste gebieden is dat 7 december 2004.
- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Vogelrichtlijn worden aangewezen (Vogelrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van de nationale aanwijzing van het desbetreffende Natura 2000-gebied, of, als de aanwijzing dateert van vóór 10 juni 1994, 10 juni 1994.

Ad 2. Vergunde rechten

Hierboven is onder 1 beschreven dat (de exploitatie van) projecten met mogelijk significant negatieve effecten op grond van de Natuurbeschermingswet vergunningplichtig is. Deze vergunningplicht vanuit de Natuurbeschermingswet vervalt wanneer er sprake is van 'vergunde rechten'. Dit volgt uit jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State²⁰. Er is sprake van 'vergunde rechten' als voor de activiteiten vóór de referentiedatum (zie kader 'Referentiedatum') nationaalrechtelijke toestemming is verleend op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer (bijvoorbeeld voor het bouwen van een veehouderij, restaurant of de ontgroning door een steenfabriek) en de situatie onveranderd is.

Ad 3. Opgenomen in het Natura 2000-beheerplan

De Natuurbeschermingswet bepaalt dat geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig is voor activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-beheerplan kan nadere voorwaarden en beperkingen stellen aan activiteiten²¹. De provincie Overijssel heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om in het Natura 2000-beheerplan te regelen onder welke voorwaarden activiteiten vergunningvrij zijn. Dit is gedaan om te voorkomen dat onnodige regeldruk ontstaat als gevolg van uit de Natuurbeschermingswet voortvloeiende vergunningplicht voor terugkerende activiteiten en activiteiten die onderdeel uitmaken van de reguliere bedrijfsvoering van bestaande bedrijvigheid. Tevens kunnen in het Natura 2000-beheerplan wijzigingen van bestaande activiteiten worden opgenomen, waardoor ook de gewijzigde activiteit is vrijgesteld van de vergunningplicht uit de Natuurbeschermingswet. Omdat het moeilijk is op voorhand te bepalen of activiteiten gewijzigd worden en hoe een gewijzigde activiteit er uit komt te zien, is het effect van gewijzigde activiteiten moeilijk te bepalen. Daarom is terughoudend omgegaan met de mogelijkheid om wijzigingen van bestaande activiteiten op te nemen in het Natura 2000-beheerplan. Alleen daar waar op basis van bestaande informatie duidelijk is dat de gewijzigde activiteit geen negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Figuur 7 legt de relatie tussen de relevante data vanuit de Natuurbeschermingswet, de Habitatrichtlijn en de vergunningplicht vanuit de Natuurbeschermingswet. Voor dit Natura 2000-gebied is de Vogelrichtlijn niet van toepassing.

<i>HR</i> <i>7/12/2004</i>		<i>bestaand gebruik</i> <i>31/3/2010</i>
<i>Vergunningvrij</i>	<i>Afhankelijk van wel/niet project wel/niet vergunningplicht</i>	<i>Vergunningplicht</i>

Figuur 7 Habitatrichtlijn, bestaand gebruik in relatie tot vergunningplicht

²⁰ ABRvS 31 maart 2010, zaaknr. 200903784/1

²¹ Artikel 19d, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998.

5.2.1 Voorwaarden en beperkingen

Zoals reeds vermeld kunnen bestaande activiteiten, al dan niet onder voorwaarden, vergunningvrij worden opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Uit de beoordeling van de bestaande activiteiten (zie paragraaf 5.4) blijkt dat in de meeste in dit Natura 2000-gebied spelende situaties bestaande activiteiten geen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. In die situaties kunnen deze activiteiten zonder meer gecontinueerd worden.

Als de bestaande activiteiten wel significant negatieve effecten (kunnen) hebben op de instandhoudingsdoelstellingen worden mitigerende maatregelen in het Natura 2000-beheerplan opgenomen die de effecten verzachten of wegnemen, waardoor de natuurlijke kenmerken van het gebied niet (langer) worden aangetast. Voor het bepalen van de mitigerende maatregelen kan nader onderzoek nodig zijn.

Als de (mogelijk) significant negatieve effecten van bestaande activiteiten niet met mitigerende maatregelen kunnen worden weggenomen, dan is nader onderzoek nodig om te bepalen of en hoe de activiteiten kunnen worden voortgezet. Dit nader onderzoek wordt in de eerste beheerplanperiode uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de activiteiten waarvoor de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen onvoldoende bekend zijn (zie ook paragraaf 5.3.5).

5.3 Methodiek

5.3.1 Inleiding

De provincie en haar partners streven naar zoveel mogelijk duidelijkheid wat betreft de continuering van bestaande activiteiten met waar nodig aan deze continuering verbonden voorwaarden. In dit kader zijn diverse bestaande activiteiten expliciet vergunningvrij opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

De gewenste duidelijkheid vraagt een goede beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten als geheel. De beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is gebaseerd op het werkdocument van Olde Maten & Veerslootslanden, de Centrale Beoordeling en onderliggende onderzoeken van ARCADIS²² (hierna te noemen Centrale Beoordeling), de effectenindicator van het rijk²² en aanvullende informatie van de partners.

Bij de beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is geen onderscheid gemaakt tussen bestaand gebruik, projecten en andere handelingen en overige bestaande activiteiten. Of een bestaande activiteit vergunningplichtig is kan worden afgeleid uit hoofdstuk 9 en het daarin opgenomen schema.

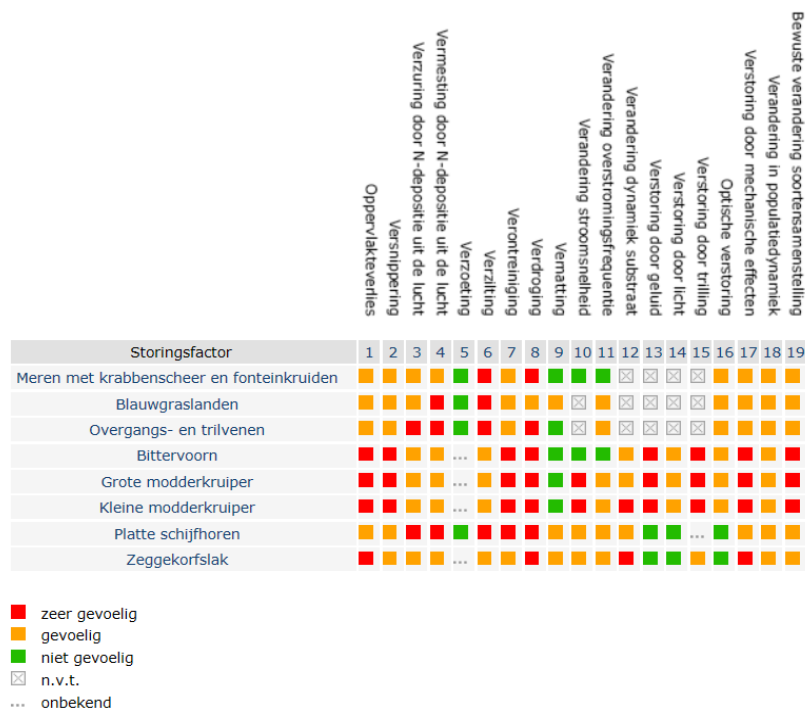
5.3.2 Effectenindicator

De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten als gevolg van activiteiten en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft generieke informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende verstoringsfactoren.

In de door de effectenindicator gegenereerde figuur 8 is voor Olde Maten & Veerslootslanden per habitatype en -soort aangegeven welke verstoringsfactoren kunnen optreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- kwantitatieve effecten: oppervlakteverlies of -toename
- kwalitatieve effecten: chemische stoffen, fysieke effecten, verstorende effecten
- ruimtelijke samenhang: versnippering van leefgebied.

²² zie [http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura_2000)

Figuur 8 Effectenindicator Olde Maten & Veerslootslanden

5.3.3 Centrale Beoordeling

ARCADIS heeft in opdracht van de provincie Overijssel onderzoek gedaan naar de effecten van bestaande activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel²³. Daarbij zijn alle mogelijke verstoringsfactoren meegenomen met uitzondering van verzuring en vermeting door stikstofdepositie uit de lucht. Deze twee verstoringsfactoren zijn meegenomen in het PAS (zie paragraaf 3.3) en waar nodig vertaald in mitigerende PAS-maatregelen (zie paragraaf 6.1).

Het cumulatieve effect (de optelsom en/of versterking van effecten) van bestaande activiteiten is niet door ARCADIS in beeld gebracht. Dit is later op basis van de meest actuele kennis beschreven (zie paragraaf 0).

Het rapport is gebaseerd op de situatie 2011/2012. Voor zover niet anders is aangetoond, gaat dit Natura 2000-beheerplan er vanuit dat de door ARCADIS beoordeelde activiteiten plaatsvonden op de peildatum voor bestaand gebruik (31 maart 2010). De door ARCADIS beoordeelde bedrijven zijn opgenomen in bijlage 5, 6 en 7 bij dit beheerplan.

In de Centrale Beoordeling is van grof naar fijn gewerkt. Eerst is bepaald op welke afstand(en) redelijkerwijs geen significant negatieve effecten meer te verwachten zijn van bestaande activiteiten. Aan de hand van deze afstanden is achtereenvolgens voor diverse, veel voorkomende, activiteiten onderscheid gemaakt tussen activiteiten waarvoor kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en activiteiten waar dit niet voor geldt. De laatste categorie is nader beoordeeld.

5.3.4 Aanvullende informatie provincie en partners

De Centrale Beoordeling is omgezet in teksten voor de Natura 2000-beheerplannen²⁴. Op basis van de reacties van de partners op het niet stikstofdeel van de eerste concept Natura 2000-beheerplannen (zie paragraaf 1.5) is besloten tot een kwaliteitsslag waarmee zoveel mogelijk duidelijkheid wordt gegeven over:

- of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden doorgezet en

²³ Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methode en een onderbouwing van de beoordeling zie de Centrale Beoordeling.

²⁴ Een eerste versie van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen is gebaseerd op het werkdocument, de PAS-gebiedsanalyse en Centrale Beoordeling. Dit 1^e concept is op 13 mei 2014 voorgelegd aan de partners.

- of en zo ja onder welke voorwaarden reguliere tot bestaande bedrijfsvoering behorende activiteiten vergunningvrij kunnen worden gemaakt.

Het onderhavige hoofdstuk is in een iteratief proces met de partners op basis van actuele, aanvullende informatie van de partners en de provincie tot stand gekomen.

In de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen beoordeling van de bestaande activiteiten wordt aangesloten bij de door ARCADIS gehanteerde kleurcodering:

Groen	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten. De activiteit kan onveranderd worden gecontinueerd.
Geel	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd.
Rood	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn niet uit te sluiten, ook niet met 'mitigerende maatregelen'. Nader onderzoek (op het niveau van een passende beoordeling) is nodig om het effect definitief vast te stellen.
Oranje	Er is onvoldoende informatie om vast te stellen of er, en zo ja wat, het effect is van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen. Er is nader onderzoek nodig.

5.3.5 Consequenties van de beoordelingen

Wanneer een bestaande activiteit als groen beoordeeld is, kan de activiteit zonder Natuurbeschermingswetvergunning worden gecontinueerd. Voor een geel beoordeelde activiteit geldt dat de activiteit geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig heeft, *indien de activiteit wordt uitgevoerd onder de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen voorwaarden.*

Als een groen of geel beoordeelde activiteit in de praktijk toch tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen leidt, zal het bevoegd gezag opnieuw een habitatoets moeten (laten) verrichten en zo nodig nieuwe voorwaarden en beperkingen in het Natura 2000-beheerplan moeten opnemen. De kans daarop is klein omdat de beoordeling uitgaat van 'afstanden waarbij redelijkerwijs significante effecten kunnen worden uitgesloten'.

Daar waar nader onderzoek nodig is (categorieën oranje, rood en soms ook geel), de mitigerende maatregelen nog niet in dit Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen en de activiteit onder de definitie 'andere handelingen' valt (bestaand gebruik zie paragraaf 5.2), liggen het initiatief tot en de financiering van dit onderzoek bij het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

5.4 Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten

In de volgende paragrafen worden activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze beoordeling geeft inzicht in de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.²⁵ Uit deze beoordeling volgt of de activiteit, al dan niet onder voorwaarden, kan worden voortgezet. Het gaat hierbij om een beoordeling van het feitelijke gebruik en niet om het vergunde gebruik. In enkele voorkomende gevallen is ook het vergund gebruik beoordeeld op eventuele effecten. Wanneer dit het geval is, dan is dit expliciet vermeld.

²⁵ Artikel 19a, lid 3, onder a, Natuurbeschermingswet

5.4.1 Drinkwaterwinning

Beschrijving drinkwaterwinningen

Binnen een straal van 10 kilometer²⁶ rondom Olde Maten & Veerslootslanden ligt één drinkwaterwinning.

Locatie	Afstand (kilometer)	Werkelijke onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)	Vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)
Sint. Jansklooster	6,8	4,7	5

Beoordeling drinkwaterwinningen

Een drinkwaterwinning kan leiden tot verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige habitattypen en -soorten.

De beoordeling van de drinkwaterwinningen bestaat uit de volgende stappen:

- Ligt de verlagingscontour binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 centimeter²⁷?

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat Olde Maten & Veerslootslanden niet binnen de verlagingscontour van deze drinkwaterwinning ligt. De drinkwaterwinning heeft daarom geen effect op de grondwaterstanden in Olde Maten & Veerslootslanden. Negatieve effecten van deze drinkwaterwinning op de instandhoudingsdoelstellingen voor Olde Maten & Veerslootslanden zijn dan ook uitgesloten.

Conclusie drinkwaterwinning

Groen	Drinkwaterwinning Sint. Jansklooster
-------	--------------------------------------

5.4.2 Industriële grondwateronttrekkingen

Deze paragraaf betreft alleen vergunde grondwateronttrekkingen met als hoofddoel industrie. De vergunde capaciteit van de betreffende winningen is in de meeste gevallen groter dan 150.000 m³ per jaar. Overige vergunningen die niet als hoofddoel 'Industrie' hebben en meldingsplichtige grondwateronttrekkingen worden behandeld in paragraaf 0.

Beschrijving industriële grondwateronttrekking

Binnen een afstand van 10 kilometer²⁸ rondom Olde Maten & Veerslootslanden liggen 2 industriële grondwateronttrekkingen:

Locatie	Afstand (kilometer)	Werkelijke onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)	Vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)
Sensus operation Zwolle	9,7	0,9	0,45
Coöperatie Zuivelfabriek Rouveen	2,6	0,20	0.17

Beoordeling industriële grondwateronttrekking

Industriële grondwateronttrekking kan leiden tot verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige habitattypen en -soorten.

De beoordeling van de industriële grondwateronttrekking bestaat uit de volgende stappen:

- Ligt de verlagingscontour binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 centimeter²⁹?

²⁶ Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling.

²⁷ Bij verlagingen kleiner dan 5 cm is causaal verband tussen grondwateronttrekking en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

²⁸ Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling.

²⁹ Bij verlagingen kleiner dan 5 cm is causaal verband tussen grondwateronttrekking en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat de verlagingscontour van bovenstaande winningen niet over Olde Maten & Veerslootslanden ligt. Er is dan ook geen sprake van een verlaging van de grondwaterstand in dit Natura 2000-gebied als gevolg van de drinkwaterwinning. Dit betekent dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied worden uitgesloten en de huidige industriële grondwateronttrekkingen vanuit het oogpunt van dit gebied kunnen worden voortgezet.

Conclusie industriële grondwateronttrekking

Groen	Sensus operation Zwolle, Coöperatie Zuivelfabriek Rouveen
-------	---

5.4.3 Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Deze paragraaf behandelt de grondwateronttrekkingen die op grond van de waterwet vergunningplichtig zijn bij het waterschap. Het gaat hier specifiek om winningen kleiner dan 150.000 m³. Deze grondwateronttrekkingen hebben diverse doeleinden waaronder: grondwatersanering, tijdelijke en permanente bronbemaling, proceswater, koude-warmte opslag, koelwater, kleine drinkwateronttrekkingen voor zowel dierlijke als menselijke consumptie en beregening met grondwater. In paragraaf 5.4.4 wordt specifiek ingegaan op onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten.

Beschrijving

In onderstaande tabel staat het overzicht van de kleine onttrekkingen rondom Olde Maten & Veerslootslanden die in de Centrale Beoordeling zijn beoordeeld.

Type winning	Aantal vergunningen	Aantal meldingen
Koude warmte opslag	7	0
Bronbemaling	4	1
Drenking vee	0	1

Beoordeling

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat wanneer alle vergunningplichtige winningen tegelijkertijd de vergunde hoeveelheid onttrekken, zij geen invloed hebben op de grondwaterstanden van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden. De vergunde winningen hebben dus geen cumulatief effect op de grondwaterstand in dit Natura 2000-gebied. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied zijn dan ook op voorhand uit te sluiten.

Conclusie kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Groen	Bestaande grondwateronttrekkingen en nieuwe grondwateronttrekkingen buiten een straal van 10 kilometer van Oldematen & Veerslootslanden.
-------	--

5.4.4 Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Beschrijving

Het doel van deze paragraaf is het treffen van een regeling voor beregeningsonttrekkingen en onttrekkingen ten behoeve van veedrenking. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de beregeningsregeling van de waterschappen (zie paragraaf 4.5.3). Echter, voor het effect op de instandhoudingsdoelstellingen is het niet van belang waarvoor een onttrekking wordt gebruikt. Het onttrekkingsregime (pompcapaciteit, duur, periode, maximale hoeveelheid) is wel van belang. In aansluiting op het beleid van de waterschappen wordt in het Natura 2000-beheerplan onder onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten het volgende verstaan: '*Een onttrekking met een pompcapaciteit kleiner dan 60 m³ per uur, met een maximum van 25.000 m³ per jaar*'. Onder deze definitie vallen zowel de beregeningsonttrekkingen en de onttrekkingen ten behoeve van veedrenking die bij het waterschap meldingsplichtig zijn, als de zeer kleine onttrekkingen met een pompcapaciteit kleiner dan 10 m³ per uur die bij het waterschap noch meldingsplichtig, noch vergunningplichtig zijn.

Beoordeling

Bestaande onttrekkingen

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten van een dergelijke onttrekking ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter uit te sluiten zijn³⁰. In bijlage 4 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven. Ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling was er een onttrekking binnen een straal van 300 meter rond het Olde Maten & Veerslootslanden bekend. Naar alle waarschijnlijkheid is het overzicht dat voor de Centrale Beoordeling is gebruikt echter incompleet. Mogelijk liggen binnen een straal van 300 meter rondom Olde Maten & Veerslootslanden nog onttrekkingen die niet bekend waren ten tijde van het opstellen van de Centrale Beoordeling. Door het uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1, M2, M5, M7, M8) uit de PAS-gebiedsanalyse is echter voldoende gewaarborgd dat de habitattypen en het leefgebied van habitatsoorten worden behouden. Aan de hand van de monitoringsresultaten moet worden bepaald of het grondwaterregime een knelpunt vormt voor het behalen van de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen. Hiervoor is een onderzoeksmaatregel opgenomen (zie paragraaf 6.2.1). Uit dit onderzoek moet blijken of aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Nieuwe onttrekkingen

Met het opnemen van effectafstanden voor kleine onttrekkingen ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningsvrije zone van de Natuurbeschermingswet voor het realiseren van nieuwe onttrekkingen. Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de Natuurbeschermingswet van toepassing.

De effecten van het aanleggen van nieuwe grondwateronttrekkingen zijn niet in het PAS meegenomen. Indien nieuwe grondwateronttrekkingen binnen de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden worden aangelegd moet de initiatiefnemer onderzoeken of er negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op kunnen treden. Indien dit niet uit te sluiten valt, dient de initiatiefnemer een Natuurbeschermingswet-vergunning aan te vragen. Zoals in paragraaf 4.5 al is beschreven staat het waterschap binnen een straal van 200 meter rondom kwetsbare natte natuur geen nieuwe beregeningsonttrekkingen toe.

Het aanleggen van nieuwe onttrekkingen buiten de effectafstand van 300 meter vanaf Olde Maten & Veerslootslanden is vergunningvrij. In bijlage 4 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven.

Vervangen bestaande onttrekkingen

Indien een bestaande installatie op dezelfde locatie wordt vervangen door een installatie met dezelfde capaciteit en de maximale onttrekking van 25.000 m³ per jaar in acht wordt genomen, verandert het effect van de grondwateronttrekking niet. Een dergelijke wijziging is zowel binnen als buiten de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden vergunningvrij.

Voorwaarden

Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Olde Maten & Veerslootslanden zijn beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde:

- Uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1, M2, M5, M7, M8) uit de PAS-gebiedsanalyse.

Conclusie onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Groen	Nieuwe onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter van Olde Maten & Veerslootslanden Op dezelfde locatie vervangen van de bestaande grondwateronttrekking met een onttrekking met dezelfde capaciteit, waarbij de maximale onttrekking van 25.000 m ³ per jaar in acht wordt genomen.
Geel	Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300

³⁰ Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling. De effectafstand wordt in nader onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

	meter van Olde Maten & Veerslootslanden. Deze grondwateronttrekkingen kunnen worden gecontinueerd onder bovengenoemde voorwaarden.
--	--

5.4.5 Berekening met oppervlaktewater

De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de oppervlaktewateronttrekkingen. Dit zijn onttrekkingen die in droge perioden worden gebruikt ten behoeve van beregening van landbouwgewassen. Een mogelijk effect van oppervlaktewaterwinning op de instandhoudingsdoelstellingen is verdroging, mogelijke neveneffecten zijn vermessing en verontreiniging.

Beschrijving beregening met oppervlaktewater

Binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied wordt geen oppervlaktewater onttrokken. Rondom Olde Maten & Veerslootslanden vindt beregening met oppervlaktewater plaats.

Beoordeling beregening met oppervlaktewater

Beregening met oppervlaktewater kan ervoor zorgen dat de drainerende werking van watergangen rondom een Natura 2000-gebied toeneemt. Olde Maten & Veerslootslanden heeft na de herinrichting (najaar 2014) een eigen hydrologisch regime. Het waterpeil in het Natura 2000-gebied is losgekoppeld van de waterpeilen in de omgeving van het Natura 2000-gebied. Mocht beregening met oppervlaktewater rondom dit Natura 2000-gebied al leiden tot een verlaging van de slootpeilen in de omgeving van Olde Maten & Veerslootslanden, dan heeft dit dus geen effect op het waterpeil in Olde Maten & Veerslootslanden. Significante negatieve effecten op grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten zijn dan ook op voorhand uitgesloten.

Conclusie beregening met oppervlaktewater

Groen	Beregening met oppervlaktewater
-------	---------------------------------

5.4.6 Rioolwaterzuiveringsinstallaties

In de provincie Overijssel bevinden zich enkele tientallen rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Een RWZI kan vanuit twee invalshoeken invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied:

- Directe effecten: sommige effecten zoals geluidhinder, lichthinder, transportbewegingen, aanwezigheid van mensen en opwerveling van slib hebben, onafhankelijk van de ligging in het stroomgebied, op korte afstand van de RWZI mogelijk invloed.
- Diffuse effecten: een RWZI ligt bovenstrooms ten opzichte van een Natura 2000-gebied: als een RWZI loost in een hoofdwaterloop/beek kan dat op grotere afstand invloed hebben. Dit kan leiden tot verontreiniging.

Significante negatieve effecten van geluid, licht en optische verstoring op instandhoudingsdoelstellingen boven een afstand van 2.000 m geheel kunnen worden uitgesloten³¹. Significante negatieve effecten van 'verontreiniging' en 'vermessing' kunnen worden uitgesloten als een RWZI benedenstrooms in het stroomgebied ligt.

Binnen 2 km van Olde Maten & Veerslootslanden en bovenstrooms in het stroomgebied liggen geen RWZI's.

³¹ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

5.4.7 Riooloverstorten

Mogelijke effecten van riooloverstorten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermessing en verontreiniging.

Uitgangspunt voor de selectie van riooloverstorten met mogelijk significant negatieve effecten is geweest dat een riooloverstort mogelijk van invloed is op een Natura 2000-gebied als het object zich binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevindt of binnen een watersysteem stroomopwaarts ten opzichte van het Natura 2000-gebied is gelegen. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van benedenstroomse overstorten worden uitgesloten.

Beschrijving riooloverstorten

Bij Rouveen, ten oosten van Olde Maten & Veerslootslanden ligt een aantal riooloverstorten. De watergangen waar deze overstorten in liggen stromen richting het Natura 2000-gebied.

Beoordeling riooloverstorten

Wanneer riooloverstorten in werking treden, wordt ongezuiverd rioolwater in het oppervlaktewater geloosd. Dit kan leiden tot vermessing en verontreiniging van het oppervlaktewater. Wanneer dit oppervlaktewater naar een Natura 2000-gebied stroomt, kan er sprake zijn van vermessing en verontreiniging van habitattypen en het leefgebied van habitatsoorten.

Bij de herinrichting van Olde Maten & Veerslootslanden heeft het gebied echter een eigen watersysteem gekregen dat wordt gevoed door regenwater en kwel. Bij droogte kan water worden ingelaten vanuit het Meppelerdiep. Het water in het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden wordt nu niet meer beïnvloed door de overstorten. De riooloverstorten staan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Conclusie riooloverstorten

Groen	Beschreven bestaande riooloverstorten
-------	---------------------------------------

5.4.8 Beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Beschrijving beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Bij de Conradsweg liggen een duiker en twee dammen. Bij deze duiker en dammen worden periodiek onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Tevens wordt de natte as (de centrale watergang die door het Natura 2000-gebied stroomt) onderhouden. Om te voorkomen dat sloten, petgaten en andere watergangen dichtgroeien, wordt periodiek (een deel van) de vegetatie verwijderd en wordt periodiek bagger van de bodem verwijderd. Binnen het Natura 2000-gebied worden de beheerswerkzaamheden aan de sloten en petgaten uitgevoerd door de terreinbeheerders (Staatsbosbeheer en de agrarisch natuur vereniging); de sloten direct grenzend aan het Natura 2000-gebied worden onderhouden door agrariërs en het waterschap Drents Overijsselse Delta. Bij de onderhoudswerkzaamheden spaart het waterschap brede natuurvriendelijke oevers. Deze worden periodiek gefaseerd onderhouden. Hierbij worden de zeggehorsten, wanneer dit waterhuishoudkundig gezien geen probleem oplevert, gespaard om de populatie zeggekorfslakken te behouden.

Sterk verlande boksloten worden opengegraven in het kader van het inrichtingsplan dat voor dit Natura 2000-gebied is opgesteld. Dit opengraven van de boksloten is geen regulier beheer maar vindt plaats op basis van een Natuurbeschermingswet-vergunning en wordt hier niet beoordeeld.

Beoordeling beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Onderhoud aan de duiker en dammen zal hooguit een paar keer per jaar plaatsvinden. Significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring zijn daarom bij voorbaat uitgesloten. Voor dit onderhoud zijn geen zware machines nodig. Eventuele machines zullen via de Conradsweg bij de duiker en dammen komen. De graslandpercelen waar de habitattypen en de zeggekorfslak aanwezig zijn, hoeven hiervoor niet betreden te worden. Ook zal er, gezien de beperkte frequentie waarmee dit onderhoud plaatsvindt, geen sprake zijn van significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid. Het onderhoud van duikers en dammen staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Om te voorkomen dat sloten, petgaten en andere watergangen dichtgroeien, wordt periodiek (een deel van) de vegetatie verwijderd en wordt periodiek bagger van de bodem verwijderd. De aanwezige watergangen vormen het leefgebied van de platte schijfhoren, bittervoorn, grote modderkuiper en kleine modderkuiper. Daarnaast komt in verlande watergangen het habitatype

overgangs- en trilvenen voor. Door verkeerd beheer kunnen deze soorten worden verstoord en kan oppervlakte van dit habitatype verdwijnen. Om dit te voorkomen dient het schonen en baggeren onder de volgende voorwaarden plaats te vinden:

- Om te voorkomen dat bij het schonen of baggeren aanwezige plekken van het habitatype overgangs- en trilvenen verloren gaan, dienen deze plekken bij de werkzaamheden te worden ontzien.
- Om te voorkomen dat kwetsbare vegetaties worden verstoord dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitatypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Verder dient het werken in watergangen binnen het Natura 2000-gebied (inclusief de Natte as) en direct grenzend aan het Natura 2000-gebied die vermoedelijk leefgebied zijn van de soorten kleine modderkruiper, grote modderkruiper of bittervoorn te gebeuren op de volgende wijze, overeenkomstig de aanwijzingen in de Soortenstandaarden voor deze soortenⁱⁱⁱ:

- Faseer schonings- en baggerwerkzaamheden van een watergang in ruimte en tijd. Hierbij moet op minimaal 25% van de oppervlakte van de watergang voldoende geschikt habitat aanwezig blijven.
- Voer de werkzaamheden niet uit in de voortplantingstijd van deze soorten (maart tot en met augustus) en ook niet wanneer de luchttemperatuur beneden het vriespunt ligt of er ijs in de watergang aanwezig is.
- Gebruik apparatuur waarmee de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is. Voor baggeren is de beste methode werken met een zuiger/pomp. Bagger niet met apparatuur met vleugels die materiaal naar binnen schuiven (zie ook de genoemde Soortenstandaarden).
- Werk bij het baggeren in de richting van open water en bagger in watergangen die geen hoofdtak hebben als waterafvoer maximaal 50% van de oppervlakte.
- Op de kant gebrachte bagger van plekken waar veel grote modderkruipers aanwezig zijn moet direct doorzocht worden op de aanwezigheid van deze dieren en deze moeten direct in de gespaarde delen van de watergang teruggezet worden.

Door het beheer op deze manier uit te voeren, wordt ook de populatie platte schijfhoren gespaard. Voor deze beheermaatregelen moet het gebied betreden worden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid en optische verstoring. Deze beheermaatregelen vinden met een lage frequentie plaats, waarbij het gebied hooguit enkele dagen per jaar wordt betreden. Significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door geluid zijn daardoor uitgesloten.

Voorwaarden

Beheer en onderhoud waterinfrastructuur is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Ontzie bij het schonen of baggeren de habitatypen overgangs- en trilvenen;
- Werk zodanig dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitatypen niet optreedt.
- Faseren schonings- en baggerwerkzaamheden in ruimte en tijd. Hierbij moet op minimaal 25% van de oppervlakte van de watergang voldoende geschikt habitat aanwezig blijven;
- Voer de werkzaamheden niet uit tussen maart en augustus of wanneer het vriest of er ijs op het water ligt;
- Gebruik apparatuur waarmee de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is;
- Werk bij het baggeren in de richt van open water en bagger in watergangen die geen hoofdtak hebben als waterafvoer maximaal 50% van de oppervlakte;
- Zet gevangen dieren terug in geschikt leefgebied.

Conclusie beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Geel	Het hierboven beschreven beheer en onderhoud van de waterinfrastructuur kan worden gecontinueerd onder de bovengenoemde voorwaarden.
-------------	--

5.4.9 Peilbeheer

Beschrijving peilbeheer

Het waterpeil in en rondom het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden wordt ingesteld en gehandhaafd door het waterschap Drents Overijsselse Delta (voorheen waterschap Groot Salland). Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de bevoeiing van Veerslootslanden. In deze paragraaf wordt ingegaan op de effecten van dit waterpeil op de instandhoudingsdoelstellingen. De effecten van drainage van agrarische percelen en de voorwaarden voor het wijzigen of aanleggen van drainage worden behandeld in paragraaf 5.4.1312 (agrarische activiteiten).

Beoordeling peilbeheer

In de PAS-gebiedsanalyse is een aantal knelpunten met betrekking tot het peilbeheer aangegeven. Het gaat om de volgende knelpunten:

- In de Veerslootlanden en omgeving is de stijghoogte te laag om te kunnen zorgen voor buffering van het habitatype blauwgraslanden. Al minimaal enkele tientallen jaren is hier sprake van een inzijgingssituatie. Herstel en ontwikkeling van een grondwatergevoede situatie wordt bemoeilijkt door de daling van de stijghoogte in de zandondergrond. Verlaging van de oppervlaktewaterpeilen in en rond het Natura 2000-gebied is hier de voornaamste oorzaak van. De lage oppervlaktewaterpeilen zijn niet alleen van invloed op de stijghoogte, maar hebben ook geleid tot een versnelde afbraak van veen. Dit vormt een knelpunt voor het habitatype blauwgraslanden.
- Wegvallen van inundatie met basenrijk oppervlaktewater. Door een lekkende kade is het momenteel niet mogelijk om de Veerslootlanden voldoende te bevoeien. Hierdoor verdrogen en verzuren de aanwezige blauwgraslanden.
- Lage winterpeilen in Olde Maten. Dit is (naar verwachting) nadelig voor de habitattypen meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en overgangs- en trilvenen.

Inmiddels (najaar 2014) is Olde Maten & Veerslootslanden opnieuw ingericht. Hierbij is een nieuw peil ingesteld. Voor deze herinrichting is een Natuurbeschermingswet-vergunning afgegeven. In het kader van deze vergunning is het nieuwe peilbeheer passend beoordeeld. Uit deze passende beoordeling bleek dat het nieuwe peilbeheer geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft. Het nieuwe peilbeheer is tevens in overeenstemming met het peilbeheer dat de PAS-gebiedsanalyse nodig acht. Voor de onderbemaling van maatschap van Dalfsen te Staphorst (30 ha weiland) geldt eveneens dat door de hydrologische herstelmaatregelen (het nieuwe peilbeheer) het waterpeil in het Natura 2000-gebied afgestemd is op de condities die de instandhoudingsdoelstellingen vereisen. Hierdoor wordt het eventuele effect van de onderbemaling gemitigeerd.

Conclusie peilbeheer

Groen	Het beschreven peilbeheer en de onderbemaling maatschap Dalfsen (30 ha weiland)
-------	---

5.4.10

5.4.11 Rijks- en provinciale wegen

In de provincie Overijssel ligt circa 850 kilometer provinciale weg en circa 500 kilometer rijksweg.

Mogelijke effecten van wegen (door gebruik en regulier beheer en onderhoud zoals van wegdek, kabels en leidingen en berm- en verzorgingslocatiebeheer) zijn: versnippering, verzuring, vermesting, verontreiniging, geluidhinder, lichthinder en optische verstoring. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie door wegverkeer zijn niet in deze beoordeling meegenomen omdat ze onderdeel zijn van het PAS.

De volgende wegen liggen binnen een afstand van 3 km van Olde Maten & Veerslootslanden (gegevens 1 oktober 2005):

Weg	Verkeersintensiteit (aantal voertuigen per dag)	Aandeel vrachtverkeer (%)	Verlichting	Kortste afstand tot Natura 2000- gebied	Lengte door of langs Natura 2000- gebied
N331	9.100	12	Deels, op > 1 km	500 meter	n.v.t.
N334	5.700	10	Deels, op > 1 km	450 meter	n.v.t.
N375	5.300	14	Deels, op 900 m	900 meter	n.v.t.
N377	4.900	18	Deels, op > 1 km	1,7 kilometer	n.v.t.

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat de maximale afstand waarop een weg verstorende effecten kan hebben circa 1 km is, de effectafstanden voor de overige effecten zijn nog veel korter. Effecten van rijks- en provinciale wegen op Olde Maten & Veerslootslanden zijn dan ook uitgesloten.

Conclusie rijks- en provinciale wegen

Groen	Bovengenoemde rijks- en provinciale wegen
-------	---

5.4.12 Industriële en overige bedrijven met een SBI-code

In de Centrale Beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen gieterijen/smelterijen, melkveebedrijven en overige bedrijven met een SBI-code. Voor bedrijven in de sector recreatie en toerisme zie paragraaf 5.4.13.

Gieterijen/smelterijen

Binnen deze SBI-categorie vallen non-ferro-metaalgieterijen/-smelterijen en ijzer- en staalgieterijen/-smelterijen. Deze bedrijven kunnen verontreiniging tot gevolg hebben. Als bij deze bedrijven aluminium wordt gesmolten, kunnen effecten op grote afstand optreden. Er liggen geen bedrijven binnen 10 kilometer³² van het Natura 2000-gebied.

Melkveebedrijven/veestallen

Een mogelijk effect van melkveebedrijven (open stallen) op de instandhoudingsdoelstellingen betreft lichthinder. De voor deze verstoringfactor geldende effectafstand is afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Olde Maten & Veerslootslanden geldt een afstand van 300 meter³³. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Er liggen 4 melkveehouderijen binnen 300 meter van Olde Maten & Veerslootslanden.

Op basis van aanvullende (gebied specifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn de melkveehouderijen nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde melkveehouderijen incl. de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 5.

Conclusie stallen melkveehouderijen voor wat betreft lichthinder

Groen	4 beoordeelde melkveebedrijven (zie bijlage5)
-------	---

³² Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

³³ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

Overige bedrijven

In de Centrale Beoordeling zijn ook de overige bedrijven met een SBI-code beoordeeld volgens de in paragraaf 5.3.3 gehanteerde werkwijze van 'grof naar fijn'. Bij aanvang zijn ruim 80.000 bedrijven geïnventariseerd. Op basis van de mogelijke verstoringfactoren, de instandhoudingsdoelstellingen en de effectafstanden kon voor ruim 78.000 bedrijven worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. De resterende bedrijven zijn nader beoordeeld.

In 2014 is door ARCADIS een aanvullende beoordeling uitgevoerd van in de Centrale Beoordeling ontbrekende bedrijven³⁴.

Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn bedrijven waar mogelijk nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde bedrijven incl. de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 7.

Binnen een staal van 1,5 km van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden liggen 6 overige bedrijven. Voor deze bedrijven kunnen mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van verstoring door licht, geluid of optische verstoring op voorhand uitgesloten worden.

Conclusie industriële en andere bedrijven met een SBI-code

Groen	6 beoordeelde overige bedrijven (zie bijlage 7)
-------	---

5.4.13 Agrarische activiteiten

Beschrijving agrarische activiteiten

De percelen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied hebben de enkelbestemming natuur, op diverse percelen vindt agrarisch natuurbeheer plaats (zie paragraaf 5.4.20). In het gebied zijn nog 5 agrarische bouwblokken aanwezig, waarvan 4 adressen een milieuvergunning voor rundvee hebben. Binnen het Natura 2000-gebied liggen enkele agrarische percelen'. Buiten het Natura 2000-gebied komt veel landbouw voor. Veruit de meeste agrarische bedrijven in de omgeving van het gebied zijn melkveehouderijen. Gronden in beheer bij deze bedrijven worden gebruikt als grasland of voor beweiding.

Agrarische bedrijfsvoeringen zijn over het algemeen erg divers en bestaan uit een groot aantal verschillende, zeer diverse handelingen. Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden en mogelijke effecten gaat het voornamelijk om fysieke handelingen die buiten ("op het land") uitgevoerd worden of plaats vinden. Grond- en oppervlaktewateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten zijn opgenomen in paragraaf 5.4.4 en 5.4.5.

Reguliere agrarische activiteiten rondom Olde Maten & Veerslootslanden betreffen:

- Machinale bewerkingen op agrarische percelen:
 - Grondbewerking: bewerken van grasland³⁵ (bv scheuren);
 - Grondbewerking: ondiepe grondbewerkingen (tot 40 cm);
 - Grondbewerking: diepe grondbewerkingen (> 40 cm);
 - Bemesten (fysieke activiteit);
 - Maaien;
 - (door)Zaaien/poten;
 - Oogsten van akkerbouwgewassen;
- Bemesting (toepassen van meststoffen);
- Slootonderhoud;
- Drainage;
- Beweiding alle grazers;
- Bezanden van weke gronden.

Beoordeling agrarische activiteiten

³⁴ De Centrale beoordeling is gebaseerd op geregistreerde bedrijven. Niet alle bedrijven waren echter geregistreerd omdat dit vanuit voormalige wetgeving niet verplicht was.

³⁵ Per 1 januari 2015 is de (nieuwe) "Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB" in werking getreden. In artikel 2.15 lid 1 (zie onder) is formeel vastgelegd dat al het blijvend grasland binnen N2000-gebied wordt aangemerkt als blijvend grasland dat ecologisch kwetsbaar is. In de Europese verordening met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid (nr. 1307/2013) is dit verbod als volgt vastgelegd: "Landbouwers mogen blijvend grasland dat zich in door de lidstaten uit hoofde van de eerste alinea en, in voorkomend geval, van de tweede alinea aangewezen gebieden bevindt niet omzetten of ploegen."

Voor de beoordeling van de agrarische activiteiten wordt gebruik gemaakt van de effectenindicator van het rijk (zie paragraaf 5.3.2). Aan de agrarische activiteiten zijn de volgende zes mogelijke verstoringfactoren gekoppeld (de verstoringfactoren die specifiek betrekking hebben op stikstofdepositie worden in deze analyse niet meegenomen, aangezien deze in het PAS verwerkt zijn):

- Verontreiniging;
- Verdroging;
- Verstoring door geluid;
- Verstoring door licht;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten.

Machinale bewerkingen op agrarische percelen

Machinale bewerkingen op agrarische percelen kunnen verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten tot gevolg hebben. De habitattypen komen niet op de agrarische percelen voor. Omdat machinale bewerkingen op omliggende percelen slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaatsvinden is er alleen sprake van tijdelijke verstoring en zijn significant negatieve effecten als gevolg van geluid en optische verstoring door machinale bewerkingen op voorhand uit te sluiten. Omdat de habitattypen en habitatsoorten niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten van agrarische activiteiten als gevolg van mechanische effecten (betreding en machinale bewerkingen) niet aan de orde.

Drie habitatsoorten (bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper) zijn gevoelig voor verstoring door geluid en optische verstoring. Significant negatieve effecten van activiteiten met een mogelijke verstoring door geluid en optische verstoring kunnen worden uitgesloten omdat:

- De habitatsoorten niet op de agrarische percelen voorkomen;
- Het zeer onwaarschijnlijk is dat geluiden en optische verstoringen veroorzaakt door de machinale bewerkingen van buiten het Natura 2000-gebied gelegen agrarische percelen kunnen doordringen tot de waterkolom;
- Machinale bewerkingen van buiten het Natura 2000-gebied gelegen agrarische percelen zeer infrequent voorkomen (slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar), en er daarmee alleen sprake is van tijdelijke verstoring.

Bemesting (toepassen van meststoffen) en gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen)
Bemesting en gewasbescherming kunnen tot verontreiniging leiden. Het bemesten en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan een negatief effect hebben op de kwaliteit van het grondwater. Het grondwater kan hierdoor geëutrofeerd en vervuild raken. Ook kunnen meststoffen en bestrijdingsmiddelen oppervlakkig afspoelen in sloten en greppels en een negatief effect hebben op de habitattypen en habitatsoorten in het Natura 2000-gebied.

In de PAS-gebiedsanalyse zijn onder andere maatregelen opgenomen waardoor negatieve effecten van bemesting verminderd worden (zie paragraaf 6.1.1). Door het uitvoeren van deze PAS-maatregelen in de eerste beheerplanperiode worden de negatieve effecten zo ver verminderd dat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Na de herinrichting (afgerond 2014) heeft het gebied een eigen watersysteem, wat wordt gevoed door kwel- en regenwater (en bij te lage waterstanden vanuit het Meppelerdiep). Negatieve effecten van bemesting van agrarische gronden buiten het gebied zijn hiermee uitgesloten.

Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gelden wettelijke kaders. Bij het opstellen van deze kaders is rekening gehouden met effecten van deze middelen op het milieu. Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen, is geen sprake van rechtstreekse bespuiting. Wel kan door verwaaiing sprake zijn van effecten. De geldende voorwaarden die de emissies van bestrijdingsmiddelen tijdens toediening beperken zijn onder meer: de (verlaagde) spuitboomhoogte, gebruik van driftarme spuitdoppen en kantdoppen, niet spuiten bij harde wind (allen t.b.v. het beperken van verwaaiing) en de teeltvrije zone tussen landbouwgewassen en de sloot (beperken van af- en uitspoeling). Na de herinrichting (afgerond 2014) heeft het gebied een eigen watersysteem, wat wordt gevoed door kwel- en regenwater (en bij te lage waterstanden vanuit het Meppelerdiep). Negatieve effecten van gewasbescherming op agrarische gronden buiten het gebied door uit- of afspoeling zijn hiermee uitgesloten. Op basis van de actuele kennis of de mate van verwaaiing, af- en uitspoeling in combinatie met de geldende voorwaarden waaronder gewasbeschermingsmiddelen toegepast mogen worden, worden geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen verwacht. Wanneer uit nieuwe kennis en/of monitoring blijkt

dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen als gevolg van het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, is de provincie bevoegd om nadere voorwaarden stellen.

Drainage

Drainage kan leiden tot verdroging. In de PAS-gebiedsanalyse zijn de verdrogingseffecten van diverse bestaande activiteiten meegenomen en vertaald in hydrologische maatregelen. Nieuwe activiteiten zijn niet meegenomen. Deze moeten dus separaat beoordeeld worden om negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen uitsluiten.

De effecten van het aanleggen van nieuwe drainage en het vervangen van bestaande drainage zijn niet in het PAS meegenomen. Inmiddels zijn de hydrologische herstelmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse uitgevoerd en heeft Olde Maten & Veerslootslanden een geheel eigen watersysteem. Hierdoor heeft de bestaande drainage buiten de Olde Maten & Veerslootslanden geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen meer.

De effecten van het aanleggen van nieuwe drainage en het vervangen van bestaande drainage zijn niet in het PAS meegenomen. Het aanleggen en vervangen van drainage kan negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Daarom is het niet mogelijk deze activiteiten zonder meer vergunningvrij op te nemen in de Natura 2000-beheerplannen. Uit onderzoek (zie bijlage 3) blijkt dat drainage van gronden buiten het Natura 2000-gebied geen effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen, zolang deze in de veenlaag wordt aangelegd. Dit betekent dat zowel het aanleggen van nieuwe drainage als het wijzigen van bestaande drainage buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied wat betreft de Natuurbeschermingswet vergunningvrij is wanneer:

- De drainage in de veenlaag wordt aangelegd en;
- De initiatiefnemer een aantal weken voordat hij de werkzaamheden uitvoert zijn voornemen bij de provincie meldt. Daarmee heeft de provincie de mogelijkheid om te toetsen of de drainage ook daadwerkelijk in de veenlaag komt te liggen. Op deze manier wordt gewaarborgd dat er geen verdroging optreedt en hoeft de initiatiefnemer geen vergunningprocedure te doorlopen.

Beweiding alle grazers

Beweiding door grazers kan verstoring door mechanische effecten (betreding) tot gevolg hebben. Omdat de habitattypen en habitatsoorten niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (betreding) niet aan de orde.

Voor toekomstige nieuwe/gewijzigde vormen van beweiding geldt een vrijstelling van de vergunningplicht op grond van de op 27 april 2016 inwerking getreden wijziging van het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998 (artikel 3a).

Slootonderhoud

Slootonderhoud kan verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten tot gevolg hebben voor de habitatsoorten. De populatie van de habitatsoorten is niet afhankelijk van sloten buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Er liggen geen agrarische gronden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Hierdoor zijn significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten uit te sluiten.

Bezanden van weke gronden

Na de herinrichting (afgerond 2014) heeft het gebied een eigen watersysteem, wat wordt gevoed door kwel- en regenwater (en bij te lage waterstanden vanuit het Meppelerdiep). Negatieve effecten van het bezanden van weke gronden op agrarische gronden buiten het gebied op de hydrologie binnen het gebied zijn hiermee uitgesloten.

Voorwaarden

Een aantal agrarische activiteiten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en de daarbij behorende voorwaarden. Voorwaarden:

- Vervangen bestaande drainage en aanleggen nieuwe drainage:
 - De drainage moet in de veenlaag worden aangelegd;
 - De initiatiefnemer meldt een aantal weken voordat hij de werkzaamheden uitvoert zijn voornemen bij de provincie.
- Bemesting (toepassen van meststoffen);

- Indien de PAS-maatregelen m.b.t. bemesting worden uitgevoerd. Ook tot het moment dat de PAS-maatregelen worden uitgevoerd is bestaande bemesting op de aan te pakken percelen vergunningvrij.

Conclusie agrarische activiteiten

Groen	Machinale bewerking van grasland (grondbewerking, bemesten, maaien, (door)zaaien/poten), oogsten van akkerbouwgewassen, gewasbescherming, beweiding alle grazers, slootonderhoud, bezanden weke gronden, bestaande drainage
Geel	De volgende hierboven beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd: bemesting, vervangen van bestaande drainage en aanleggen van nieuwe drainage

De in dit Natura 2000-beheerplan gehanteerde werkwijze om tot een 'robuuste' afstandbepaling te komen waarbinnen significante effecten zijn uit te sluiten, is gebaseerd op een algemene theoretische benadering die is gebaseerd op de best beschikbare relevante kennisbronnen. Het is aannemelijk dat aanvullende kennis over het gebied kan leiden tot een nadere verfijning (verkortings) van deze afstanden. De provincie Overijssel is voornemens om in de periode 2016-2017 in samenwerking met het verantwoordelijke waterschap en LTO voor alle gebieden tot een nadere verfijning te komen op grond van de specifieke kenmerken van het gebied. Het is op grond van de nadere verfijning in theorie voorstelbaar dat in specifieke situaties ook rekening moet worden gehouden met grotere afstanden.

Voor de hierna genoemde nieuwe activiteiten moet door de initiatiefnemer worden bepaald of de betreffende nieuwe activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft. Als deze effecten niet uit te sluiten zijn is een Natuurbeschermingswet-vergunning nodig. Het betreft:

- Wanneer nieuwe of vervangende drainage niet in de veenlaag wordt aangelegd, moet door de initiatiefnemer worden bepaald of de betreffende activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft. Als deze effecten niet uit te sluiten zijn is een Natuurbeschermingswet-vergunning nodig.

5.4.14 Recreatie en Toerisme

De Centrale Beoordeling bevat geen precieze beoordeling van recreatie en toerisme. Er is wel een aantal meer algemene uitspraken gedaan wat betreft mogelijke verstoringsfactoren en de bijbehorende effectafstanden. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op het oorspronkelijke werkdocument en aanvullende actuele informatie van de provincie en haar partners.

Bijlage 6 bevat de lijst van beoordeelde bedrijven met een aan recreatie en toerisme gerelateerde SBI-code³⁶.

Beschrijving recreatie en toerisme

De beleevingskwaliteit van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden ligt met name in het unieke slagenlandschap. Het gebied is toegankelijk en beleefbaar via openbare wegen en fietspaden. Met uitzonderking van twee wandelroutes, is het Natura 2000-gebied niet openbaar toegankelijk. Nabij Zwartewatersklooster bevindt zich een wandelpad "t Reeënspeer" met infopanelen, die uitleg geven over de boksloten die op diverse dieptes zijn uitgegraven. Langs de Zwartewaterkloosterweg staat een vogelobservatiehut die uitzicht biedt over een petgat. Aan de zuidoost rand van de Olde Maten bevindt zich het informatiecentrum de Veldschuur Bid en Werk met ruime parkeergelegenheid. Rondom de Veldschuur ligt een zogenaamd laarzenpad. Vanuit de Veldschuur worden in samenwerking met Staatsbosbeheer zowel landelijke als regionale evenementen georganiseerd (bijvoorbeeld de Nacht van de Nacht en Schaapscheerdersfeest) en krijgen basisschoolkinderen praktijkles in natuur, archeologie en cultuur. Tevens worden excursies georganiseerd waarbij onder begeleiding van de paden afgeweken wordt. Dit zijn maximaal vijf excursies per jaar.

In het Natura 2000-gebied en binnen de maximale effectsafstand van de verstoringsfactoren van recreatie (voor het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden is dit 300 meter, zie Centrale Beoordeling) liggen twee dag- en verblijfsaccommodaties, namelijk een bed & breakfast in

³⁶ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

de noordoosthoek van het Natura 2000-gebied en een camping aan de oostkant van het Natura 2000-gebied.

Beoordeling recreatie en toerisme

Recreatieve activiteiten kunnen leiden tot verstoring door geluid, licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten (Effectenindicator en Centrale Beoordeling). Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden aangegeven welke habitattypen en habitatrictlijnsoorten gevoelig zijn voor de bovenbeschreven verstoringsfactoren:

- Habitattypen: gevoelig voor mechanische effecten;
- Bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper zijn gevoelig voor licht en optische verstoring en zeer gevoelig voor geluid en mechanische effecten;
- Zeggekorfslak en platte schijfhoren: zeer gevoelig voor mechanische effecten.

Op basis van het beschreven recreatieve gebruik, hebben mechanische effecten in het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden alleen betrekking op mogelijke verstoring door betreding. Andere vormen van mechanische effecten zijn in relatie tot recreatie niet aan de orde. Geluid is toegekend als verstoringsfactor omdat geluid een trilling is en trillingen zeer negatief kunnen zijn voor vissen. Omdat kleine en grote modderkruiper geen zwemblaas hebben geldt dat voor deze soort echter in mindere mate (behoudens zware industriële trillingen die direct effect kunnen hebben op exemplaren), waardoor effecten in relatie tot recreatie niet aan de orde zijn. Overigens komt in het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden geen waterrecreatie voor die onderwatertrillingen kunnen veroorzaken (pleziervaart). Beide factoren zijn voor de beoordeling niet aan de orde worden buiten beschouwing gelaten.

Dagrecreatie

Het Natura 2000-gebied is alleen toegankelijk via de openbare (on)verharde wegen in en grenzend aan het gebied en via enkele wandelpaden. In het gebied gelden openstellingsregels (alleen wandelen op de paden, geen toegang na zonsondergang en honden aangelijnd). Betreding van het gebied buiten de paden is niet toegestaan. Op basis hiervan wordt betreding van habitattypen en leefgebied van zeggekorfslak en platte schijfhoren op voorhand uitgesloten worden. Negatieve effecten door betreding in relatie tot recreatie zijn niet aan de orde.

Op basis van de ligging van de openbaar toegankelijke paden ten opzichte van het leefgebied van bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper zijn significant negatieve effecten door licht, geluid en optische verstoring als gevolg van dagrecreatie op de instandhoudingsdoelstellingen van bovengenoemde soorten uit te sluiten (er vindt geen recreatie in of op het water plaats). Tevens staat dit recreatieve gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Het leefgebied van de aangewezen vissen bestaat uit helder, vegetatierijke wateren al dan niet met een sliblaag (grote en kleine modderkruiper). Omdat er geen recreatie op en in het water plaats vindt, kan er alleen sprake van verstoring zijn vanaf naastgelegen of kruisende wegen en paden. Het recreatieve verkeer op de doorgaande wegen is niet te onderscheiden van het reguliere doorgaande verkeer en is hier ook maar een klein onderdeel van. De effecten van het recreatieve verkeer worden dan ook als niet significant beschouwd en zijn niet apart beoordeeld.

De wegen en paden in het gebied kruisen de watergangen slechts op enkele plekken. De mate van geluid die de toegestane dagrecreatie veroorzaakt is dusdanig laag³⁷ en infrequent^{iv}, dat dit maar over een korte afstand van enkele meters een effect kan hebben. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat verstoring door geluid slechts incidenteel en lokaal op treedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn aangezien de draagkracht van het gebied niet wordt aangetast. Voor optische verstoring geldt een vergelijkbare redenering. Vanuit het perspectief van de vissoorten (onder water) is het zichtbeeld op de omgeving beperkt. Door de ruimtelijke spreiding van leefgebied en recreatieve infrastructuur zijn recreanten niet zichtbaar. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat optische verstoring slechts incidenteel en lokaal op treedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn.

³⁷ Het geluidsniveau van conversaties, wat de belangrijkste geluidsproductie is van recreanten, ligt tussen de 60 dB(A) en 75 dB(A) (respectievelijk praten en roepen). Het geluidsniveau van 60dB(A) is op circa 8 meter al afgenomen tot onder de 42 d(BA) dat algemeen als minimale verstoringsgrens wordt gehanteerd voor diersoorten (Reijnen et al, 1997). Dit betreft tevens een piekmeting en niet het 24-uurs equivalent. Deze waarden zal aanzienlijk lager liggen.

Uitzondering op de betreding buiten de paden zijn de georganiseerde excursies van Staatsbosbeheer. Deze excursies vinden plaats door de blauwgrasland- en trilveenvegetaties (habitattypen blauwgrasland en overgangs- en trilvenen). Hoewel deze vegetaties gevoelig zijn voor mechanische effecten (betreding), leidt incidentele betreding niet tot schade aan de vegetaties of groeiplaatsen die leiden tot een wijziging in de soortsaamenstelling. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten, door betreding als gevolg van de excursies, op de instandhoudingsdoelstellingen niet aan de orde zijn en dat bij voortzetting van deze activiteit met dezelfde intensiteit (maximaal vijf per jaar), de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het geding komt.

De excursies rondom de Veldschuur vinden plaats buiten de habitattypen, waardoor van betredingseffecten geen sprake is. Ook de uitbreidingsdoelen komen niet in gevaar omdat in het Natura 2000-gebied ruim voldoende locaties beschikbaar zijn waar de habitattypen zich kunnen ontwikkelen, waar de fysische voorwaarden voor de ontwikkeling van de habitattypen eveneens beter zijn.

Verblijfsrecreatie

Omdat de verblijfsvoorzieningen buiten het Natura 2000-gebied liggen, zijn directe effecten (mechanische effecten door betreding) op voorhand uit te sluiten en kan alleen sprake zijn van indirecte effecten van geluid, licht en optische verstoring. De recreatieactiviteiten zijn hier ondergeschikt aan de reguliere agrarische bedrijfsactiviteit op de erven, waardoor van negatieve effecten geen sprake is.

Conclusie recreatie en toerisme

Groen	Beschreven recreatie en toerisme
-------	----------------------------------

5.4.15 Luchtvaart

De Centrale Beoordeling bevat geen beoordeling van luchtvaart. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op actuele informatie van de provincie en haar partners.

Beschrijving luchtvaart

Door Lensink & Aarts (2010) is een effectbeoordeling uitgevoerd naar het bestaand gebruik van kleine luchthavens en beheerplannen Natura 2000^v. Hierin is onderzocht of en welke negatieve effecten kunnen optreden van luchtvaart vanaf kleine luchthavens.

De verstoring heeft vooral betrekking op vogels, van de soorten van de Habitatrichtlijn worden alleen gewone en grijze zeehond als verstoringgevoelig voor luchtvaart beschouwd. Habitattypen worden als niet verstoringgevoelig beschouwd. In geen van de Natura 2000-gebieden in Overijssel zijn beide zeehonden aangewezen. Negatieve effecten op Habitatrichtlijngebieden in Overijssel, als gevolg van vliegbewegingen, zijn dan ook op voorhand uit te sluiten. Van de Vogelrichtlijn zijn een groot aantal van de aangewezen vogelsoorten wel op enigerlei wijze verstoringgevoelig voor luchtvaart, vaak door een combinatie van geluid en optische verstoring (zicht). Bij het overschrijden van een drempelwaarde (hoge frequentie van verstoring) kan dit leiden tot een afname van het aantal exemplaren in een gebied. Verstoringbronnen zonder auditieve component hebben, bij verder gelijke omgevingsfactoren (leefgebied en gedrag verstorende luchtvaartuig)^v, minder effecten dan bronnen met een auditieve component. Op Natura 2000-gebieden die (ook) als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen, zijn negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten.

Naast vliegbewegingen van en naar de luchthavens, is het voor enkele soorten luchtvaartuigen mogelijk om buiten een luchthaven op te stijgen en te landen. Dit kan alleen met een door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing vanuit Wet luchtvaart, een zogenaamde TUG-ontheffing (Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik). Het gaat om de volgende luchtvaartuigen:

- Helikopter;
- Microlight airplane (MLA);
- Gemotoriseerd schermvliegtuig (paramotor);
- Heteluchtballon;
- Onbemande luchtvaartuigen: RPAS (remotely piloted aircraft system), UAS (unmanned aircraft system) of drone.

In het provinciaal beleid is geregeld dat voor het landen en opstijgen in een Natura 2000-gebied (en de EHS) geen ontheffing wordt verleend. Negatieve effecten op zowel Vogel- als Habitatrichtlijndoelen door betreding of andere mechanische effecten als gevolg van landen of opstijgen, zijn hierdoor eveneens op voorhand uit te sluiten.

Beoordeling luchtvaart

Het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden is alleen aangewezen als Habitatrichtlijngebied. De soorten die aangewezen zijn, zijn niet gevoelig voor verstoringen afkomstig van luchtvaartuigen. Omdat landen en opstijgen niet toegestaan is in Natura 2000-gebieden, treden geen negatieve effecten door mechanische effecten door landen of betreding op. Een nadere beoordeling is voor het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden niet aan de orde.

Conclusie luchtvaart

Groen	Beschreven luchtvaart
-------	-----------------------

5.4.16 Motorcrossterreinen

De maximale afstand waarop motorcross kan leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied is gelijk aan die van rijks- en provinciale wegen, namelijk 1 kilometer³⁸. Binnen een afstand van 1 kilometer van de in de Centrale Beoordeling behandelde Natura 2000-gebieden liggen geen motorcrossterreinen.

5.4.17 Zandwinningen

Mogelijke effecten van zandwinningen op instandhoudingsdoelstellingen zijn verdroging en verstoring. Significant negatieve of verstoringseffecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de zandwinning tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 1 kilometer³⁹. Er liggen geen zandwinningen op een afstand van minder dan 1 kilometer van de in de Centrale Beoordeling behandelde Natura 2000-gebieden.

5.4.18 Energiecentrales

Mogelijke effecten van energiecentrales op instandhoudingsdoelstellingen zijn: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en uitstoot van stoffen (verontreiniging). Significant negatieve of verstoringseffecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van de energiecentrale tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 kilometer⁴⁰. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen. Binnen een afstand van 10 kilometer van Olde Maten & Veerslootslanden komen geen energiecentrales voor.

5.4.19 Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties

Afvalverwerkende bedrijven kunnen de volgende effecten hebben: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en verontreiniging door uitstoot van stoffen via lucht of water. Significant negatieve of verstoringseffecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als de afstand van het afvalverwerkende bedrijf tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 kilometer⁴¹. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Beschrijving

Binnen een afstand van 10 kilometer van Olde Maten & Veerslootslanden komt één afvalverwerkend bedrijf voor. De relevante informatie over dit bedrijf staat in onderstaande tabel.

	Milieufactor	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groenrecycling Wolfshagen, Wolfshagenweg, Hasselt	Groenrecycling, onbekend op welke manier	3.177 meter

In Overijssel zijn ongeveer 250 voormalige vuilstorten aanwezig, waarvan 1 op circa 1.000 m van het gebied. Een vuilstort wordt als voormalig aangeduid wanneer deze is gesloten voor 1 september 1996. De risico's van voormalige vuilstorten ten opzichte van Natura 2000-gebieden is dat vervuilende stoffen die op deze plaatsen terecht gekomen zijn, in (de bodem van) de Natura 2000-gebieden komen. Het gaat hierbij dan vooral om stoffen als zware metalen of chemicaliën die in de bodem wegzijgen, in het grondwater terecht komen en vervolgens met dit grondwater getransporteerd te worden. Omdat de vuilstorten aan de bovenzijde afgedekt zijn, is het versneld wegzijgen in de bodem of oppervlakkig afstromen met neerslagwater niet mogelijk.

Beoordeling

³⁸ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

³⁹ Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

⁴⁰ Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

⁴¹ Voor een onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale Beoordeling

Uit de Centrale Beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten van het afvalverwerkende bedrijf Groenrecycling Wolfshagen op het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden op voorhand uitgesloten kunnen worden.

In de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden ligt één voormalige vuilstort, namelijk op circa 1.000 meter^{vi}. Het Natura 2000-gebied heeft een eigen waterpeil dat hoger ligt ten opzichte van de omgeving, waardoor (potentiële) instroom van verontreinigende stoffen niet aan de orde is. Significant negatieve effecten van de voormalige vuilstort op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten.

Conclusie

Groen	Groenrecycling Wolfshagen, voormalige vuilstort
-------	---

5.4.20 Natuurbeheer

Beschrijving natuurbeheer

Het overgrote deel van het Natura 2000-gebied is eigendom van Staatsbosbeheer. Een deel van het natuurbeheer wordt echter uitgevoerd door de agrarische natuurbeheer vereniging. Het beheer bestaat uit:

- Maaien van de graslanden en afvoeren maaisel;
- Bevloeiing blauwgrasland;
- Maaien petgatranden;
- Maaien rietvegetaties;
- Extensieve begrazing;
- Schonen en baggeren watergangen (zie paragraaf 5.4.8);
- Maaien randen boksloten;
- Weidevogelbeheer. In de Veerslootslanden liggen rondom de begrenzing van het Natura 2000-gebied graslandpercelen die ook beheerd worden door de agrarisch natuurbeheer vereniging. Deze percelen worden beheerd voor weidevogelbeheer. Dit houdt in dat ze later in het jaar dan gebruikelijk worden gemaaid en alleen met ruwe stalmest worden bemest;
- Monitoring flora en fauna.

Beoordeling natuurbeheer

Aan natuurbeheer zijn de volgende mogelijke verstoringsfactoren gekoppeld:

- Oppervlakteverlies;
- Verstoring door geluid;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten (betreding en machines);
- Verandering in populatiedynamiek.

Hieronder wordt per beheermaatregel gekeken wat de effecten op de instandhoudingsdoelen zijn en wordt bepaald of deze maatregelen (al dan niet onder voorwaarden) door kunnen gaan.

Maaien graslanden en afvoer maaisel

Maaien en afvoeren van de graslanden is nodig voor de instandhouding van het habitatype blauwgraslanden. Momenteel wordt tweemaal in het seizoen gemaaid, om nutriënten af te voeren. Om typische faunasoorten te sparen dient een deel van de vegetatie gespaard te worden. Dit gebeurt momenteel door randen van de vegetatie bij het maaibeheer te laten staan. De zeggekorfslak komt hier niet voor en maaien van de graslanden heeft daardoor geen invloed op de zeggekorfslak. Omdat de vegetatie slechts één keer of hooguit tweemaal per jaar wordt gemaaid, zal er geen sprake zijn van significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring, of verstoring door geluid. Om verstoring door mechanische effecten te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat bij het maaien en afvoeren diepe insparing (meer dan 5 centimeter diep) in het habitatype blauwgraslanden wordt voorkomen. Wanneer op deze wijze wordt gewerkt zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten.

Bevloeiing blauwgrasland

Om het habitatype blauwgrasland in stand te houden worden deze graslanden bevoeid met oppervlaktewater. Uit de PAS-gebiedsanalyse blijkt dat deze maatregel hier al tientallen jaren met goed resultaat worden toegepast. De activiteit is positief voor de instandhouding van dit habitatype. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn dan ook uitgesloten.

Maaien petgatranden

Voor de instandhouding van de randen van de petgaten is het noodzakelijk dat deze open worden gehouden. Hiertoe vindt maaibeheer plaats. Op deze locaties is de zeggekorfslak aanwezig. Omdat de soort weinig mobiel is, kan hij met het maaisel worden afgevoerd. Het maaibeheer dat plaats vindt, vindt gefaseerd plaats waarbij de randen eens in de twee á drie jaar worden gemaaid. Doordat sprake is van gefaseerd maaibeheer kunnen de slakjes zich verspreiden vanuit de terreindelen die niet worden gemaaid. Op deze wijze zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Verder vindt in deze terreindelen jaarlijks wintermaaibeheer plaats. Wanneer gehele terreindelen jaarlijks worden gemaaid bestaat de kans dat de soort lokaal uit het gebied verdwijnt. Om dit te voorkomen dient het wintermaaibeheer gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij jaarlijks delen van de vegetatie worden gespaard. Verder dient het maaisel niet direct te worden afgevoerd maar moet het enige dagen in het terrein blijven liggen alvorens het af te voeren. Op deze wijze wordt voorkomen dat lokaal grote aantallen dieren worden afgevoerd.

Maaien rietvegetaties

Om te voorkomen dat het aanwezige trilveen en veenmosrietland (habitatype overgangs- en trilvenen) verruigt, door bijvoorbeeld opslag van berk of els, worden deze habitattypen jaarlijks gemaaid. Dit maaibeheer is positief voor de instandhouding van beide habitattypen. Omdat de vegetatie slechts één keer per jaar wordt gemaaid, zal er geen sprake zijn van significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door geluid. Om verstoring door mechanische effecten te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat bij het maaien en afvoeren diepe insparing (meer dan 5 centimeter diep) in het habitatype overgangs- en trilvenen wordt voorkomen. Wanneer op deze wijze wordt gewerkt staat de activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Extensieve begrazing

Behalve gemaaid worden de graslanden ook extensief begraaasd. Begrazing in blauwgraslanden vindt niet plaats. Doordat er geen begrazing van habitattypen plaatsvindt is een significant effect op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten.

Maaien randen boksloten

In de moerasvegetaties aan de randen van de boksloten leeft de zeggekorfslak. Wanneer deze vegetaties niet gemaaid worden, veranderen zij door successie in bos. Hierdoor gaat het leefgebied van de zeggekorfslak verloren. Wanneer deze moerasvegetaties te rigoureus worden gemaaid, verdwijnt de zeggekorfslak echter met het maaisel uit het gebied. Daarom wordt het maaibeheer van deze vegetaties gefaseerd uitgevoerd; deze vegetaties worden eens in de twee á drie jaar in de winter gemaaid. Hierbij worden niet alle moerasvegetaties in het gebied tegelijk gemaaid. De onderhoudswerkzaamheden kunnen leiden tot optische verstoring, verstoring door geluid en verstoring door betreding. Gezien de frequentie waarmee deze werkzaamheden uitgevoerd zullen worden, zal deze verstoring echter niet leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Geconcludeerd kan worden dat door gehanteerde fasering het maaien van de boksloten geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft.

Weidevogelbeheer

Ten behoeve van weidevogelbeheer is het zuidoostelijke deel van Olde Maten en een groot deel van de Veerslootslanden in het Natuurbeheerplan 2015 aangewezen als vochtig weidevogelgrasland. In de Olde Maten ligt het weidevogelgrasland binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied (habitattypen zijn hier niet aanwezig); het weidevogelgrasland in de Veerslootslanden ligt buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Op deze graslanden vindt agrarisch natuurbeheer plaats. Daarbij wordt het gras één of twee maal per jaar gemaaid en bemest met ruige stalmest. Voor deze percelen geldt dat het maaien niet leidt tot significante verstoring als gevolg van optische verstoring of als gevolg van verstoring door geluid, aangezien deze percelen hooguit tweemaal per jaar worden gemaaid. Afspoeling van mest en uitspoeling van nutriënten naar het grondwater kan een knelpunt vormen voor habitattypen en -soorten. Om deze reden dienen op deze graslandpercelen de slootkanten (een strook van minimaal 2 meter uit de sloot) niet te worden bemest. Verder dient niet meer mest opgebracht te worden dan de vegetatie opneemt (evenwichtbemesting). Hiertoe dient niet meer dan 10 tot 20 ton ruwe stalmest per hectare per jaar te worden opgebracht, om uitspoeling van nutriënten te voorkomen. Daarnaast dient, overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën, gedurende de komende beheerplanperiode onderzoek plaats te vinden naar welke mate van bemesting en beweiding acceptabel is, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen. Omdat uit de PAS-gebiedsanalyse blijkt dat de fosfaatgehalten in het

Natura 2000-gebied aan de hoge kant zijn dient hierbij niet alleen op stikstof te worden gelet, maar dient ook rekening te worden gehouden met fosfaat.

Monitoring flora en fauna

Ten behoeve van het natuurbeheer vindt monitoring plaats van flora en fauna. Hierbij vindt ook betreding van habitattypen plaats. Doordat ten behoeve van dit onderzoek gebiedsdelen slechts enkele dagen per jaar worden betreden leidt deze activiteit niet tot significant negatieve gevolgen en staat deze activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voorwaarden

Een aantal activiteiten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Maaien graslanden: Randen van de vegetatie moeten gespaard worden ten behoeve van fauna en er dient zodanig gewerkt te worden dat bij het maaien en afvoeren diepe insporing (meer dan 5 centimeter diep) in het habitatype blauwgraslanden wordt voorkomen.
- Maaien petgatranden. Het wintermaaibeheer dient gefaseerd te worden uitgevoerd, waarbij jaarlijks delen van de vegetatie worden gespaard. Verder dient het maaisel niet direct te worden afgevoerd maar moet het enige dagen in het terrein blijven liggen alvorens het af te voeren. Op deze wijze wordt voorkomen dat lokaal grote aantallen zeggekorfslakken worden afgevoerd.
- Maaien rietvegetaties. Er dient zodanig gewerkt te worden dat bij het maaien en afvoeren diepe insporing (meer dan 5 centimeter diep) in het habitatype overgangs- en trilvenen wordt voorkomen.
- Agrarisch natuurbeheer: op deze graslandpercelen dienen de slootkanten (een strook van minimaal 2 meter uit de sloot) niet te worden bemest. Verder dient niet meer mest opgebracht te worden dan de vegetatie opneemt (evenwichtbemesting). Hiertoe dient niet meer dan 10 tot 20 ton ruwe stalmest per hectare per jaar te worden opgebracht. Verder dient gedurende de komende beheerplanperiode onderzoek plaats te vinden naar welke mate van bemesting en beweiding acceptabel is, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen. Bij het bepalen van de acceptabele bemesting moet, behalve met stikstof, ook rekening worden gehouden met fosfaat.

Conclusie natuurbeheer

Groen	Bevloeiing blauwgraslanden, extensieve begrazing, maaien randen boksloten, monitoring flora en fauna
Geel	De volgende hierboven beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd: - Maaien graslanden; - Maaien petgaten; - Maaien rietvegetaties; - Agrarisch natuurbeheer.

5.4.21 Jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Beschrijving jacht, faunabeheer en schadebestrijding

De Flora- en faunawet stelt dat iedereen zorg in acht moet nemen voor in het wild levende planten en dieren. Beschermen van dieren staat in deze wet voorop en bepaalde handelingen, als verontrusten en doden van dieren zijn alleen onder strikte voorwaarden mogelijk.

Jacht

In Nederland mag op grond van de Flora- en faunawet op zes diersoorten worden gejaagd (Tabel 13). Deze soorten zijn op een landelijke lijst aangewezen als bejaagbare wildsoorten. Naar alle waarschijnlijkheid is de patrijs onder de Wet natuurbescherming (die naar verwachting in januari 2017 in werking treedt) geen bejaagbare wildsoort meer. De overige soorten blijven waarschijnlijk wel bejaagbare wildsoorten. Jagen op andere soorten is verboden. De Flora- en faunawet verbiedt de jacht in Vogelrichtlijngebieden, Watergebieden van internationale betekenis (Wetlands), beschermde natuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten die behoren tot een Habitatrichtlijngebied en waarvoor de status van beschermd natuurmonument is vervallen met de definitieve aanwijzing als Natura 2000-gebied.

Tabel 13 Bejaagbare wildsoorten en openstellingsperioden

Soort	Jagen toegestaan tussen
Wilde eend	15 augustus tot en met 31 januari
Haas	15 oktober tot met 31 januari
Fazant	Hen: 15 oktober tot en met 31 december Haan: 15 oktober tot en met 31 januari
Houtduif	15 oktober tot met 31 januari
Konijn	15 augustus tot en met 31 januari
Patrijs	Jacht niet geopend

Faunabeheer en schadebestrijding

Naast jacht geldt er binnen de Flora- en faunawet ook in het kader van beheer en schadebestrijding een uitzondering op de algemene bescherming van dieren.

Enkele diersoorten zijn aangewezen als zogeheten landelijke schadesoorten, waarvoor een landelijke vrijstelling geldt om belangrijke schade te voorkomen of te beperken. Het gaat om de soorten van bijlage 1 van het 'Besluit beheer en schadebestrijding dieren': Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. De grondgebruiker is hierbij ondermeer bevoegd deze soorten te doden of te verontrusten (verjagen) en kan ook anderen schriftelijke toestemming verlenen om de handelingen uit te oefenen om de schade te voorkomen. Naast een landelijke vrijstelling zijn soorten aangewezen die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten, de zogeheten provinciale schadesoorten. Provincies kunnen in een verordening aan grondgebruikers bepaalde handelingen toestaan, zoals het doden of verjagen van dieren, ter voorkoming van belangrijke schade door deze soorten. Het gaat om de volgende schadesoorten (bijlage 2 van het Besluit beheer en schadebestrijding dieren): brandgans, ekster, fazant, grauwe gans, haas, holenduif, huismus, kleine rietgans, knobbelswaan, kolgans, meerkoet, rietgans, ringmus, roek, rotgans, smient, spreeuw, wilde eend en woelrat. Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel hebben alle soorten aangewezen om te mogen verontrusten en de roek is onder voorwaarden aangewezen als soort die zonder ontheffing kan worden gedood.

Het is verder mogelijk om Gedeputeerde Staten van de provincie om ontheffing te vragen van bepaalde verboden van de Flora- en faunawet, bijvoorbeeld een ontheffing om beschermde inheemse dieren in het kader van beheer en schadebestrijding te verontrusten en te doden. In beginsel wordt een dergelijke ontheffing slechts verleend aan erkende faunabeheereenheden, op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Om de ontheffing te kunnen gebruiken dient de grondgebruiker schriftelijk toestemming te verlenen voor betreding. In Overijssel is stichting Faunabeheereenheid Overijssel door Gedeputeerde Staten erkend als samenwerkingsverband van jachthouders voor het hele grondgebied van Overijssel. Door deze faunabeheereenheid is het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde faunabeheerplan Overijssel 2014-2019 opgesteld.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten personen aanwijzen om de stand van een bepaalde diersoort te beperken, eventueel ook zonder toestemming van de grondgebruiker. Het kan daarbij gaan om de diersoorten vermeld op bijlage 1 van de 'Regeling beheer en schadebestrijding dieren': brandgans, Canadese gans, damhert, edelhert, grauwe gans, knobbelswaan, konijn, kolgans, ree, vos, wild zwijn, wilde eend, beverrat, grijze eekhoorn, huiskraai, Indische gans, marterhond, moeflon, muntjak, muskusrat, Amerikaanse nerts, Nijlgans, Pallas' eekhoorn, rosse stekelstaart, Siberische grondeekhoorn, wasbeer, zwarte swaan, verwilderde duif en verwilderde kat. In de provincie Overijssel zijn personen aangewezen die in dienst van het waterschap de stand van muskusrat en beverrat beperken (paragraaf 5.4.22) en zijn personen aangewezen die op last van politie de stand van de soorten ree, edelhert en wild zwijn kunnen beperken indien deze een gevaar vormen voor de verkeersveiligheid.

Naar alle waarschijnlijkheid treedt in januari 2017 de Wet natuurbescherming in werking. De Flora- en faunawet komt dan te vervallen. Omdat het merendeel van de toestemmingen voor jacht, faunabeheer en schadebestrijding onder het overgangsrecht vallen, verandert er in de praktijk in het veld weinig. Het is echter mogelijk dat jacht, faunabeheer en schadebestrijding, zoals beschreven in deze paragraaf, op onderdelen afwijkt van wat straks is toegestaan. Deze nieuwe situatie is niet getoetst in dit Natura 2000-beheerplan. Wanneer een nieuwe situatie afwijkt van wat in dit Natura 2000-beheerplan is beschreven, moeten de effecten van deze nieuwe situatie worden beoordeeld. Wanneer negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, kan een vergunning nodig zijn.

Situatie Oldematen en Veerslootlanden

Jacht en beheer en schadebestrijding vinden in het gebied plaats. Schade- en beheerjacht zijn gericht op het op peil houden van de populaties van reeën en vossen. De populatie reeën wordt met name beheerd voor de verkeersveiligheid, de vossen voor de predatie op de weidevogels.

Beoordeling jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Mogelijke negatieve effecten van jacht, faunabeheer en schadebestrijding op instandhoudingsdoelstellingen kunnen ontstaan door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek, verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door licht en verstoring door mechanische effecten als gevolg van betreding. In het verleden, toen nog met lood werd geschoten, was van jacht ook verstoring door verontreiniging te verwachten. Sinds het gebruik van loodhagel is verboden, is verstoring door verontreiniging uitgesloten^{vii}.

Verstoring door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek

Wanneer bewust wordt ingegrepen in de soortensamenstelling kan dit enerzijds direct effect hebben op soorten. Daarnaast zijn indirecte effecten mogelijk wanneer soorten zeldzaam worden en er een verschuiving plaatsvindt in het evenwicht in een ecosysteem. Er vindt in dit Natura 2000-gebied geen jacht, beheer of schadebestrijding plaats van soorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt, zodat een directe verandering van de soortensamenstelling is uitgesloten. Bij het faunabeheer en schadebestrijding worden soorten bestreden op basis van een landelijke of provinciale vrijstelling, op basis van een ontheffing of op basis van aanwijzing. Uitgangspunt bij zowel vrijstelling, ontheffing en aanwijzing is de eis uit de Flora- en faunawet, die stelt dat de handelingen ten behoeve van beheer en schadebestrijding geen afbreuk mogen doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Op deze wijze blijven populaties duurzaam behouden. Significante negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen door een verandering in populatiedynamiek zijn hierdoor uitgesloten.

Optische verstoring, verstoring door geluid

Optische verstoring en verstoring door geluid zijn belangrijke verstoringfactoren die op kunnen treden bij jacht, beheer en schadebestrijding. Door de aanwezigheid van mensen en jachthonden en het geluid van gewerschoten kunnen diersoorten worden verstoord. Vooral vogels en middelgrote en grote zoogdiersoorten zijn gevoelig voor deze vorm van verstoring^{vii}. Voor dit Natura 2000-gebied zijn geen diersoorten aangewezen die gevoelig zijn voor deze vormen van verstoring.

Wanneer jagers het gebied betreden kan optische verstoring van habitattypen optreden. Echter, doordat jacht, faunabeheer en schadebestrijding plaatsvindt met een lage frequentie, waarbij gebiedsdelen slechts enkele dagen in het jaar worden bezocht, zijn significante negatieve effecten als gevolg van deze vorm van verstoring uitgesloten.

Verstoring door licht

Verstoring door licht kan optreden wanneer kunstlicht wordt gebruikt bij beheer en schadebestrijding. Voor dit Natura 2000-gebied gelden echter geen instandhoudingsdoelstellingen voor soorten die verstoord kunnen worden bij beheer en schadebestrijding met kunstlicht. Kunstlicht bij beheer en schadebestrijding is dusdanig beperkt van omvang dat dit niet zo ver doordringt in de waterkolom dat de vissoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hier hinder van ondervinden. Significante negatieve effecten als gevolg van verstoring door licht zijn uitgesloten.

Verstoring door mechanische effecten

Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Bij jacht, faunabeheer en schadebestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op vegetatietypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op vegetatietypen die gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden.

De habitattypen blauwgraslanden en overgangs- en trilvenen, waarvoor binnen dit Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen gelden, zijn gevoelig voor betreding^{ii,vii}. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Voorwaarden

Jacht, beheer en schadebestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Betreding van de habitattypen blauwgraslanden en overgangs- en trilvenen is niet toegestaan. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Geel	De volgende hierboven beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd: jacht, beheer en schadebestrijding
------	---

5.4.22 Muskusrattenbestrijding

Beschrijving muskusrattenbestrijding

In en rondom Olde Maten & Veerslootslanden vindt bestrijding van muskus- en beverratten plaats. Hiervoor wordt het gebied betreden. Tijdens de trekperiodes van muskusratten (voorjaarsrek van februari tot en met april en najaarsrek van september tot en met november) wordt het gebied circa 1 keer in de week door 1 tot 2 personen bezocht om de vangmiddelen te plaatsen en te controleren. Dit gebeurt veelal lopend, maar soms ook per quad. Buiten de trekperiodes is de intensiteit van de bestrijding lager, de watergangen worden in de zomer en winter hooguit één keer geïnspecteerd.

Voor de bestrijding worden verschillende vangmiddelen gebruikt, namelijk:

- Loslaatkooien;
- Schijnduikers;
- Kooien voor duikers en afzettingen, en;
- Klemmen.

De eerste drie vangmiddelen worden gebruikt tijdens de trekperiodes. De rest van het jaar wordt gewerkt met klemmen die voor de hollen worden gezet.

Beoordeling muskusrattenbestrijding

Mogelijke effecten van de muskus- en beverrattenbestrijding zijn: verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door betreding (in de effectenindicator wordt dit 'mechanische effecten' genoemd) en verandering in populatiedynamiek (het daadwerkelijk veranderen van de omvang en opbouw van de populatie). Hieronder wordt voor Olde Maten & Veerslootslanden aangegeven welke habitattypen en -soorten gevoelig zijn voor deze verstoringfactoren:

- Habitattypen: Alle habitattypen zijn gevoelig voor optische verstoring en verstoring door mechanische effecten, verstoring door geluid is niet van toepassing;
- De bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper zijn zeer gevoelig voor verstoring door geluid en verstoring door mechanische effecten en gevoelig voor optische verstoring en verandering in populatiedynamiek;
- De platte schijfhoren is niet gevoelig voor verstoring door geluid en optische verstoring, maar wel gevoelig voor verstoring door mechanische effecten en verandering in populatiedynamiek;
- De zeggekorfslak is niet gevoelig voor verstoring door geluid en optische verstoring, maar wel gevoelig voor verandering in populatiedynamiek en zeer gevoelig voor verstoring door mechanische effecten (zoals betreding).

Muskus- en beverrattenbestrijding vindt in en rondom het Natura 2000-gebied met een zeer geringe intensiteit plaats (hooguit 1 keer per week door 1 tot 2 personen). Significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring en verstoring door geluid zijn dan ook op voorhand uit te sluiten; de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen komt niet in gevaar als gevolg van verstoring door geluid en optische verstoring door de muskus- en beverrattenbestrijding. Rijden met een quad en het betreden van de habitattypen kan een negatief effect hebben op natte habitattypen. De bodems van deze habitattypen zijn namelijk zeer gevoelig voor verstoring van de bodemstructuur (verstoring door mechanische effecten). Het gaat om de habitattypen blauwgraslanden en overgangs- en trilvenen. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen. Zolang niet met een quad of soortgelijk voertuig over deze habitattypen wordt gereden en deze habitattypen niet worden betreden, zijn negatieve effecten door bodemverstoring (verstoring door mechanische effecten) op deze habitattypen uit gesloten.

Muskus- en beverrattenbestrijding kan ingrijpen in de populatiedynamiek van de bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper. Wanneer schijnduikers en kooien voor duikers en afzettingen worden gebruikt, is het mogelijk dat deze vissen als bijvangst worden gevangen. Uit onderzoek^{viii} blijkt dat in de periode 2007-2010 tussen de 234.000 en 120.000 muskusratten per

jaar zijn gevangen. In dezelfde periode werden tussen de 10.000 en 20.000 bijvangsten per jaar gedaan. De grote massa aan bijvangsten, ongeveer 70%, betrof bruine ratten en woelratten. Van de grote modderkruiper wordt in heel Nederland gemiddeld jaarlijks één exemplaar gevangen. De bijvangst van grote modderkruiper is dus nihil. Van de kleine modderkruiper en bittervoorn zijn nooit bijvangsten gedaan. Bijvangstgegevens die de muskus- en beverratbestrijders in Overijssel bijhouden geven hetzelfde beeld. Muskus- en beverratbestrijding heeft dan ook geen effect op de populatiegrootte van deze habitatsoorten.

Voorwaarden

Muskus- en beverrattenbestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde:

- Niet met een quad (of soortgelijk voertuig) rijden over de habitattypen blauwgraslanden en overgangs- en trilvenen. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen;
- De habitattypen blauwgraslanden en overgangs- en trilvenen niet betreden. Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie muskusrattenbestrijding

Geel	De hierboven beschreven muskus- en beverrattenbestrijding kan onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd.
-------------	---

5.5 Cumulatietoets

5.5.1 Wat is cumulatie

In dit Natura 2000-beheerplan zijn in bovenstaande paragrafen de bestaande activiteiten getoetst. Zowel de effecten van de afzonderlijke bestaande activiteiten als het eventuele cumulatieve effect moeten worden bepaald. Activiteiten die elk afzonderlijk kleine effecten hebben, kunnen gezamenlijk (in cumulatie) wel significante gevolgen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zogenoemde cumulatietoets is een verplicht onderdeel van het Natura 2000-beheerplan.

5.5.2 Beoordeling cumulatie in het beheerplan

In de cumulatietoets is eerst bekeken welke bestaande activiteiten vanuit welke verstoringsfactoren een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens is gekeken of de verschillende bestaande activiteiten met dezelfde verstoringsfactoren, die individueel geen significant negatief effect hebben, samen wel significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben. In dat geval is sprake van een cumulatief effect.

Bij de beoordeling van cumulatieve effecten is gekeken naar:

- Effecten van bestaande activiteiten;
- Effecten van voorgenomen maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen.

5.5.3 Cumulatieve effecten

Uit de effectbeoordelingen van de bestaande activiteiten blijkt dat negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten en verdroging niet zonder voorwaarden uit te sluiten zijn. Mechanische effecten betreft betreding van habitattypen of leefgebied door beheermaatregelen of gedurende jacht, beheer, schadebestrijding of muskusrattenbestrijding. Doordat het natuurbeheer zorgvuldig uitgevoerd wordt ten gunste van de habitattypen wordt mechanische schade aan de habitattypen voorkomen. Betreding van (betredingsgevoelige) habitattypen en leefgebieden gedurende jacht, beheer, schadebestrijding en muskusrattenbestrijding is zeer beperkt en is in principe niet toegestaan. Met inachtneming van de te nemen maatregelen en voorwaarden zijn cumulatieve effecten van door betreding (mechanische effecten) uit te sluiten.

Verdroging kan optreden door drainage of grondwateronttrekking. Om negatieve effecten van deze activiteiten te voorkomen, zijn voorwaarden opgenomen om een toename van verdroging te voorkomen. Ook worden in het kader van het PAS maatregelen getroffen voor behoud en herstel

van de habitattypen (onder andere hydrologische maatregelen). Door de voorwaarden en maatregelen zijn cumulatieve effecten door verdroging eveneens uit te sluiten.

Geconcludeerd wordt dat cumulatieve effecten van bestaande activiteiten in combinatie met effecten van de voorgenomen maatregelen niet leiden tot een significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Enig voorbehoud hierbij zijn de resultaten van de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen onderzoeksopgaven (bijv. kleine grondwateronttrekkingen en drainage).

6 Instandhoudingsmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op korte termijn (1^e beheerplanperiode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op langere termijn (2^e en 3^e beheerplanperiode, jaar 6 tot 18) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd (zie ook 3.1). In bijlage 8 is een overzicht opgenomen van zowel de PAS- als niet PAS-maatregelen.

6.1 PAS-maatregelen

6.1.1 Maatregelen op gebiedsniveau

Herstel hydrologie

Reservaat Veerslootslanden

In het reservaat de Veerslootslanden worden al enkele tientallen jaren bevoeiing toegepast om natte gebufferde condities te behouden die nodig zijn voor de instandhouding van de hier aanwezige Blauwgraslanden. In hoeverre hier in het verleden sprake is geweest van een zodanige kweldruk dat grondwater de wortelzone kon bereiken is niet bekend (Aggenbach et al. 1998). Voornaamste herstelmaatregel is hier om het bevoeiingssysteem te herstellen (M9). Door een lekkende kade is het momenteel niet mogelijk om een voldoende oppervlakte van het reservaat te bevoeien. Daardoor verdrogen en verzuren de aanwezige Blauwgraslanden.

Omgeving Veerslootslanden

In de omgeving van het reservaat de Veerslootslanden (ook buiten de Natura 2000-begrenzing), wordt in het Inrichtingsplan gestreefd naar de ontwikkeling van door grondwater gebufferde Blauwgraslanden. Het grondwater kan echter de wortelzone niet bereiken omdat de stijghoogte gemiddeld ca een halve meter onder maaiveld ligt en er dus in de percelen vrijwel permanent sprake is van infiltratie. Om de grondwateraanvoer naar de wortelzone te herstellen is een combinatie van maatregelen nodig, waarbij het maaiveld wordt verlaagd en de stijghoogte in de ondergrond wordt verhoogd.

In 2013-2014 is het gebied heringericht (inrichtingsplan Van den Brandhof, april 2012). Daarbij was voorzien in het verondiepen van een aantal grotere watergangen, waaronder de Rechterengracht, waarbij de slootbodem die nu nog in de zandlaag insnijdt wordt afgedekt met veen (M1). Deze maatregel was bedoeld om grondwateraanvoer naar de sloten te verminderen, en daarmee de stijghoogte te doen toenemen. Daarnaast was voorzien in een aangepast peilbeheer waarbij het winterpeil (nu 1.2 m –NAP) gelijk wordt aan het zomerpeil (-1.0 m –NAP) (M2). Deze maatregel was nodig om de vorming van regenwaterlenzen in de winter tegen te gaan. Beide maatregelen moesten er in combinatie met het afgraven van het maaiveld (zie maatregel M5 hieronder) voor zorgen dat het basenrijke grondwater de wortelzone in de af te graven percelen kan bereiken.

Op basis van de uitgevoerde modelberekeningen is niet te zeggen of deze maatregelen voldoende zullen zijn om grondwateraanvoer naar de wortelzone te herstellen. Daarom wordt vanaf 2014-2015 de stijghoogten en freatische grondwaterstanden in de afgegraven percelen gemonitord (M3).

Mocht uit de gemeten stijghoogten en freatische grondwaterstanden blijken dat de maatregelen uit het Inrichtingsplan onvoldoende zijn om de grondwateraanvoer naar de wortelzone te herstellen, is een eerstvolgende maatregel om te onderzoeken of dit doel wel gehaald kan worden met aanvullende maatregelen in de omgeving van het gebied. Daarbij wordt vooral gedacht aan het opzetten van de slootpeilen in de omgeving. Vooral de winterpeilen liggen nu erg diep (-1.20 m NAP) en zorgen voor een sterke verlaging van de regionale stijghoogte. Ook zou moeten worden gekeken naar de invloed van de zandwinplas ten noorden van de Veerslootslanden. Onderzocht zou moeten worden of de drainerende werking wordt gestopt, wanneer de zandwinplas ten minste tot aan de kleilaag wordt opgevuld met klei. Herstel van kwel zoals hierboven omschreven is de meest zekere maatregel is om herstel van de kwaliteit dit habitatype te bereiken. Onderzoek is daarom noodzakelijk – indien de stijghoogten en freatische grondwaterstanden niet voldoende stijgen- om

definitief vast te stellen of herstel van de kwel mogelijk is tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten.

Mochten deze maatregelen onvoldoende effectief zijn, of leiden tot onevenredige maatschappelijke kosten, dan is de terugvaloptie om de afgegraven percelen in het winterhalfjaar te inunderen met oppervlaktewater (M6). Met ontwikkeling van Blauwgraslanden onder invloed van inundatie is weliswaar minder ervaring opgedaan (maatregel staat met vraagteken aangegeven in maatregelentabel herstelstrategie Blauwgraslanden). Het feit dat in het reservaat De Veerslootslanden al langdurig Blauwgrasland- en Kalkmoerasvegetaties voorkomen op met slootwater geïnundeerde plekken geeft echter aan dat dit een kansrijke maatregel is. Met de mogelijkheid om over te gaan op inundatie is bij de inrichting rekening gehouden door de omgeving van de Veerslootslanden als een zelfstandig peilvak in te richten. De overgang van natuurontwikkeling naar landbouwgronden komt in de Veerslootslanden in ieder geval buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied te liggen. Hierdoor ontstaat een 'buffer' waarin de overgang van natuurpeil naar landbouwpeil plaatsvindt.

Olde Maten

Om de waterkwaliteit in de Olde Maten te verbeteren is in dit gebied overgegaan op een flexibel peilbeheer (M7), waardoor in de winter meer water kan worden vastgehouden en in de zomer minder water hoeft te worden ingelaten. In het inrichtingsplan is een maximale peilfluctuatie van 60 cm aangegeven (peilfluctuatie tussen NAP -0,6 m en -1,2 m). Het is echter de vraag of de kraggen die ontstaan door het graven van randsloten (zie Runhaar, 2012) met een dergelijk grote peilfluctuatie kunnen meebewegen. Daarom wordt begonnen met een beperktere peilschommeling van 20 à 40 cm (bijvoorbeeld tussen NAP -0,7 m en -1,1 m), en er wordt vervolgens op basis van de ervaringen bepaald of een grotere peilschommeling mogelijk dan wel gewenst is (hand-aan-de-kraan principe). Omdat de grootste bron van nutriënten bestaat uit af- en uitspoeling van de percelen, vormt verminderingen van de bemesting (M8) een belangrijke maatregel om de waterkwaliteit te verbeteren. In het gebied Olde Maten wordt overgegaan op agrarisch natuurbeheer, wat zal leiden tot een afname van de mestgift. Er zijn nog geen afspraken over de toegestane mestgift bij agrarisch natuurbeheer. De percelen in agrarisch natuurbeheer zijn allemaal eigendom van Staatsbosbeheer. De percelen zullen worden beheerd met natuur als hoofddoelstelling, en de randvoorwaarden ten aanzien van de mate van bemesting en beweiding zullen ook worden afgestemd op de natuurdoelen in het gebied. Randvoorwaarde bij bemesting is dat dit geen negatieve invloed heeft op de oppervlaktewaterkwaliteit (en de hiervan afhankelijke habitattypes). In de eerste beheerplanperiode zal worden onderzocht welke mate van bemesting en beweiding acceptabel is (M14). In aansluiting op het onderzoek dienen ook de resultaten praktisch vertaald te worden, zodat ze kunnen worden geïmplementeerd. De resultaten van het onderzoek zullen worden verwerkt in de beheerafspraken.

In het natuurontwikkelingsgebied rondom De Veerslootslanden zal de bemesting op de af te graven Blauwgraslandpercelen geheel stoppen.

Welke maatregelen nodig zijn voor de verbetering van de kwaliteit van de veenmosrietlanden en blauwkoppen in het gebiedje ten noorden van de Conradsweg is onduidelijk omdat te weinig bekend is over de ontstaanswijze en het vroegere en huidige functioneren van dit systeem. Dit dient daarom onderzocht te worden (M12).

Effecten op habitattypen

Zoals aangegeven in tabel 17, is het verondiepen van watergangen in het gebied (M1) mogelijk gunstig voor de ontwikkeling van Blauwgraslanden, omdat door deze maatregel de stijghoogte in de ondergrond toeneemt. Of het effect voldoende is om grondwateraanvoer naar de wortelzone van de afgegraven percelen mogelijk te maken is echter niet zeker. Het verondiepen van watergangen in het gebied heeft naar verwachting een negatief effect op de waterkwaliteit in de sloten, omdat de aanvoer van grondwater en het watervolume minder worden. Daarmee heeft het potentieel een negatief effect op Habitatrichtlijnsoorten als bittervoorn en grote modderkruiper. Om die reden is in het Inrichtingsplan afgezien van het verondiepen van de kleinere watergangen en worden alleen grotere watergangen verondiept. Opzetten van de slootpeilen in de omgeving van de Veerslootslanden (M2) is nodig om in de Blauwgraslandpercelen (H6410) de vorming van regenwaterlenzen tegen te gaan. Hogere slootpeilen in winter en voorjaar zijn naar verwachting ook gunstig voor de aanwezige oevervegetaties en de daarin voorkomende ruigten en zomen (H6430A) en voor Habitatrichtlijnsoorten als bittervoorn en grote modderkruiper.

Herstel van het bevoeiingssysteem in reservaat De Veerslootslanden is gunstig voor de hier aanwezige Blauwgraslanden en kalkmoeras. Instellen van een flexibel peilbeheer en de daarmee beoogde verbetering van de waterkwaliteit zal met name gunstig zijn voor Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150), voor oevervegetaties (H6430A, Ruigten en zomen met moerasspirea) en voor Habitatrictlijnsoorten als bittervoorn en grote modderkruiper.

Hoe deze maatregel zal uitwerken op de habitattypen Trilvenen (H7140A), Veenmosrietland (H7140B) en Blauwgrasland (H6410), is niet duidelijk. Omdat er nog weinig ervaringen zijn met flexibel peilbeheer is nog onduidelijk hoe de effecten zullen zijn op Veenmosrietlanden en Trilvenen (H7140A en H7140B). Die zullen enerzijds profiteren van de verbeterde waterkwaliteit, maar kunnen anderzijds ook weer nadelige effecten ondervinden van een dynamisch peilbeheer. De 'trilvenen' die op de habitattypenkaart zijn aangegeven zijn voornamelijk slootoevers met daarin trilveensoorten als draadzegge. Een meer natuurlijk peilbeheer is waarschijnlijk gunstig voor dergelijke vegetaties. Ook voor de Blauwgraslandrelicten die voorkomen op de blauwkoppen ten noorden van de Conradsweg zijn hogere winterstanden mogelijk gunstig. In het algemeen leiden lage winterstanden in percelen tot vorming van regenwaterlenzen. Bij Veenmosrietlanden kunnen echter ook nadelige effecten optreden als gevolg van te sterk wisselende grondwaterstanden.

Samenvatting

Tabel 14 vat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau samen en geeft weer op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben. In tabel 17 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypenniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;
- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Tabel 14: Herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Aangegeven wordt op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben.

Maatregel			Knelpunt
M1	herstel hydrologie	Verondiepen watergangen in gebied	k1, k9, k10, k11
M2	herstel hydrologie	Opzetten peilen in gebied	k4
M3	herstel hydrologie	Monitoring peilen en stijghoogte (1jaar)	k1, k9, k10, k11
M4	herstel hydrologie	Onderzoek naar invloed slootpeilen omgeving en invloed zandwinplas*	k2, k9, k10, k11
M6	Beheer en inrichting	Inundatie* gedeelte niet van toepassing, wordt gewacht op uitkomsten onderzoek slootpeilen	k3, k9, k10, k11
M7	Beheer en inrichting	Flexibel peilbeheer (bandbreedte)	k5, k9, k10, k11
M8	Beheer en inrichting	Vermindering bemesting	k6, k9, k10, k11
M12	herstel hydrologie	Onderzoek naar functioneren veenmosrietland en blauwkoppen ten noorden vd Conradsweg	n.v.t.
M14	Onderzoek	Vaststellen randvoorwaarden bemesting en beweiding in agrarisch natuurbeheer-percelen	k5, k6

* optioneel, als uit M3 en M4 blijkt dat herstel kwel niet mogelijk is

6.1.2 Maatregelen op habitattypenniveau

De onderstaande beschrijvingen van herstelmaatregelen op habitattypenniveau zijn gebaseerd op de PAS-herstelstrategieën die voor alle stikstofgevoelige habitattypen landelijk zijn opgesteld (Ministerie van EZ, 2012).

Er zijn geen maatregelen voorzien die specifiek gericht zijn op het tegengaan van de effecten van atmosferische depositie, de zogenaamde effectgerichte maatregelen zoals plaggen en (extra) maaien. In de eerste plaats vormen hydrologie en beheer de belangrijkste knelpunten, en zijn de

effecten daarvan dominant. Door het oplossen van deze knelpunten worden de habitattypen robuuster en krijgen een hogere tolerantie voor stikstofdepositie. In de tweede plaats is een groot aantal van de hierboven genoemde maatregelen gericht op het verminderen van de voedselrijkdom en een toename van de buffering, en daarmee ook verzachtend ten aanzien van de effecten van atmosferische depositie (zie Tabel 16).

Habitatype H6410 blauwgraslanden

Voor behoud van het bestaande Blauwgrasland in De Veerslootslanden is herstel van het aanwezige bevoeiingssysteem een eerste noodzaak (M9). Bevoeiing met oppervlaktewater wordt door Beijer et al. (2012) als een mogelijke maatregel aangegeven waarvan de effectiviteit nog onderzocht dient te worden. In het reservaat De Veerslootslanden wordt bevoeiing al tientallen jaren met goed resultaat toegepast, zodat in elk geval in deze situatie niet hoeft te worden getwijfeld aan de effectiviteit van de maatregel. Alternatieve maatregelen die door Beijer et al. (2012) worden genoemd (plaggen, bekalken) zijn niet aan de orde omdat ze kunnen leiden tot ongewenste effecten (eutrofiering en verdwijnen soorten). In de omgeving van de Veerslootslanden wordt afgraven van het maaiveld (M5) gebruikt als maatregel om, in combinatie met andere maatregelen, natte, voedselarme en gebufferde condities te creëren die nodig zijn voor de ontwikkeling van nieuwe Blauwgraslanden. Herstel van de Blauwgraslandjes op de zetwallen ten noorden van de Conradsweg (de zogenaamde blauwkoppen) kan pas worden uitgevoerd wanneer is uitgezocht hoe deze blauwkoppen in het verleden functioneerden en welke maatregelen het meeste geschikt zijn om de vroegere situatie te herstellen (M12).

Vooral in nieuw ontwikkelde Blauwgraslandpercelen kan *kunstmatige introductie van soorten* (M11) door zaaien of uitzetten nodig zijn om soorten die niet op eigen kracht het gebied kunnen bereiken, en die wel een belangrijk onderdeel zijn van de betreffende ecosystemen, terug te krijgen. Op kleine schaal is al geëxperimenteerd met uitzaaien van soorten in de proefstrook ten westen van het reservaat De Veerslootslanden.

Habitatype H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Trilveen komt in het gebied voornamelijk voor in de vorm van oevers en verlande sloten waarin trilveensoorten als Draadzegge voorkomen. Om de oppervlakte aan trilveen te behouden is het noodzakelijk dat bij het opengraven van de verlande boksloten (M10, zie ook volgende alinea's) de bestaande sloten met als trilveen gekarteerde vegetaties worden ontzien.

Het *uitgraven van verlande boksloten* (M10) is noodzakelijk om weer open water te creëren waarin zich watervegetaties kunnen vestigen en uiteindelijk ook weer jonge verlandingsstadia kunnen ontstaan. In het zuidelijk deel van het gebied is al begonnen met het uitgraven van 42 geheel verlande boksloten. Deze maatregel is voldoende voor de eerste beheerplanperiode (behoud op korte termijn).

Op lange termijn dienen jonge verlandingsstadia in voldoende kwaliteit en oppervlak in het gebied aanwezig te zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen. Hiervoor kan het nodig zijn maatregel M10 ook in andere verlande boksloten uit te voeren. Een alternatieve, experimentele maatregel is het *graven van smalle randsloten langs de boksloten en frezen van aanwezige riet- en zeggenvegetaties* (M13). Deze maatregel maakt de condities in de verlande boksloten geschikt voor de ontwikkeling en instandhouding van Trilvenen en Veenmosrietlanden. Bij de aanleg van een randslot kunnen, bij regelmatig onderhoud van de sloot, de voor veenmosrietlanden en trilvenen gewenste omstandigheden langdurig (minimaal enkele tientallen jaren) in stand worden gehouden en hoeven verlande boksloten minder snel opnieuw te worden open gegraven. Mocht blijken dat deze experimentele maatregel onvoldoende resultaten oplevert, dan dienen alsnog verlande boksloten te worden open gegraven.

Door de aanleg van een randslot wordt het contact met het oppervlaktewater hersteld, en door de korte afstand tot het oppervlaktewater (maximaal enkele meters) en de op het water drijvende kragge⁴², blijven grondwaterstandfluctuaties beperkt. Pas op zeer lange termijn, wanneer de drijvende kragge door voortgaande bodemvorming geheel is vervangen door vast veen, is afgraven van de bokslot eventueel weer nodig. Doordat de omstandigheden langdurig geschikt zijn, wordt de levensduur van veenmosrietlanden en trilvenen zodanig verlengd, en de kwaliteit zodanig verbeterd, dat de maatregelen naar verwachting positief zullen uitwerken op de omvang en kwaliteit van deze habitattypen. Hooguit zouden op korte termijn nadelige effecten kunnen optreden, doordat bij het graven van randsloten plekken met goed ontwikkelde trilvenen en veenmosrietlanden worden

⁴² Kragge: een drijvende laag van wortels en plantenresten waarop de soorten van trilveen en veenmosrietland groeien

doorgraven. Daarmee kan rekening worden gehouden door vooraf te controleren of de geplande randsloten lopen door plekken met goed ontwikkelde veenmosrietlanden of trilvenen, en waar nodig, de ligging van de randsloten aan te passen dan wel af te zien van de aanleg van randsloten.

Voor de korte termijn doelstellingen (behoudsdoelstellingen) is het niet noodzakelijk om al in de eerste beheerplanperiode in de rest van het gebied de hierboven beschreven aanvullende maatregelen (M13) te nemen. In de eerste periode worden toch in tenminste een deel van de boksloten de hier beschreven aanvullende maatregelen genomen. Daarmee kan (1) ervaring worden opgedaan met de effectiviteit van de maatregelen, (2) worden nagegaan welk peilbeheer optimaal is, en kan (3) een deel van de lange termijn-doelstellingen mogelijk al binnen de eerste beheerplanperiode worden gerealiseerd.

Daarnaast dient bij peilbeheer rekening te worden gehouden met de doelstellingen voor Trilvenen en Veenmosrietlanden. Omdat niet duidelijk is wat de maximale peilfluctuatie is, waarbij doelen ten aanzien van trilvenen en veenmosrietlanden nog kunnen worden gerealiseerd, wordt aanbeveling te beginnen met een beperkte peilfluctuatie, en op basis van de ervaringen te bepalen of een grotere peilfluctuatie mogelijk dan wel gewenst is (hand aan de kraan).

Overige maatregelen

Verder zijn bij verbetering van de waterkwaliteit de omstandigheden gunstig voor het ontstaan van nieuwe verlandingsvegetaties en oevers met trilveensoorten in de bestaande en open te graven boksloten, mede omdat de sulfaat- en chloridegehaltes van het water relatief laag zijn, en er voldoende ijzer is om vorming van waterstofsulfide tegen te gaan. Door het graven van petgaten zou de oppervlakte aan trilvenen kunnen worden uitgebreid. In de MER en het inrichtingsplan is deze maatregel echter niet opgenomen, niet alleen vanwege de kosten, maar ook omdat dit conflicteert met andere doelstellingen in het gebied (behoud landschapsstructuur, agrarisch natuurbeheer). Vanuit de instandhoudingsdoelstellingen kan worden volstaan met het behoud van de omvang en de kwaliteit. Overige maatregelen die worden genoemd in de herstelstrategie (Van Dobben et al., 2012) zijn minder aan de orde omdat daarin wordt uitgegaan van trilvenen die voorkomen op kragges en/of in kwelgevoede laagtes, en de maatregelen niet of niet zonder meer toepasbaar zijn op de situatie in en langs boksloten.

Habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

De best ontwikkelde veenmosrietlanden komen voor in het gebiedje met petgaten en legakkers (blauwkoppen) ten noorden van de Conradsweg. Door het verwijderen van bosopslag op de aangrenzende zetwallen, en, mocht dit aan de orde zijn, het aanleggen/herstellen van sloten om te diep wegzakkende grondwaterstanden tegen te gaan, kan de kwaliteit van de hier aanwezige veenmosrietlanden worden verhoogd. Omdat onvoldoende duidelijk is hoe dit gebied zich heeft ontwikkeld en hoe het nu functioneert, kunnen eventuele herstelmaatregelen slechts worden bepaald nadat onderzoek heeft plaatsgevonden (M12). In dit onderzoek kan tevens worden nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor uitbreiding van de oppervlakte door het graven van nieuwe petgaten direct aansluitend op het bestaande gebied.

Het habitatype komt ook verspreid voor in dichtgegroeide sloten in de Olde Maten, die vanwege het voorkomen van veenmossen als veenmosrietland zijn gekarteerd, maar hooguit als matig ontwikkelde vormen van het habitatype kunnen worden gekenmerkt. Om de oppervlakte aan veenmosrietlanden te behouden, is het noodzakelijk dat deze in eerste instantie bij het opengraven van de verlande boksloten (M10) worden ontzien, en eventueel pas worden afgegraven wanneer elders in het gebied door het verder dichtgroeien van sloten weer nieuwe veenmosrietlanden zijn ontstaan. In de MER en het inrichtingsplan voor de Olde Maten wordt uitgegaan van een cyclisch beheer, waarbij boksloten kunnen verlanden en weer worden open gegraven wanneer de verlanding zo ver is voortschreden dat de grondwaterstanden in de zomer te ver wegzakken en de vegetatie verarmt. Een alternatieve, experimentele maatregel hiervoor is het *graven van smalle randsloten langs de boksloten en frezen van aanwezige riet- en zeggenvegetaties* (M13), zie hierboven. Het cyclisch beheer is er op gericht om alle successiestadia (open water, trilveen, veenmosrietland) in het gebied te behouden. Door het graven van petgaten, of door het graven van nieuwe boksloten naast de reeds verlande boksloten, zou de oppervlakte aan veenmosrietland op termijn kunnen worden vergroot. In de MER en het inrichtingsplan is deze maatregel echter niet opgenomen, niet alleen vanwege de kosten, maar ook omdat dit conflicteert met andere doelstellingen in het gebied (behoud landschapsstructuur, agrarisch natuurbeheer). De mogelijkheden om de kwaliteit van de in de verlandende boksloten voorkomende 'veenmosrietlanden' te vergroten zijn beperkt omdat de veenmossen pas optreden wanneer de verlanding relatief ver is voortschreden en zich regenwaterlenzen hebben gevormd. In dit stadium nemen ook door het verloren gaan van het contact met oppervlaktewater de grondwaterschommelingen toe.

Samenvatting

Onderstaande Tabel 15 vat de herstelmaatregelen op habitattypeniveau samen en geeft weer op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben. Alle maatregelen, met uitzondering van M13 worden éénmalig uitgevoerd. Het graven van smalle randsloten langs de boksloten en frezen van aanwezige riet- en zeggenvegetaties (M10) dient periodiek te worden uitgevoerd, afhankelijk van de snelheid van dichtgroeien.

In Tabel 17 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypeniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;
- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Vanwege de samenhang in het ecologisch systeem hebben maatregelen vaak effect op meerdere habitattypen. De begrenzing van de maatregelen wordt vaak bepaald door de ligging van het habitatype waarvoor de maatregelen bedoeld zijn.

Tabel 15: Herstelmaatregelen op habitattypeniveau. Aangegeven wordt op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben

Maatregel			Knelpunt
m5	Beheer en inrichting	Afgraven maaiveld	k1, k2, k9, k10, k11
m9	Beheer en inrichting	Herstel bevoeiingssysteem	k7, k9, k10, k11
m10	Beheer en inrichting	Opengraven verlande boksloten	k8
m11	Beheer en inrichting	Introductie soorten*	
m13	Beheer en inrichting**	Graven randsloten in boksloten en frezen riet- en zeggevegetaties	k8

* optioneel als soorten zich niet spontaan vestigen

** experimentele maatregel, waarmee waarschijnlijk de effectiviteit van maatregel M10 kan worden verlengd.

Tabel 16: Verzachtend effect van geselecteerde maatregelen t.a.v. effecten stikstofdepositie.

Type ingreep	Maatregel(en)	Verzachtend effect	Van invloed op habitatype(n)
Vernatting	m2, m5	toename denitrificatie	H6410
Buffering door basenrijk water	m1, m2, m5, m6, m9	tegengaan verzurende werking van N-depositie vastlegging van fosfaat	H6410, H7140A/B
Verbetering waterkwaliteit	m7, m8	afname N-gehalte oppervlaktewater	H3150, H7140A/B

Tabel 17: Samenvattende tabel herstelmaatregelen op gebieds- en habitattypeniveau.

Maatregel	Ten behoeve van		Potentiële effectiviteit *	Respons-tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per (1e, 2e of 3e) tijdvak ***
Mo1 Verondiepen watergangen in gebied <i>deels ook effect vernatten <1 jaar</i>	H6410	Blauwgraslanden	● ● ○	1 - 5	± 235,1 ha	Eenmalig (1,2,3)
Mo2 Opzetten peilen in gebied <i>deels ook effect vernatten <1 jaar</i>	H6410	Blauwgraslanden	● ● ○	1 - 5	± 235,1 ha	Eenmalig (1)
Mo3 Monitoring peilen en stijghoogte	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	-	-	± niet van toepassing	Cyclisch (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-		
	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	-		
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	-		
Mo4 Onderzoek naar invloed slootpeilen omgeving en invloed zandwinplas (optioneel als Mo1 en Mo2 niet werken)	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	-	-	± niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-		
	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	-		
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	-		
Mo5 Afgraven maaiveld	H6410	Blauwgraslanden	● ● ●	5 - 10	235,1 ha	Eenmalig (1)
Mo6 Inundatie (optioneel als Mo3 en Mo4 niet werken)	H6410	Blauwgraslanden	● ● ○	< 1	235,1 ha	Cyclisch (2,3)
Mo7 Flexibel peilbeheer	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	● ● ●	>= 10	± 627,4 ha	Eenmalig (1)
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	● ● ●	>= 10		
Mo7 Flexibel peilbeheer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	● ● ●	1 - 5	627,4 ha	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van		Potentiële effectiviteit *	Respons- tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per (1e, 2e of 3e) tijdvak ***
M08 Vermindering bemesting	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	● ● ●	1 - 5	± 627,4 ha	Eenmalig (1)
M09 Herstel bevoeiingssysteem	H6410	Blauwgraslanden	● ● ●	< 1	15,1 ha	Eenmalig (1)
M10 Opengraven verlande boksloten (ten behoeve van herstel waterhuishouding)	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	● ● ○	< 1	± 627,4 ha	Eenmalig (1,2,3)
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	● ● ●	>= 10		
M11 introductie soorten optioneel	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	-	± niet van toepassing	Eenmalig (2,3)
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	-		
M11 introductie soorten optioneel in nieuw ontwikkelde blauwgraslanden	H6410	Blauwgraslanden	-	-	± niet van toepassing	Eenmalig (2,3)
M12 Onderzoek naar functioneren veenmosrietland en blauwkoppen ten noorden vd Conradsweg	H6410	Blauwgraslanden	-	-	± niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	-		
M13 Graven randsloten in boksloten en vreezen riet- en zeggevegetaties	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	● ● ●	< 1	± 627,4 ha	Eenmalig (1,2,3)
M13 Graven randsloten in boksloten en vreezen riet- en zeggevegetaties (herstel waterhuishouding en plaggen/maaien)	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	< 1	± 627,4 ha	Eenmalig (1,2,3)
M14 Vaststellen randvoorwaarden bemesting en beweiding in agrarisch natuurbeheerpercelen	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	-	-	± niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-		
	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	-		
	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	-		

Legenda:

*

● ○ ○ klein

● ● ○ matig

● ● ● groot

**

De responstijd is de tijd waarvan verwacht wordt dat de maatregel effect zal hebben:
< 1 jr; 1 tot 5 jr; 5 tot 10 jr; 10 jr of langer

De frequentie, per tijdvak van zes jaar, is eenmalig of cyclisch

6.1.3 Maatregelen voor habitatsoorten

Uit de gebiedsanalyse is gebleken dat de habitatrichtlijnsoorten waarvoor het gebied is aangewezen ofwel niet voorkomen in stikstofgevoelig leefgebied (grote en kleine modderkruiper) of dat de KDW nauwelijks wordt overschreden (zeggekorfslak, bittervoorn en platte schijfhoren). Het is dus niet nodig om extra maatregelen te nemen voor deze soorten. Bovendien zullen alle stikstofgevoelige soorten profiteren van maatregelen die genomen worden om de waterkwaliteit te verbeteren.

6.1.4 Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten

Habitatype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Het habitatype kent geen overschrijding van de KDW (zie paragraaf 3.3.3). PAS-herstelmaatregelen zijn voor dit habitatype daarom niet nodig. Door het uitgraven van boksloten in de overige delen van de Olde Maten (M10), het instellen van een flexibel peilbeheer (M7) en de vermindering van de bemesting (M8) zal het habitatype naar verwachting wel kunnen profiteren, in de vorm van verhoogde potenties voor ontwikkeling van kwalificerende oppervlakken van dit habitatype. De watergebonden habitatrichtlijnsoorten profiteren eveneens van deze maatregel.

Het *uitgraven van verlande boksloten* (M10) is noodzakelijk om weer open water te creëren waarin zich watervegetaties kunnen vestigen en uiteindelijk ook weer jonge verlandingsstadia kunnen ontstaan. In het zuidelijk deel van het gebied is al begonnen met het uitgraven van 42 geheel verlande boksloten. Zie ook de beschrijving van deze maatregel bij H7140A. Bij het afgraven dienen sloten met bestaand Trilveen en Veenmosrietland te worden ontzien om achteruitgang in areaal van deze habitattypen te voorkomen, en eventueel pas worden afgegraven wanneer elders in het gebied door het verder dichtgroeien van sloten weer nieuwe veenmosrietlanden zijn ontstaan.

Habitatype H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)

Ruigten en zomen met moerasspirea komen op een aantal plekken voor in de Olde Maten. Voor het type zijn geen instandhoudingsdoelstellingen en zodoende ook geen specifieke maatregelen geformuleerd. Zoals in paragraaf 6.1.2 aangegeven zullen de maatregelen die zijn geformuleerd ten behoeve van de overige habitattypen ook gunstig uitwerken voor dit habitatype. Naar verwachting zal het opengraven van verlande boksloten (M10), een meer natuurlijk peilbeheer (M7), een beter waterkwaliteit en een extensiever landgebruik (M8) leiden tot het ontstaan van soortenrijke oevervegetaties waarin ook niet algemene soorten zullen voorkomen. Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen.

Om de oppervlakte aan trilveen te behouden is het noodzakelijk dat bij het opengraven van de verlande boksloten (M10, zie ook volgende alinea's) de bestaande sloten met als trilveen gekarteerde vegetaties worden ontzien

Habitatrichtlijnsoorten Bittervoorn en grote modderkruiper

Het verondiepen van watergangen (M1) in het gebied ten behoeve van Blauwgraslanden heeft naar verwachting een negatief effect op de waterkwaliteit in de sloten, omdat de aanvoer van grondwater en het watervolume minder worden. Daarmee heeft het potentieel een negatief effect op Habitatrichtlijnsoorten als bittervoorn en grote modderkruiper. Om die reden is in het Inrichtingsplan afgezien van het verondiepen van de kleinere watergangen en worden alleen grotere watergangen verondiept, zodat het mogelijke negatieve effect beperkt blijft. Het opzetten van de slootpeilen in de omgeving van de Veerslootslanden (M2) ten behoeve van Blauwgrasland, met hogere slootpeilen in winter en voorjaar zal naar verwachting juist gunstig zijn voor bittervoorn en grote modderkruiper, waardoor het leefgebied van deze soorten niet afneemt. Het behalen van het doel voor de bittervoorn zal bereikt worden door het uitgraven van boksloten in de overige delen van de Olde Maten (M10), het instellen van een flexibel peilbeheer (M7) en de vermindering van de bemesting (M8).

Alle maatregelen die in deze gebiedsanalyse zijn (mede) gericht op het behalen van de behouds- en verbeterdoelstellingen voor stikstofgevoelige habitattypen en kunnen daarom worden beschouwd als PAS-maatregelen. Overige maatregelen die in het kader van de landinrichting worden genomen, en die niet PAS-gerelateerd zijn (bv gericht op recreatieve ontsluiting) worden hier niet behandeld.

6.2 *niet-PAS maatregelen*

In Olde Maten & Veerslootslanden is een algemene onderzoekopgave opgenomen. Tevens zijn voor de zeggekorfslak, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren maatregelen geformuleerd die niet in de gebiedsanalyse zijn opgenomen.

6.2.1 *Maatregelen op gebiedsniveau*

Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

In samenwerking met waterschappen en belanghebbende partners wordt een onderzoek gedaan naar gebiedsspecifieke effectafstanden van drainage en agrarische onttrekkingen rondom N2000-gebieden met als doel:

- Bescherming van natuur binnen bestaande juridische kaders met minimale beperking van activiteiten en een zo klein mogelijke onderzoeksplicht.
- Eenduidige uitwerking van het beleid op basis Natuurbeschermingswet en Waterwet.
- Zoveel mogelijk eenduidigheid voor ondernemers voor onttrekkingen en drainage rondom Natura 2000-gebieden.

Het onderzoek bestaat uit een ontwerpfase waarin de onderzoeksvraag wordt geformuleerd en een uitvoeringsfase waarin het onderzoek wordt uitgevoerd

6.2.2 *Maatregelen voor habitatsoorten*

Zeggekorfslak

In de eerste beheerplanperiode moet worden onderzocht en vastgelegd waar de soort voorkomt en hoe groot de populatie is.

Bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren

In de eerste beheerplanperiode moet worden onderzocht en vastgelegd waar de soorten voorkomen en hoe groot de populaties zijn. Ook moet de ontwikkeling van de populaties gemonitord worden. De inrichting van de nieuwe natuur en het herstel van de boksloten hebben naar verwachting een positieve invloed op de populatie-ontwikkeling van de soorten.

6.3 *Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen*

6.3.1 *Toelichting*

Het totale maatregelenpakket dient het behalen van de behoud-, verbeter- en uitbreidingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Toch zijn negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen mogelijk, namelijk wanneer een maatregel die wordt genomen voor een specifiek habitattype of voor een specifieke habitatrichtlijnsoort nadelig is voor een ander habitattype of voor een andere habitatrichtlijnsoort. Bijvoorbeeld wanneer de uitbreiding van het habitattype overgangs- en trilvenen ten koste gaat van het leefgebied van de bittervoorn, doordat open water verlandt.

In deze paragraaf worden de mogelijke negatieve effecten van het maatregelenpakket op de instandhoudingsdoelstellingen beoordeeld. Daarmee wordt ook duidelijk of en zo ja welke maatregelen vergunningvrij in dit Natura 2000-beheerplan kunnen worden opgenomen. Bij de beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen uit het PAS-maatregelenpakket en maatregelen die niet in het kader van het PAS worden genomen. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen de effecten die op kunnen treden wanneer een maatregel is uitgevoerd en de mogelijke effecten tijdens de uitvoeringsfase van een maatregel. Met uitvoeringsfase wordt de fase bedoeld wanneer fysiek in het gebied wordt ingegrepen om de maatregel tot stand te brengen.

6.3.2 *Maatregelenpakket PAS*

Effecten na inwerking treding

De effecten van de PAS-maatregelen zijn beoordeeld (zie paragraaf 6.1.4). De conclusie van deze beoordeling is dat negatieve effecten als gevolg van de PAS-maatregelen uitgesloten zijn.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden is opnieuw ingericht (afgerond najaar 2014). Bij deze herinrichting is een groot aantal van de inrichtingsmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse uitgevoerd. In het kader van deze herinrichting is een uitgebreide effectbeoordeling uitgevoerd om de effecten van de herinrichtingsmaatregelen op de instandhoudingsdoelstellingen te bepalen. Op grond van deze effectbeoordeling is een Natuurbeschermingswet-vergunning afgegeven.

Voor de overige PAS-maatregelen kunnen de effecten van de uitvoeringsfase nog niet worden beoordeeld. Hiervoor mist specifieke informatie over de wijze van uitvoering. Voor deze maatregelen geldt dat de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering bepaalt of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken met aangepast materieel, het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitattypen bij de keuze van aan- en afvoerroutes. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Natuurbeschermingswet-vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (zie hoofdstuk 9).

6.3.3 Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen

Binnen dit gebied zijn twee onderzoeksmaatregelen voorzien, namelijk:

- De uitgangssituatie wat betreft de aanwezigheid van de habitatsoorten dient te worden vastgelegd en te worden gemonitord^{ix};
- De kleine grondwateronttrekkingen binnen een straal van 300 meter rondom het Natura 2000-gebied moeten in beeld worden gebracht. Tevens moeten de (cumulatieve) effecten van de onttrekkingen op de instandhoudingsdoelstellingen worden bepaald

Effecten na inwerking treding

Negatieve effecten als gevolg van deze onderzoeksmaatregelen, nadat het onderzoek is uitgevoerd, zijn uitgesloten.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Het in beeld brengen van de kleine grondwateronttrekkingen gebeurt aan de hand van gegevens van het waterschap Groot Salland en (veld) inventarisaties rondom het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied hoeft hiervoor niet te worden betreden. De invloed van de onttrekkingen wordt met modellen berekend. Tijdens de uitvoeringsfase heeft deze onderzoeksmaatregel dus geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

Op dit moment is nog niet te zeggen op welke wijze de uitvoering van het onderzoek naar de habitatsoorten plaats gaat vinden. Daarom dient de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering te bepalen of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitattypen bij het betreden van het gebied voor het onderzoek. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Natuurbeschermingswet-vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (zie hoofdstuk 9).

Het in beeld brengen van de effecten van kleine grondwateronttrekkingen (ten behoeve van agrarische activiteiten) en drainage gebeurt aan de hand van gegevens van het waterschap Drents Overijsselse Delta en (veld) inventarisaties rondom het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied hoeft hiervoor niet te worden betreden. De invloed van de onttrekkingen/drainage wordt met modellen berekend. Tijdens de uitvoeringsfase heeft deze onderzoeksmaatregel dus geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

7 *Sociaal-economisch perspectief*

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan en het bepalen van de daarin opgenomen maatregelen is het uitgangspunt dat negatieve sociaal-economische effecten zo veel mogelijk worden voorkomen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de sociaal-economische gevolgen van de in het Natura 2000-beheerplan opgenomen maatregelen en de sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening. Tenslotte wordt kort ingegaan op de waarde van het Natura 2000-gebied voor andere functies dan natuur.

7.1 *Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen*

7.1.1 *Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen*

Het belangrijkste deel van de maatregelen in dit Natura 2000-beheerplan komt voort uit het PAS. In 2013 heeft het Landbouw Economisch Instituut (LEI) de sociaaleconomische effecten van het PAS onderzocht voor de periode tot 2030. Daarbij is gekeken naar effecten op werkgelegenheid en leefbaarheid en de verdeling van de lusten en de lasten. Deze zijn in het rapport in beeld gebracht voor heel Nederland^x. Voor een goede beoordeling en weging van de regionale en plaatselijke effecten is ook specifiek op Overijssel^{xi} gericht onderzoek uitgevoerd.

Het rapport van het LEI dat gaat over de provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel laat zien dat de sociaaleconomische effecten van het PAS op regionaal en provinciaal niveau positief zijn. Het PAS heeft een positief effect op de werkgelegenheid en biedt duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden. Dat laat onverlet dat de werkgelegenheid in de landbouw in Overijssel waarschijnlijk van jaar tot jaar blijft dalen. Het PAS zal die autonome trend niet ombuigen, maar zorgt naar verwachting wel voor een minder sterke afname van de werkgelegenheid.

De effecten op leefbaarheid zijn neutraal tot positief: andere ontwikkelingen zoals de toegenomen mobiliteit van bewoners en schaalvergroting van voorzieningen hebben een grotere invloed dan het PAS. Het positieve effect op de werkgelegenheid werkt wel door en heeft een licht positief effect op het in stand houden van voorzieningen.

Het rapport laat tevens zien dat plaatselijke effecten van het PAS negatief kunnen uitpakken voor individuele bedrijven. Dit heeft vooral te maken met het aanleggen van hydrologische bufferzones rond de Natura 2000-gebieden. Het positieve effect op provinciale en regionale schaal is groter dan de negatieve effecten die plaatselijk optreden.

Het LEI geeft in haar aanbevelingen aan dat deze negatieve sociaal-economische effecten kunnen worden voorkomen of verzacht door een zorgvuldige uitvoering en door sociaal flankerend beleid. Bij de nadere uitwerking en uitvoering van de maatregelen in gebiedsprocessen is er ruimte om met de SWB-partners invulling te geven aan deze aanbeveling.

Ook de verdeling van de lusten en de lasten is onderzocht. Op hoofdlijnen zal het PAS vooral positief zijn voor de landbouwsector. Er moeten weliswaar kosten worden gemaakt voor emissiearme technieken, maar deze kosten wegen niet op tegen de ontwikkelingsruimte die het PAS de landbouwsector kan bieden. Het PAS brengt ook financiële lasten mee voor de overheid. Zo worden er kosten gemaakt voor de uitvoering van het systeem en voor extra herstelmaatregelen voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten.

7.1.2 *Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen*

In de Natura 2000-beheerplannen zijn in aanvulling op de PAS-maatregelen ook niet-stikstof gerelateerde maatregelen opgenomen. Deze zijn veelal gericht op het voorkomen van verstoring van soorten. Voorbeelden daarvan zijn verduistering en afspraken over de zonering van recreatie. Bij de invulling van deze maatregelen en het maken van de benodigde afspraken streeft Gedeputeerde Staten naar het hand in hand gaan van natuur en economie, ter voorkoming van negatieve effecten op de werkgelegenheid en/of de leefbaarheid. Mocht onverhoopt schade bij belanghebbenden ontstaan dan kan een beroep worden gedaan op schadeloosstelling (zie hiervoor paragraaf 8.4.2).

7.2 *Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening*

Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. Uit dat hoofdstuk blijkt of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden gecontinueerd.

7.2.1 *Nieuwe activiteiten*

Voor toekomstige activiteiten geldt het vergunningstelsel op grond van de Natuurbeschermingswet (zie ook hoofdstukken 5 en 9). Als een activiteit mogelijk negatieve effecten heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is een Natuurbeschermingswet-vergunning nodig. Deze vergunningplicht geldt niet alleen binnen het Natura 2000-gebied maar ook daarbuiten.

Het PAS bevat generieke rijksmaatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie en maatregelen die leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden (zie de PAS-maatregelen die in dit Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen). Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Vanaf het moment dat het PAS in werking treedt kan daarom bij de verlening van toestemming aan activiteiten, die stikstofdepositie veroorzaken met mogelijke schadelijke gevolgen voor een Natura 2000-gebied, voor het aspect stikstof gebruik gemaakt worden van het PAS. Voor de verlening van toestemming is depositie- en ontwikkelingsruimte beschikbaar. Voor de uitgifte van de ruimte worden regels vastgesteld. Deze regels zijn vastgelegd in het PAS en in landelijke en provinciale regelgeving.

Voor zover nieuwe activiteiten negatieve niet stikstofgerelateerde effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen moet uit een passende beoordeling blijken of een vergunning kan worden verleend (zie hoofdstuk 9). Een vergunningprocedure kan vaak sneller worden doorlopen als in een vroeg (plan)stadium van een project of een activiteit rekening wordt gehouden met mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden. Door 'natuurinclusief' denken kan een project vaak zo vorm worden gegeven dat negatieve effecten op de natuurwaarden kunnen worden voorkomen. Met deze werkwijze worden negatieve sociaal-economische effecten tengevolge van een beperkende werking van de Natuurbeschermingswet voor de ontplooiing van nieuwe activiteiten, voorkomen.

7.3 *De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur*

Dit Natura 2000-beheerplan beschrijft welke maatregelen nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en wat het beschermingsregime betekent voor bestaande activiteiten in en rond het Natura 2000-gebied. Daarbij is in eerste instantie met een ecologische bril naar het gebied gekeken; wat is nodig om de internationaal karakteristieke biodiversiteit te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Het Natura 2000-gebied levert echter ook andere diensten aan de maatschappij: schoon water, rust, een plek om te ontspannen en te recreëren, landschappelijke waarde, identiteit, een mooie woonomgeving etc. Met (de uitvoering van) dit Natura 2000-beheerplan zijn de instandhouding en versterking van de unieke kwaliteiten van dit Natura 2000-gebied, ook voor volgende generaties, verzekerd.

8 *Uitvoeringsprogramma*

8.1 *Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen*

Zoals al is aangegeven in paragraaf 1.6 wordt in de Natura 2000-beheerplannen onderscheid gemaakt tussen onderdelen die wel en die niet gerelateerd zijn aan het PAS. Dit onderscheid was belangrijk bij de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen.

Zienswijzen op het PAS-deel zijn ingebracht bij de door het rijk georganiseerde ter inzage legging van het PAS. Zienswijzen op het niet-PAS deel zijn ingebracht in de door het bevoegd gezag (voor dit Natura 2000-beheerplan is dat de Provincie Overijssel) georganiseerde ter inzage legging van het Natura 2000-beheerplan.

De zienswijzen op het niet-PAS deel zijn betrokken bij het opstellen van het definitieve Natura 2000-beheerplan. Nadat het Natura 2000-beheerplan is vastgesteld door Gedeputeerde Staten bestaat voor belanghebbenden de mogelijkheid tegen het plan in beroep te gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In de Natuurbeschermingswet is geregeld dat het beroep tegen de vaststelling van een Natura 2000-beheerplan alleen gericht kan zijn op de onderdelen die betrekking hebben op de beschrijving van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen.⁴³ Voor die handelingen fungeert het Natura 2000-beheerplan immers als een besluit, omdat die handelingen door opname in het Natura 2000-beheerplan niet (meer) vergunningplichtig zijn.⁴⁴ Onderdelen van het Natura 2000-beheerplan die de beschrijving bevatten van het (op uitvoering gerichte) beleid, waaronder bijvoorbeeld de beschrijving van de instandhoudingsmaatregelen, zijn niet aan te merken als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen dergelijke onderdelen van het Natura 2000-beheerplan kan geen beroep worden ingesteld.

De ter inzage legging van het PAS (10 januari tot en met 20 februari 2015), maakt het mogelijk dat de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen en het PAS deels parallel in de tijd liepen. Dit conform de op 18 december 2013 door het bestuurlijk overleg SWB geuite wens. Deze samenloop vereiste dat het merendeel van de ontwerp-beheerplannen Natura 2000 begin 2015 was afgerond. Dit is ook gelukt. In 2015 bleek dat er al snel een herziening van het PAS zou worden doorgevoerd (inclusief wijzigingen van de PAS-gebiedsanalyses). Omdat de PAS-gebiedsanalyses en de Natura 2000-beheerplannen inhoudelijk zijn gekoppeld, werken de gewijzigde PAS-gebiedsanalyses door in de Natura 2000-beheerplannen. Door het proces van vaststelling van de Natura 2000-beheerplannen hier op af te stemmen zijn die wijzigingen meegenomen in dit beheerplan. Zoals in paragraaf 1.6 is aangegeven zullen de PAS-gebiedsanalyses tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren worden aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen.

8.2 *Uitvoering*

In het op 29 mei 2013 ondertekende akkoord 'Samen werkt beter' hebben 15 organisaties⁴⁵ afspraken gemaakt over uitvoering van de Overijsselse opgaven voor natuur, water en landelijk gebied. Diverse ontwikkelingen (waaronder de decentralisatie van het natuurbeleid) vragen een andere manier van denken en handelen van de betrokken partijen. Zij hebben daarom gekozen voor een nieuwe samenhangende aanpak van de opgaven voor ecologie en economie. Daarvoor is een concrete uitvoeringsagenda^{xiii} opgesteld. Belangrijk element in deze uitvoeringsagenda is de realisatie van de ontwikkelopgave EHS/Natura 2000/PAS.

⁴³ Artikel 39, lid 2, Natuurbeschermingswet

⁴⁴ Artikel 19d, lid 2, Natuurbeschermingswet

⁴⁵ Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Overijssels Particulier Grondbezit, Provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, Vereniging Nederlandse Gemeenten Overijssel, VNO-NCW Midden, Waterschap Groot Salland, Waterschap Reest en Wieden, Waterschap Regge en Dinkel, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Velt en Vecht

In de vanuit SWB in gang gezette gezamenlijke verkenningen en de daaruit volgende gebiedsprocessen draagt elke partner vanuit de eigen rol verantwoordelijkheden en mogelijkheden bij aan het realiseren van de opgaven.

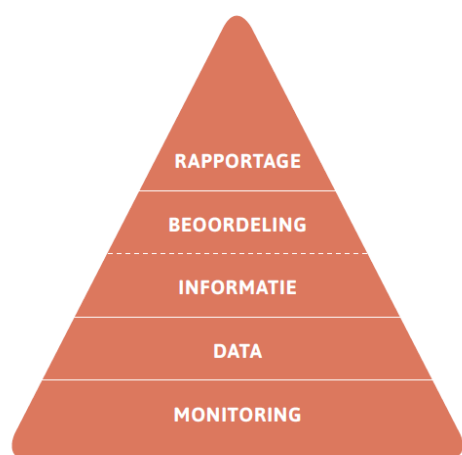
8.3 Monitoring

In deze paragraaf wordt toegelicht wat er in het kader van het Natura 2000-beheerplan wordt gemonitord, door wie en waarom.

Met monitoring wordt gevolgd of de instandhoudingsmaatregelen het gewenste resultaat opleveren en of veranderingen in het gebied of het gebruik in en om het gebied effect hebben op het realiseren van de doelen.

Er zijn verschillende meetnetten die de benodigde informatie leveren. Voor de KRW en (beleids)doelen van de Waterschappen worden de waterkwaliteit en kwantiteit gemonitord. De grondwaterkwaliteit en kwantiteit worden gemonitord onder regie van de provincie (het Meetnet Verdroging). Daarnaast zijn nog twee voor Natura 2000 belangrijke meetnetten over natuurkwaliteit: het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en de monitoring in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL)⁴⁶.

De meetnetten zijn zo vormgegeven dat deze informatie opleveren die gebruikt kan worden voor het beantwoorden van verschillende vragen. De rapportages van de verschillende overheden kunnen wat betreft het detailniveau verschillen. Zo is voor zowel de Natura 2000-rapportage voor de Europese Commissie als de PAS-rapportage voor het rijk informatie nodig over de omvang en de kwaliteit van habitattypen. Voor de rapportage aan de Europese Commissie volstaat een abstracter niveau dan voor het PAS. Figuur 9 laat de verschillende fasen van de monitoringscyclus zien. In de volgende paragraaf worden deze fasen verder toegelicht.

Figuur 9 MDIAR-keten (Bron: Europees Milieuagentschap)

8.3.1 Rapportage en beoordeling

De uit de monitoring volgende informatie wordt gebruikt bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan voor de daaropvolgende beheerplanperiode en voor de door het rijk aan de Europese Commissie te leveren natuurrapportage. De informatie is ook van belang voor vergunningverlening, handhaving en beheer van het Natura 2000-gebied en voor het PAS.

⁴⁶ Op <http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-en-natuurkwaliteit-downloads/> is de werkwijze natuurmonitoring beschreven.

Voor het Natura 2000-beheerplan moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe verhouden de oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen zich ten opzichte van de uitgangssituatie?
- Wat is de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen van het Natura 2000-beheerplan ten opzichte van de uitgangssituatie?

Ten behoeve van het PAS wordt per gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen (zie voor volledige tekst paragraaf 8.3.5).

Naast de hierboven beschreven informatiebehoefte is er voor het Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden nog de specifieke informatiebehoefte, zie hiervoor paragraaf 3.3 en 3.4.

Beoordeling vindt op specifieke momenten plaats. De voortgang van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt na 6 jaar beoordeeld ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan voor de volgende beheerplanperiode. Het rijk levert op basis van deze informatie elke zes jaar een rapportage aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland.

Voor de beoordeling is een vergelijking nodig tussen twee (of meer) situaties. De datum van deze situaties verschilt voor de diverse rapportages. Voor de Vogel- en Habitatrichtlijnen geldt de datum van aanmelding als datum voor de uitgangssituatie. Voor het Natura 2000-beheerplan en het PAS geldt de inwerkingtredingsdatum als datum voor de uitgangssituatie.

8.3.2 Informatie

INFORMATIE

De natuurkwaliteit van een Natura 2000-gebied wordt afgemeten aan de flora en fauna en aan de omstandigheden die het mogelijk maken dat plant- en diersoorten ergens kunnen gedijen. Die omgevingsfactoren kunnen door beheerders en overheden worden beïnvloed.

De monitoring van habitattypen richt zich op oppervlakte en kwaliteit en wordt gevolgd aan de hand van (zie voor uitleg Natura 2000 Profielendocument⁴⁷):

- Vegetatietype;
- Abiotische randvoorwaarden;
- Typische soorten;
- Overige kenmerken van een goede structuur en functie

De in het aanwijzingsbesluit genoemde soorten worden gevolgd aan de hand van:

- Omvang populatie;
- Omvang, kwaliteit en draagkracht leefgebied.

8.3.3 Data

DATA

De basisgegevens uit het veld worden na validatie centraal opgeslagen en toegankelijk gemaakt. Zo zijn ze door verschillende partijen en voor verschillende doeleinden te gebruiken. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt gebruikt voor de opslag van biotische gegevens. De uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling voor het Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS zullen op termijn worden opgeslagen in het InformatieModel Natuur (IMNa). Daarnaast wordt er ook gewerkt aan een landelijke database voor kaarten van de vegetatie- en habitattypen.

8.3.4 Natuurmonitoring

MONITORING

Uitvoering en verantwoordelijkheid

⁴⁷(<http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/documenten/profielen/habitattypen/Leeswijzer%20N2000%20profielendoc%202014.pdf>)

De provincie is verantwoordelijk voor de in dit Natura 2000-beheerplan beschreven natuurmonitoring van haar Natura 2000-gebieden. De provincie maakt met betrokken partijen afspraken over de uitvoering van de monitoring. De uitvoering van de aspecten vegetatie, typische soorten en structuur zal veelal uitgevoerd worden door de terreinbeheerders. Waterschappen voeren veelal de monitoring van de waterkwaliteit en -kwantiteit uit. De provincie bewaakt de uitvoering van de afspraken.

Aanpak

Over de manier waarop de monitoring wordt uitgevoerd zijn landelijke afspraken gemaakt. De belangrijkste is dat de Natura 2000-monitoring integraal is opgenomen in de 'Werkwijze Natuurmonitoring en -beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS'^{xiii} (hierna: werkwijze SNL-monitoring). In deze werkwijze wordt gedetailleerd beschreven hoe de kwaliteit van natuur moet worden gemonitord. De beschreven monitoringsmethodiek is onafhankelijk van het Natura 2000-gebied: eenzelfde habitattype wordt overal op dezelfde manier gemonitord. Deze werkwijze is te vinden op het portaal Natuur en Landschap⁴⁸. Aanvullend op deze werkwijze dienen nog enkele zaken te worden meegenomen:

- Natuurmonitoring specifiek ten behoeve van het PAS:
 - Jaarlijks veldbezoek
 - Gebruik en keuze procesindicatoren
- Gebiedsspecifieke natuurmonitoring:
 - Zeggekorfslak, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren;
 - Keuze te monitoren typische soorten. De typische soorten van de habitattypen zijn te opgenomen in het profielendocument⁴⁹. Deze typische soorten zijn één van de parameters aan de hand waarvan de kwaliteit van de habitattypen wordt bepaald. Een groot aantal typische soorten betreft vaatplanten. Deze worden reeds in het kader van de SNL gemonitord. Voor een aantal habitattypen zijn echter ook typische soorten opgenomen uit soortgroepen die niet in het kader van de SNL worden gemonitord. Omdat het voor een onderbouwde uitspraak over de kwaliteit van een habitattype niet nodig is alle typische soorten in beeld te hebben, moet nader bekeken worden voor welke typische soorten extra monitoringsinzet nodig is
 - Monitoren trends habitattypen waarvan trends nu niet bekend zijn.

Planning natuurmonitoring

De provincie heeft een 'provinciebreed' monitoringsprogramma opgesteld. De natuurmonitoringsactiviteiten kennen een cyclus van 3, 6 of 12 jaar. De planning van de SNL-monitoring is afgestemd met de terreinbeherende organisaties. In onderstaande tabel staat aangegeven in welk jaar welke soortgroepen in Natura 2000-gebied Olde Maten & Veerslootslanden zijn/worden gemonitord.

Tabel 18 Planning natuurmonitoring

Olde Maten & Veerslootslanden	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
vegetatie						X						S
Flora						X						X
broedvogels			X			X			X			X
dagvlinders/ sprinkhanen						X						X
Libellen						X						X
Structuur						X						S

X: standaard-monitoring SNI/Natura 2000/PAS conform werkwijze SNL-monitoring

S: stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten

⁴⁸ <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-natuurkwaliteit/>

8.3.5 Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof

De totale PAS-monitoring is beschreven in hoofdstuk 6 van het PAS programma. Verder is er een PAS-Monitoringsplan dat beschrijft welke informatie nodig is en wat daarvoor gemonitord wordt en zijn er standaarden voor de werkwijze van monitoring en beoordeling PAS waarin de procedures beschreven zijn voor de verzameling en interpretatie van data.

Ten behoeve van de PAS-monitoring wordt per Natura-2000 gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen.

De gebiedsrapportage bevat:

- Presentatie van stand van zaken natuurontwikkeling en uitvoering herstelmaatregelen op gebiedsniveau:
 - o Geactualiseerde informatie over omvang en kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten (eenmalig per tijdvak, zodra beschikbaar)
 - o De procesindicatoren zodra relevant) en de informatie op basis van de indicatoren
 - o Verslag van jaarlijks veldbezoek (ontwikkelen de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten zich volgens verwachting)
 - o Verslag van voortgangsoverleg over de ontwikkeling van natuurkwaliteit en uitvoering en effecten van herstelmaatregelen tussen voortouwnemers/ bevoegd gezag en uitvoerende organisaties/terreinbeheerders.
 - o Inzicht in de voortgang van de voorbereiding en uitvoering van (gewijzigde) herstelmaatregelen
 - o Aanvullende monitoring en onderzoek zoals beschreven in de gebiedsanalyses (inhoudelijke resultaten uit aanvullende monitoring en onderzoek, wanneer relevant)
- Evaluatie monitoringssystematiek, ten behoeve van eventuele verbeteringen van de monitoring.
- Samenvatting van relevante signalen over bovenstaande onderdelen.

Procesindicatoren worden gebruikt om de voortgang van het herstelproces als gevolg van het uitvoeren van een bepaalde herstelmaatregel te volgen. De procesindicatoren worden ingezet bij het uitvoeren van die herstelmaatregelen, waarbij de planning van de uitvoering van de 'meting' zodanig wordt gekozen dat zij logisch is ten opzichte van de responstijd van de herstelmaatregel. Informatie op basis van procesindicatoren wordt opgenomen in de gebiedsrapportages. Vijf jaar na inwerkingtreding van dit programma wordt de informatie op basis van de procesindicatoren benut voor de evaluatie en actualisatie van de gebiedsanalyses ten behoeve van het volgende tijdvak van dit programma. Ook wordt informatie op basis van procesindicatoren betrokken bij doorontwikkeling van de herstelstrategieën en voor onderzoek in het kader van geconstateerde kennisleemtes.

8.3.6 Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan

Naast de monitoring van natuurwaarden moeten de volgende zaken worden gemonitord:

- Op basis van de uitgevoerde modelberekeningen is niet te zeggen of de maatregelen M1 en M2 voldoende zullen zijn om grondwateraanvoer naar de wortelzone te herstellen. Het is daarom van belang om na de inrichting van het gebied stijghoogten en freatische grondwaterstanden in de afgegraven percelen te monitoren (M3).
- Monitoren effecten peilopzet: In het inrichtingsplan is een maximale peilfluctuatie van 60 cm aangegeven (peilfluctuatie tussen NAP -0,6 m en -1,2 m). Het is echter de vraag of de kraggen die ontstaan door het graven van randsloten (zie Runhaar, 2012) met een dergelijk grote peilfluctuatie kunnen meebewegen. Aanbevolen wordt daarom te beginnen met een beperktere peilschommeling van 20 à 40 cm (bijvoorbeeld tussen NAP -0,9 m en -1,1 m), en vervolgens op basis van resultaten van monitoring te bepalen of een grotere peilschommeling mogelijk (geen negatieve effecten op andere habitattypen) dan wel gewenst is (verdere positieve effecten verwacht) (hand-aan-de-kraan principe).
- Monitoren effect bemesting op oppervlaktewater.
- Monitoren effecten van instellen van een flexibel peilbeheer op de habitattypen trilvenen (H7140A), veenmosrietlanden (H7140B) en Blauwgraslanden (H6410).

8.4 Financiering

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe de financiering van de uitvoering van het Natura 2000-beheerplan wordt geregeld. Uitgangspunt hierbij is dat monitoring en maatregelen 'haalbaar en betaalbaar' zijn en gefinancierd worden uit bestaande budgetten.

8.4.1 Dekking

Provinciale staten hebben op 23 april 2014 de realisering van de ontwikkelopgave EHS/Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer gewaarborgd (Statenbesluit 'Uitvoeringsreserve EHS' d.d. 23 april 2014, kenmerk PS/2014/62). Dit besluit volgt op het besluit van Provinciale Staten van 3 juli 2013 ('Samen verder aan de slag met de EHS', d.d. 3 juli 2013, kenmerk PS/2013/412) waarin uitvoeringskaders zijn vastgesteld en de 'uitvoeringsreserve EHS' is ingesteld en met provinciale middelen gevuld.

De 'uitvoeringsreserve EHS' bevat voldoende middelen voor de uitvoering van de ontwikkelopgave en het beheer. In totaal is er tot en met 2021 € 785 miljoen beschikbaar. De vanaf 2022 structureel beschikbare middelen voor natuurbeheer en uitvoeringskosten zijn bovendien voldoende om de dan te verwachten kosten te kunnen dekken. Daarmee wordt voldaan aan de belangrijke in SWB geformuleerde voorwaarde: 'opgaven en middelen in balans'.

Voor de uitvoering van de ontwikkelopgaven gelden ondermeer de volgende principes:

- De middelen van de uitvoeringsreserve EHS zijn bestemd voor het realiseren van de EHS inclusief de ontwikkelopgave Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer;
- Deze door Provinciale Staten in de Omgevingsvisie gedefinieerde opgaven worden samen met de SWB-partners binnen de gestelde termijnen gerealiseerd;
- Gebiedsgewijze realisering van de EHS waar mogelijk met synergie door ontwikkelopgaven te combineren met versterking van de landbouw, de regionale economie en de wateropgave, met ruimte voor maatwerk.

De kosten van de uitvoering van dit Natura 2000-beheerplan^{xiv} maken onderdeel uit van de onder de uitvoeringsreserve EHS liggende kostenramingen. Bij deze kostenramingen is uitgegaan van de geactualiseerde Omgevingsvisie, de onderliggende PAS-gebiedsanalyses en de afspraken over middelen en grond zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Natuur^{xv} en het Natuurpact⁴⁹, alsmede de afspraken in de daarop gebaseerde Bestuurovereenkomst grond⁵⁰. Met het vaststellen van het Statenvoorstel is er dekking voor de kosten. Met de partners van SWB zijn procesafspraken gemaakt om tot voorbereiding en realisatie van de opgave te komen. Op 8 december 2014 hebben de SWB-partners specifieke borgingsafspraken over de programmering en uitvoering van de PAS-maatregelen gemaakt. Deze zijn in een overeenkomst vastgelegd.

8.4.2 Schadevergoeding

De Natuurbeschermingswet biedt iedere belanghebbende de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding bij het bevoegd gezag in te dienen in het geval een aanwijzingsbesluit en/of Natura 2000-beheerplan schade veroorzaakt (art. 31 e.v. Natuurbeschermingswet). Alleen voor schade die redelijkerwijs niet ten laste van de belanghebbende hoort te komen, kan een vergoeding worden toegekend. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met overige, al verleende, vergoedingen. In het algemeen gesproken komt alle schade die tot de risicosfeer van de betrokkene behoort, niet voor vergoeding in aanmerking.

⁴⁹ Natuurpact: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027

⁵⁰ Bestuurovereenkomst grond: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013

9 *Vergunningverlening en handhaving*

Dit hoofdstuk gaat in op de vergunningplicht en –procedure vanuit de Natuurbeschermingswet. Bij de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten (hoofdstuk 5) en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) wordt voor wat betreft een eventuele vergunningplicht verwezen naar dit hoofdstuk. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk is beschreven hoe nu en in de toekomst invulling wordt gegeven aan de handhaving van de Natuurbeschermingswet.

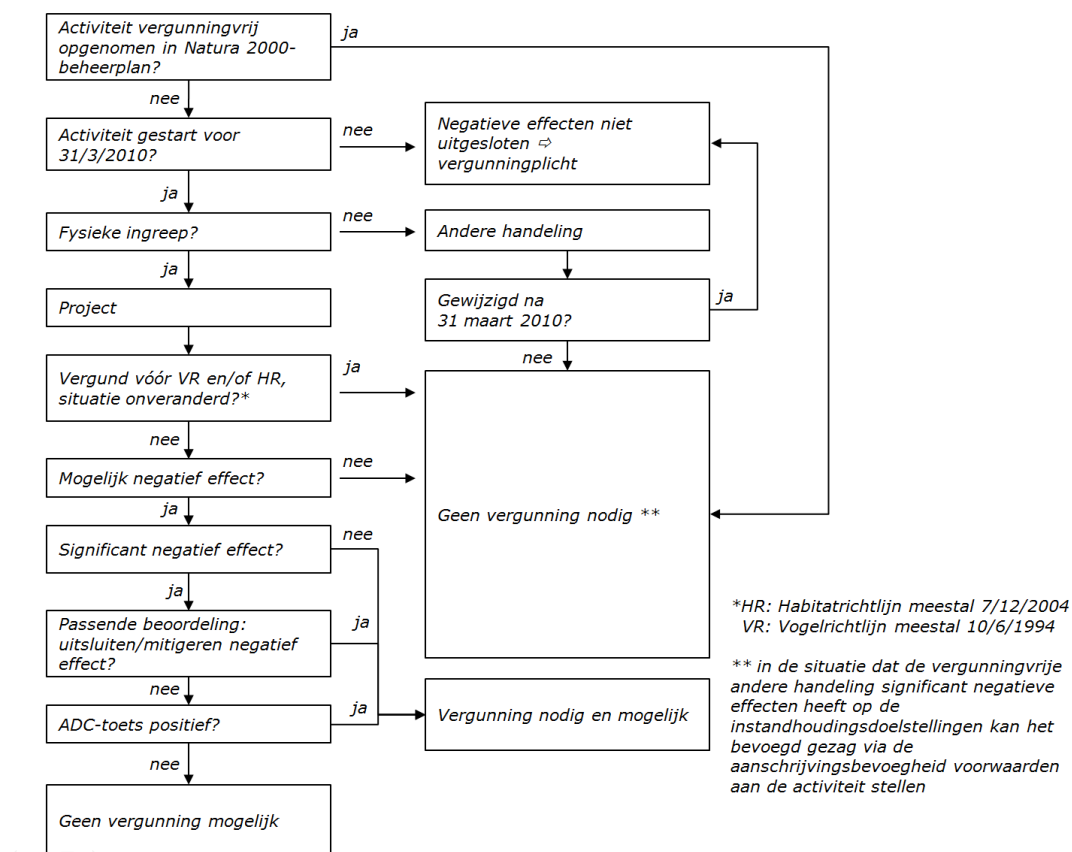
9.1 Vergunningverlening

9.1.1 Vergunningplicht

De Natuurbeschermingswet bevat regels die moeten voorkomen dat activiteiten in of buiten een Natura 2000-gebied effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet en de Natura 2000-beheerplannen vormen samen het juridisch kader voor het stellen van voorwaarden aan bestaande activiteiten en het verlenen van een Natuurbeschermingswet-vergunning.

Natura 2000-beheerplannen bevatten een beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten in en/of nabij het betreffende Natura 2000-gebied. Waar nodig zijn in het Natura 2000-beheerplan voorwaarden opgenomen voor de continuering van deze bestaande activiteiten (zie hoofdstuk 5).

Of een activiteit mag plaatsvinden, of daar voorwaarden aan verbonden zijn en of een Natuurbeschermingswet-vergunning nodig is, is afhankelijk van een aantal factoren. Uit figuur 10 is af te leiden wanneer een activiteit vergunningplichtig is. Deze figuur is bepalend voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. Voor stikstof gerelateerde effecten van activiteiten wordt verwezen naar de website 'PAS in uitvoering' (<http://pas.bij12.nl/>).

Figuur 10 Activiteiten en vergunningplicht

Voor afwijkingen van bestaande of nieuwe, niet in het Natura 2000-beheerplan beschreven activiteiten in en rondom een Natura 2000-gebied, moet het effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden bepaald. De initiatiefnemer van de activiteit is verantwoordelijk voor een gemotiveerde beoordeling van de activiteit, rekening houdend met mogelijke cumulatieve effecten. De effectenindicator van het rijk⁵¹ (zie ook paragraaf 5.3.2) kan daarbij helpen voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. De effectenindicator geeft aan welke verstoringsfactoren in het betreffende Natura 2000-gebied tot negatieve effecten kunnen leiden. Via het rekeninstrument van het PAS (AERIUS) kunnen de stikstof gerelateerde effecten van activiteiten bepaald worden.

Bij de beoordeling van het niet-stikstof gerelateerde deel kan ook gebruik worden gemaakt van de in hoofdstuk 5 gehanteerde methodiek voor het beoordelen van bestaande activiteiten en de daarbij gehanteerde effectafstanden. Deze methodiek is gebaseerd op de meest actuele kennis van mogelijke verstoringsfactoren voor habitattypen en -soorten en de bijbehorende effectafstanden⁵². Deze werkt als volgt:

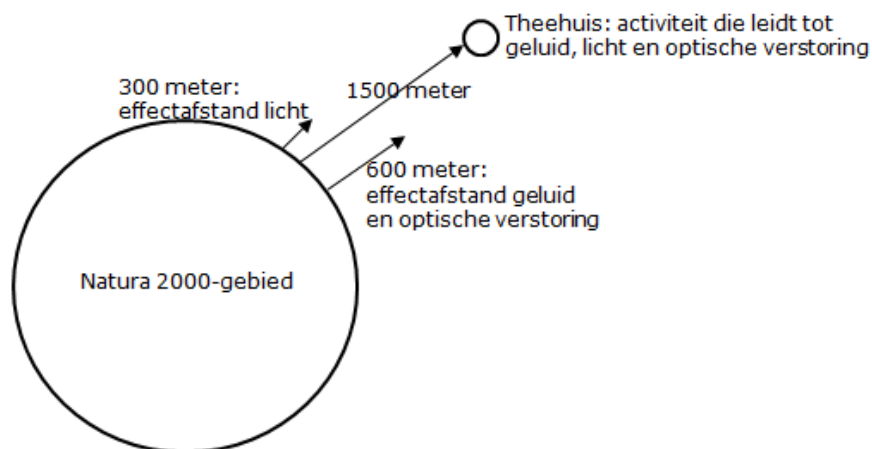
- Stap 1 Beschrijving van de activiteit
Beschrijf de activiteit en benoem de daaruit voortkomende mogelijke verstoringsfactoren.
- Stap 2 Beoordeling van de activiteit
Bepaal of de benoemde mogelijke verstoringsfactoren effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen (via de effectenindicator voor dit Natura 2000-gebied, paragraaf 5.3.2). Bepaal de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied. Bepaal per verstoringsfactor of de bijbehorende effectafstand groter of kleiner is dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied.

Als alle effectafstanden van de bij de activiteit behorende mogelijke verstoringsfactoren kleiner zijn dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied kunnen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten (zie voor een

⁵¹ De effectenindicator is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend (zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

⁵² Voor een nadere toelichting zie de Centrale beoordeling

voorbeeld figuur 11). Voor meer duidelijkheid is aan te bevelen dat de initiatiefnemer met het bevoegd gezag in overleg treedt.

Figuur 11 Voorbeeld activiteit en effectafstanden

Wanneer uit de beoordeling volgt dat de activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft (de activiteit bevindt zich binnen de voor de activiteit geldende relevante effectafstanden) moet de initiatiefnemer een habitattoets opstellen. Wanneer uit de habitattoets blijkt dat negatieve effecten kunnen worden uitgesloten is het niet nodig de vergunningprocedure te doorlopen. Het is aan te bevelen deze bevindingen in een overleg tussen initiatiefnemer en het bevoegd gezag door het bevoegd gezag te laten bevestigen.

Indien negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten is de activiteit vergunningplichtig. Als sprake is van significant negatieve effecten, dan is een passende beoordeling nodig. In de passende beoordeling worden de effecten van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Daarbij worden alle aspecten van de activiteit, ook in combinatie met andere activiteiten of plannen, geïnventariseerd en getoetst en worden waar nodig en mogelijk mitigerende maatregelen benoemd. Het bevoegd gezag bepaalt op basis van de resultaten van de passende beoordeling of de betreffende activiteit kan plaatsvinden en onder welke voorwaarden en legt dit vast in een Natuurbeschermingswet-vergunning.

Een Natuurbeschermingswet-vergunning kan worden verleend als één van onderstaande situaties van toepassing is:

1. er zijn wel effecten, maar deze staan het behoud en de ontwikkeling van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg. In deze situatie hoeft geen volledige passende beoordeling te worden opgesteld maar kan worden volstaan met een toets waarin de effecten worden beschreven en maatregelen worden meegewogen die de effecten verminderen of teniet doen.
2. de effecten kunnen de instandhoudingsdoelstellingen significant negatief beïnvloeden:
 - a. in de passende beoordeling zijn verzachtende maatregelen beschreven, die de effecten verminderen of voorkomen, of
 - b. uit de passende beoordeling blijkt dat er andere alternatieven zijn om het project te realiseren met geen of minder ernstige effecten, de passende beoordeling bevat een uitgewerkt en passend beoordeeld alternatief (n.b. de vergunning wordt in deze situatie verleend voor het alternatief), of
 - c. uit de passende beoordeling blijkt dat er geen andere alternatieven zijn en dat er dwingende redenen van groot openbaar belang met de activiteit gemoeid zijn. Dit laatste geldt niet voor prioritaire habitatsoorten of prioritaire habitattypen. Daarvoor kan in deze situatie alleen een Natuurbeschermingswet-vergunning worden verleend als de activiteit noodzakelijk is in verband met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of om wezenlijk gunstige effecten voor het milieu te bereiken.

Als er sprake is van een situatie onder 2c. kan de Natuurbeschermingswet-vergunning alleen worden verleend als er tevens compenserende maatregelen zijn uitgewerkt om de instandhoudingsdoelstellingen elders⁵³, in of grenzend aan het Natura 2000-gebied te herstellen.

9.1.2 Vergunningprocedure

Activiteiten (zie ook hoofdstuk 5) die negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied zijn vergunningplichtig. Deze vergunning wordt op basis van de Natuurbeschermingswet verleend. Daarnaast kan een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht worden verleend met een verklaring van geen bedenkingen voor het onderdeel Natuurbeschermingswet.

De initiatiefnemer vraagt de vergunning aan bij het bevoegd gezag en levert de daarvoor benodigde informatie aan inclusief (en voor zover nodig) een passende beoordeling waaruit de mogelijke effecten van de voorgenomen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied blijken.

Het bevoegd gezag toetst of de activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) niet belemmert.

Als de bij de vergunningaanvraag aangeleverde informatie niet volledig is, vraagt het bevoegd gezag de initiatiefnemer de vergunningaanvraag voor een bepaalde datum aan te vullen. De vergunningprocedure stopt tot het moment dat de gevraagde aanvullende informatie binnen is of tot de datum die in het verzoek is aangegeven. Als de aanvullende informatie niet of niet volledig wordt geleverd stopt het bevoegd gezag de behandeling van de vergunningaanvraag. De initiatiefnemer kan desgewenst een nieuwe vergunningaanvraag indienen.

Voor de behandeling van de vergunningaanvraag geldt een wettelijke termijn van dertien weken exclusief de weken die nodig zijn voor de aanvulling van de vergunningaanvraag. Het bevoegd gezag kan de behandeltermijn eenmalig met dertien weken verlengen.

Op 8 december 2015 hebben gedeputeerde staten beslist dat vergunningaanvragen worden behandeld volgens de Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure (verder UOV). Om aanvragen correct volgens deze procedure af te handelen is dertien weken te kort. Daarom wordt standaard de behandeltermijn verlengd met de termijn die in de geldende wet is opgenomen. De Natuurbeschermingswet 1998 kent een extra termijn van dertien weken. De Wet natuurbescherming kent waarschijnlijk een extra termijn van zeven weken.

De UOV betekent dat er eerst een ontwerp-besluit op de aanvraag wordt opgesteld en ter inzage wordt gelegd. Belanghebbenden kunnen op dit ontwerpbesluit gedurende zes weken zienswijzen indienen. Na de zienswijzentermijn wordt een definitief besluit op de aanvraag genomen. Hierbij wordt ook ingegaan op de eventueel ingediende zienswijzen. Het definitieve besluit ligt eveneens zes weken ter inzage. Binnen deze tijd kan tegen het definitief besluit beroep worden ingediend bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Beroep is alleen mogelijk voor belanghebbenden die zienswijzen hebben ingediend. In uitzonderingsgevallen is voor belanghebbenden beroep toch mogelijk als hen redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijzen te hebben ingediend. Op de website van de provincie Overijssel is meer informatie te vinden over de procedures.

⁵³ Guideline Europese Commissie mbt artikel 6 van de Habitatrichtlijn: compenserende maatregelen mogen ook in andere Natura 2000-gebieden plaatsvinden; mits het gebied waar de compensatie plaatsvindt de vereiste functies kan vervullen en voldoet aan de voor het oorspronkelijke gebied gehanteerde selectiecriteria.

9.2 *Toezicht en handhaving*

De Natuurbeschermingswet biedt het kader voor toezicht en handhaving in relatie tot de Natura 2000-beheerplannen (gebiedscontrole, naleving vergunningen etc.). Adequaat toezicht en handhaving zijn nodig voor een goede naleving en dus voor een goede uitvoering van de Natuurbeschermingswet. Toezicht en handhaving zien toe op de controle op de naleving van vergunningen en op het opsporen van en optreden (in het veld) tegen overtredingen van een aantal artikelen van de Natuurbeschermingswet.

De Natuurbeschermingswet biedt het bevoegd gezag ook de mogelijkheid maatregelen te nemen ter voorkoming van schade aan natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Zo kan het bevoegd gezag verleende vergunningen intrekken of wijzigen als de situatie daartoe noopt. Het bevoegd gezag kan als dat nodig is ook besluiten de toegang tot een beschermd gebied te beperken.

Op basis van de landelijk ontwikkelde en vastgestelde 'Handreiking handhavingsplan Natura 2000' (IPO, 2013) worden toezicht en handhaving nader uitgewerkt in toezichts- en handhavingsplannen voor de Natura 2000-beheerplannen en handhavingsuitvoeringsprogramma's. Bij het opstellen van het handhavingsplan wordt samengewerkt met de partijen die een taak hebben op dit gebied (zoals de terreinbeherende organisaties).

10 Referenties

Referenties algemeen

-
- i Provincie Overijssel, Werkdocument Natura 2000 beheerplan Olde Maten en Veerslootslanden, juli 2009.
 - ii Centrale beoordeling van bestaande handelingen in en rond Natura 2000-gebieden in Overijssel, ARCADIS, 1 juni 2012, Onderbouwing effectafstanden bestaande handelingen Natura 2000-gebieden in Overijssel, ARCADIS, 21 september 2011 en daarin opgenomen referenties.
 - iii RVO. 2014. Soortenstandaard Kamsalamander *Triturus cristatus*. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Versie 1.1. 58pp.
 - iv De staatssecretaris van Economische Zaken (brief TK 2013–2014, 28625, nr. 1683, 6 december 2013) heeft de bescherming van kwetsbare graslanden (land dat vijf jaar of langer grasland is).
 - v Lensink, R. Aarts, B. G. W. Anema, L. S. 2011. Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000. Rapport bureau Waardenburg.
 - vi Provincie Overijssel (2011) Werklijst Evaluatieverslag Beoordeling van voormalige stortplaatsen in de provincie Overijssel.
 - vii Brenninkmeijer, A. van der Heide, Y. Oord, J. G. 2008. Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden. Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek. Rapport 1036. In opdracht van Provincie Gelderland. 89pp.
 - viii Royal Haskoning, 2011. *Bijvangsten muskusrattenbestrijding, trends oorzaken en maatregelen*.
 - ix Maatregelen voor Natura 2000 soorten in Overijssel en in De Wieden en Weerribben in het bijzonder, Witteveen + Bos, 24 augustus 2012.
 - x Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Sociaaleconomische effecten van de Programmatische Aanpak Stikstof, LEI, juni 2013
 - xi Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel, LEI, juni 2013
 - xii Uitvoeringsagenda Samen Werkt Beter, november 2013
 - xiii Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS, IPO, 5 maart 2014
 - xiv PAS-maatregelen, niet-PAS maatregelen en onderzoeksmaatregelen (conform 'Maatregelen voor Natura 2000 soorten in Overijssel en in De Wieden en Weerribben in het bijzonder', augustus 2012)
 - xv Bestuursakkoord Natuur: het geheel aan afspraken tussen rijk en provincies over de decentralisatie van het natuurbeleid, te weten het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur d.d. 20 september 2011, aanvullende afspraken d.d. 7 december 2011 en de uitvoeringsafspraken d.d. 8 februari 2012

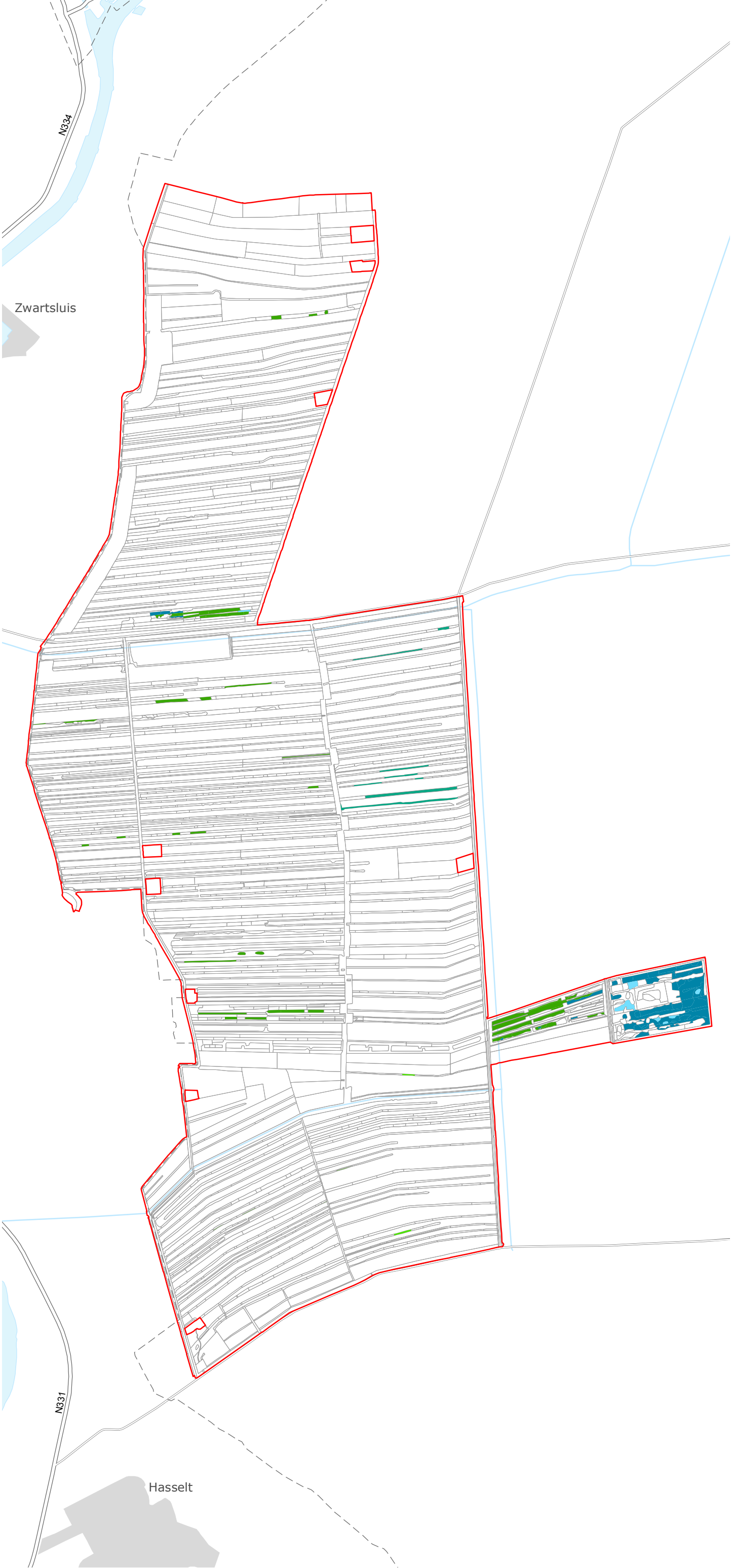
Referenties PAS-gebiedsanalyse Olde Maten & Veerslootslanden

- Aggenbach, C.J.S. & M.H. Jalink, 1998, m.m.v. A. Corporaal en W. Pik. Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring van plantengemeenschappen in boezemlanden. Basisrapport. Rapport SWE 96.002 KIWA, Nieuwegein.
- ARCADIS, 31 juli 2009. Werkdocument Natura 2000 beheerplan Olde Maten en Veerslootslanden.
- Atlas van Overijssel. November 2011. Provincie Overijssel.
<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>
- De Bruijn, L., 2010. Startnotitie MER Olde Maten en Veerslootslanden. CSO, Bunnik.
- DLG, 2012. Inrichtingsplan Olde Maten en Veerslootlanden. Februari 2012.

-
- Hendriks, R.F.A., 1992. Afbraak en mineralisatie van veen. Rapport 199. Staring Centrum, Wageningen.
- Hendriks, R.F.A., 1992. Afbraak en mineralisatie van veen. Rapport 199. Staring Centrum, Wageningen.
- Hermse, W. & P. Bremer, 2008, eds. Natuurontwikkeling in het Staphorsterveld. De ontwikkeling van abiotiek, flora, vegetatie en fauna op afgegraven veen. Rapport Werkgroep Natuurtechniek Rouveen.
- Kemmers, R.H., F. Brouwer, S.P.J. van Delft, M. Knotters & M.M. van der Werf, 2009. Bodemchemisch en -geografisch onderzoek Olde. Randvoorwaarden voor natuurdoelen in het kader van Natura 2000.
- Kiwa Water Research/EGG-consult, juni 2007. Knelpunten- en kansenanalyse Natura 2000-gebied 37, Olde Maten en Veerslootslanden.
- Klijer P.C. en H. Rosing, 194. Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 21 Oost Zwolle. Stiboka, Wageningen.
- Ministerie van EZ, 2013. Definitief aanwijzingsbesluit, Programmadirectie Natura 2000.
- Ministerie van EZ, 2011. 99% versie aanwijzingsbesluit, Programmadirectie Natura 2000.
- Ministerie van EZ, 2011. Juridisch houdbare ecologische toets van het maatregelenpakket per Natura 2000-gebied. Programmadirectie Natura 2000, versie 29 april 2011.
- Ministerie van EZ, 2012. Herstelstrategieën voor de habitattypen (versies per maart 2012).
- Ministerie van LNV, 2007: Ontwerp aanwijzingsbesluit Natura 2000 gebied Olde Maten en Veerslootslanden.
- Ministerie van LNV, 2008: Profielendocument habitattypen.
- Programmadirectie Natura 2000, 2012. BIJLAGEN Deel II Habitat- en vogelrichtlijnsoorten en de gevoeligheid voor stikstof van het leefgebied, versie november 2012.
- Runhaar, J. & D.G. Cirkel, 2010. Ecohydrologische analyse Olde Maten en Veerslootslanden. Notitie t.b.v. de MER Olde Maten en Veerslootslanden. KWR, Nieuwegein.
- Runhaar, J., 1989. Toetsing van het ecotopensysteem 2: Rapportage van het veldwerk. CML-mededeling 48b. Centrum voor Milieukunde, Leiden.
- Runhaar, J., Jalink, M.H., Hunneman, H., Witte, J.P.M., Hennekens, S.M., 2009. Ecologische vereisten habitattypen. KWR en Alterra, i.o.v. Ministerie van LNV, directie Kennis. Rapportnummer KWR 09.018.
- Runhaar, J., 2102. Consequenties wijzigingen in aanpak boksloten t.o.v eerder geplande gefaseerde opschoning. Memo KWR/Witteveen+Bos naar aanleiding van vraag provincie over gewijzigde aanpak Boksloten.
- Van den Brandhof, P.M., 2009. Flora- en faunaonderzoek Olde Maten. Ecogroen, Zwolle.
- Van den Brandhof, P.M., 2012. Definitief ontwerp Veerslootlanden. Onderbouwing van het inrichtingsplan. Eindconcept 4 april 2012. EcoGroen, Zwolle.
- Van Dobben, H., Bobbink, R., Bal, D. en Van Hinsberg, A., 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Alterra rapport 2397, Alterra, Wageningen UR.
- Waterschap Groot Salland, 2010. Ecohydrologische analyse Olde Maten en Veerslootlanden.

Bijlage 1 Habitattypenkaart

Bijlage 2 PAS beheermaatregelen kaart

Natura2000 Habitatkarteringen

Olde Maten & Veerslootslanden

aanduidingen

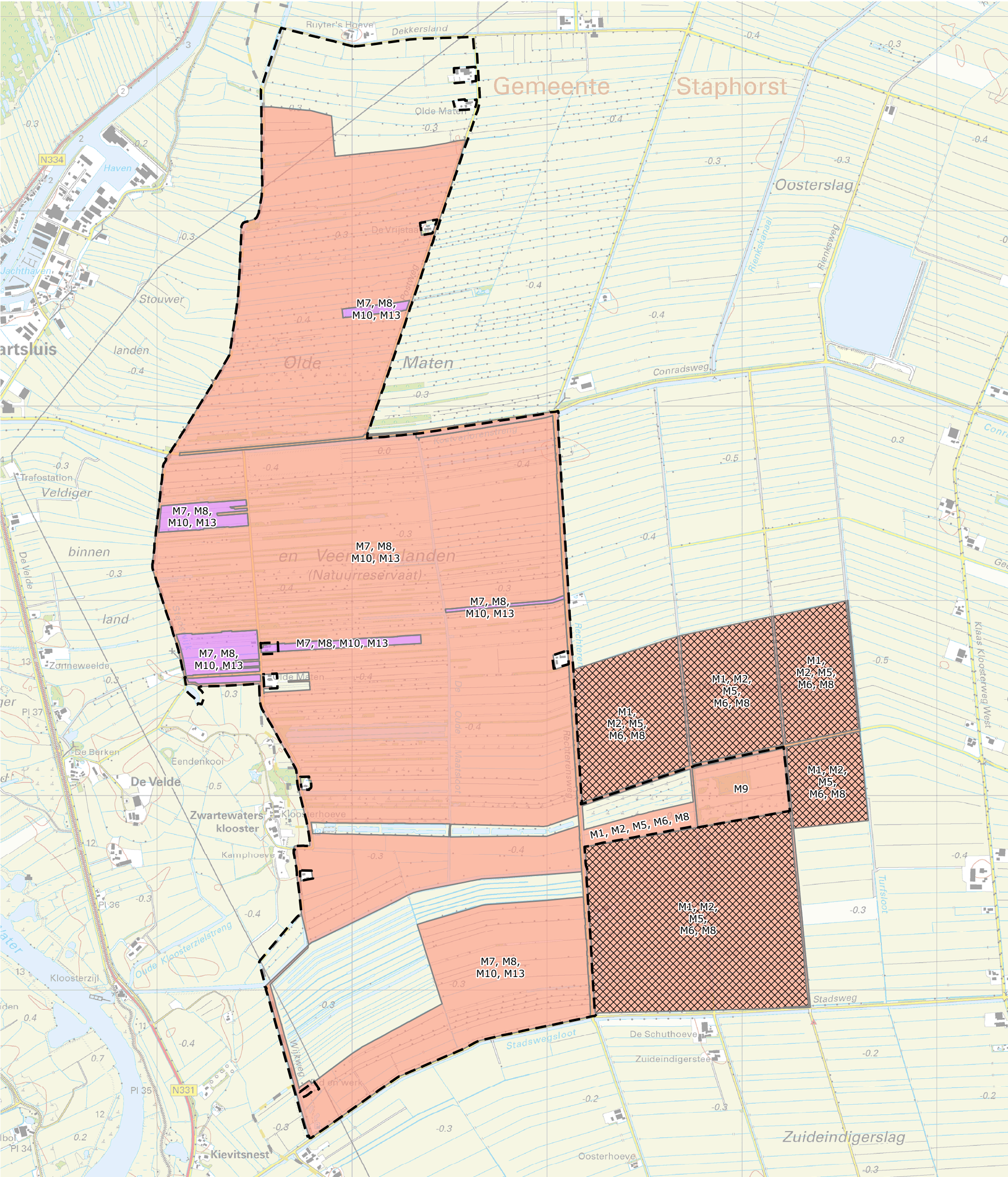
Natura-2000 begrenzing

Habitattypen

- H0000, geen habitatype
- H6230, Heischrale graslanden
- H6410, Blauwgraslanden
- H6430A, Ruigten en zomen (moerasspirea)
- H7140A, Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
- H7140B, Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)
- H7150, Pioniervegetaties met snavelbiezen

Beleidsinformatie, juli 2015 nr. 150215-37

0 250 500 750 1.000 Meters

Maatregelenkaart PAS Overijssel

Olde Maten & Veerslootslanden

Deze kaart hoort bij de Gebiedsanalyse PAS, zie tabellen h4.
Maatregelen die een onderzoeksopgave betreffen zijn niet op kaart weergegeven.

Vererving van gronden gebeurt op basis van een door
Gedeputeerde Staten vastgesteld verwervingsplan voor
dit Natura 2000 gebied.

Natura2000 begrenzing

Maatregel

- verwerven/inrichten
- inrichten

Termijn

- Lange termijn
- Korte termijn

Bijlage 3 Invloedsafstand perceelontwatering

Provincie Overijssel, december 2014

1. Beheerplannen Natura 2000

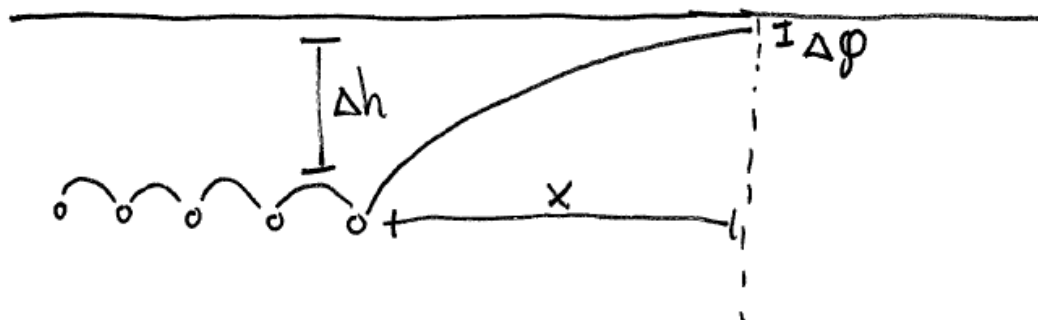
Het aanleggen van perceelontwatering (buisdrainage of greppels) kan leiden tot daling van de grondwaterstand in een nabijgelegen Natura 2000-gebied en daarmee tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen. Aanleg van perceelontwatering wordt daarom beoordeeld als activiteit in de beheerplannen.

In deze notitie wordt onderbouwd vanaf welke afstand een significante verlaging van de grondwaterstand door perceelontwatering kan worden uitgesloten. Aanleg van perceelontwatering buiten deze afstand kan op basis daarvan worden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet.

2. Conceptueel model

De invloedsafstand van een gedraineerd gebied kan analytisch worden berekend (Schunselaar et al. 2013). De berekening gaat uit van een gedraineerd gebied dat zich op een afstand x van een nat natuurgebied bevindt. Op de grens met het natuurgebied is de verlaging van de grondwaterstand ($\Delta\phi$) als gevolg van drainage maximaal 5 cm (figuur 3.1). Dit is een algemeen geaccepteerde grenswaarde voor het beoordelen van effecten van een verandering van de grondwaterstand (ACSG, 2014).

Figuur 3.1. Schematische voorstelling van het effect van perceelontwatering in een conceptueel model

In het gedraineerde gebied is voor aanleg van nieuwe perceelontwatering al reguliere landbouwkundige ontwatering aanwezig, maar door bijvoorbeeld een lage maaiveldhoogte ligt de grondwaterstand in de winter en het voorjaar te dicht onder maaiveld voor een optimale draagkracht.

Aanleg van perceelsdrainage heeft twee gevolgen: de drainageweerstand in het gedraineerde gebied wordt verlaagd van enkele honderden dagen naar enkele tientallen dagen en de grondwaterstand in het perceel wordt verlaagd tot een niveau dat in de winter en het voorjaar iets boven het niveau van de drains ligt. Dit leidt tot een verandering Δh van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied als gevolg van de aanleg van perceelontwatering.

3. Berekening

De afstand x waar een maximaal toelaatbare verlaging van de grondwaterstand $\Delta\phi$ optreedt is analoog aan de werkwijze van Van der Gaast & Massop (2003) te berekenen met de volgende formule¹ (Wesseling, 1973):

$$x = -\lambda \ln(\Delta\phi/\Delta h)$$

Hierin is x de afstand tot het gedraineerde gebied, $\Delta\phi$ de verlaging van de grondwaterstand op de grens van het natuurgebied en Δh de verlaging van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied. De parameter λ is de spreidingslengte van het freatisch grondwater in het tussenliggende landbouwgebied met reguliere ontwatering.

¹ Deze formule staat bekend als de formule van Mazure en geeft de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met watervoerende sloten vanaf een gebied met een gegeven grondwaterstand. De formule is hier zo geschreven dat de invloedsafstand x direct is te berekenen.

Op basis van de gekozen technische uitgangspunten (zie tekstkader) geldt $\Delta\phi=5$ cm en $\Delta h=50$ cm. De formule is daarmee te vereenvoudigen tot:

$$x = -2,3 \lambda$$

Technische uitgangspunten

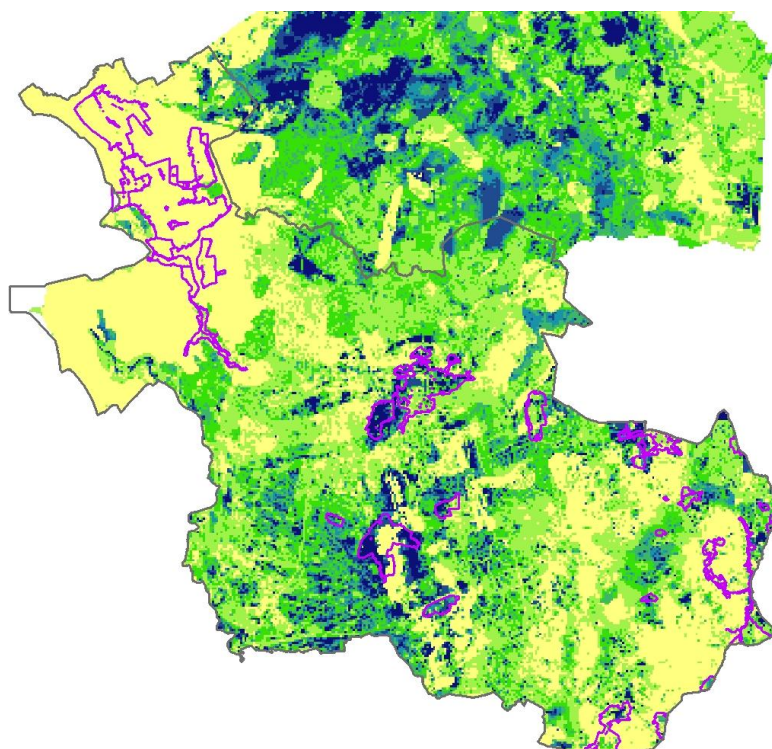
Voor de berekening gelden de volgende technische uitgangspunten:

1. Het effect van perceelsdrainage werkt over een langere periode en mag daarom stationair worden berekend (Schunselaar et al. 2013)
 2. Perceelsdrainage voert alleen water af in de winter en het voorjaar, in de zomer is de grondwaterstand weggezakt en voert de perceelsdrainage geen water af (Schunselaar et al. 2013).
 3. Aangenomen wordt dat de verlaging Δh van de grondwaterstand in gedraineerde percelen in de winter en het voorjaar maximaal 50 cm bedraagt. Deze veronderstelling wordt nader onderbouwd in bijlage 1.
 4. Een verlaging $\Delta\phi$ van de freatische grondwaterstand van 5 cm of meer wordt beoordeeld als een verlaging waarbij significant negatieve effecten op natte natuur niet meer zijn uit te sluiten. De grondwaterverlaging op de grens met het Natura 2000 gebied mag daarom niet meer zijn dan $\Delta\phi = 5$ cm. Dit is het gebruikelijke criterium voor het beoordelen van effecten van grondwaterstandsverandering (ACSG, 2014).
-

Freatische spreidingslengte

Voor de berekening is spreidingslengte λ bepaald uit de kaart van de freatische spreidingslengte van Alterra (Massop et al. 2012). Per Natura 2000-gebied is de mediaan bepaald van alle voorkomende freatische spreidingslengtes per gridcel van 250 bij 250 meter in het landbouwgebied in een kilometer rondom het Natura 2000-gebied².

Figuur 3.2. Kaart van freatische spreidingslengte (Massop et al. 2012))

² De mediaan geldt als een schatter die weinig gevoelig is voor uitschieters (extreem hoge of extreem lage waarden, in dit geval van de spreidingslengte). In dit geval blijkt de mediaan van de spreidingslengte lager te zijn dan het gemiddelde. Dat is te verklaren door het veelvuldig voorkomen van hoger gelegen gronden met een hoge spreidingslengte. Omdat deze gronden veelal niet drainagebehoefstig zijn is het onwenselijk als deze zwaar meetellen in het bepalen van de spreidingslengte rondom een Natura 2000-gebied.

4. Te hanteren invloedsafstanden

Op basis van de beschreven werkwijze worden invloedsafstanden berekend zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.1. Spreidingslengte, berekende invloedsafstand en relatieve kwelflux vanuit het gebied buiten de te hanteren invloedsafstand voor Natura 2000 gebieden in Overijssel

Gebied	Lambda	Berekende afstand	Te hanteren afstand
Aamsveen	59	136	200
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	318	731	700
Bergvennen & Brecklenkampse veld	347	798	800
Boetelerveld	688	1582	1500
De Borkeld	322	741	700
Buurserzand & Haaksbergerveen	149	343	350
De Wieden	20	46	
Dinkelland	217	499	500
Engbertsdijksvennen	442	1017	1000
Landgoederen Oldenzaal	55	127	200
Lemselermaten	468	1076	1000
Lonnekermeer	386	888	900
Oldematen en Veerslootlanden	17	39	
Sallandse heuvelrug³	535	1231	1200
Springendal & Dal van de Mosbeek	416	957	900
Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht	33	76	
Vecht & Beneden-Regge	301	692	700
Weerribben	21	48	
Wierdense veld	505	1162	1100
Witte veen	146	336	350

Afronding van invloedsafstanden

Gezien de onzekerheidsmarge in uitgangsmateriaal en berekeningsmethode zijn de berekende invloedsafstanden afgerond naar een te hanteren invloedsafstand voor het beoordelen van vergunningplicht. De afronding is gebaseerd op een deskundigenoordeel waarbij grote afstanden waar mogelijk naar beneden zijn afgerond en kleine afstanden naar boven.

In de gekozen werkwijze wordt aangenomen dat de eigenschappen van het ontwateringstelsel constant zijn over een groter gebied. Bij een relatief kleine invloedsafstand zal deze aanname minder goed opgaan, zodat het voor de hand ligt naar boven af te ronden. Daarentegen is bij een grote invloedsafstand de kans groter dat het effect van perceelsdrainage extra wordt gedempt door aanwezigheid van grote drainerende watergangen. Daarom ligt bij een grote invloedsafstand afronding naar beneden voor de hand.

Door afronding van de berekende invloedsafstanden wordt voorkomen dat ten onrechte een te kleine afstand wordt gehanteerd, zonder dat onnodige vergunningplicht ontstaat.

Invloedsafstand in veengebieden

Voor Natura 2000-gebieden in het laagveengebied worden zeer geringe invloedsafstanden berekend. Dit geldt voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Oldematen en Veerslootlanden, Wieden en Weerribben.

Uit navraag bij Alterra blijkt dat wordt verondersteld dat effecten van een ingreep beperkt blijven tot het

³ De spreidingslengte voor het Natura 2000-gebied Sallandse heuvelrug is gebaseerd op de mediaan van gridcellen in een kilometer rondom de stuwwal. Hiermee wordt voorkomen dat de spreidingslengte deels wordt gebaseerd op de spreidingslengte van het bosgebied op de stuwwal dat niet binnen de Natura 2000-begrenzing ligt.

freatisch grondwater in de veenlaag. Veen heeft een geringe horizontale doorlatendheid en een hoge verticale weerstand, wat leidt tot een geringe spreidingslengte van maximaal 20 – 40 meter. Deze veronderstelling sluit aan bij de praktijk: Oppervlaktewaterpeilen in laagveengebieden liggen dicht onder maaiveld en het effect van perceelontwatering zal daarom in de praktijk beperkt blijven tot de veenlaag. Voor de Natura 2000-gebieden in laagveen kan daarom in het beheerplan een geringe invloedsafstand voor perceelsdrainage gehanteerd worden, met de aanvullende voorwaarde dat perceelsdrainage in de veenlaag wordt aangelegd.

Ingrepen die effect hebben op de zandondergrond onder het veenpakket zullen juist een zeer grote invloedsafstand hebben. Dat komt doordat het zandpakket onder de veenlaag een zeer grote spreidingslengte heeft. Peilveranderingen in waterschapsleidingen waarvan de bodem onder de veenlaag ligt kunnen daardoor tot op zeer grote afstand effect hebben. Hetzelfde geldt voor perceelsdrainage die in de zandondergrond wordt aangelegd. Het effect van een ingreep in de zandondergrond dient per situatie te worden beoordeeld.

Beoordeling van effecten binnen de invloedsafstand

Binnen de berekende invloedsafstanden kan een significant negatief effect van aanleg van perceelontwatering niet op voorhand worden uitgesloten. Voor aanleg van nieuwe perceelontwatering binnen deze afstand dient de initiatiefnemer dan ook zelf aan te tonen dat significant negatief effect is uit te sluiten. Dat vraagt een onderbouwing die per situatie kan verschillen. De initiatiefnemer is daarbij niet gebonden aan de algemene uitgangspunten in deze notitie aangezien bij het optreden van effecten op korte afstand de lokale omstandigheden een relatief grote invloed zullen hebben. Een benadering zoals in deze notitie, waarbij effecten van ontwatering gemiddeld worden over grotere afstanden, is dan minder goed toepasbaar.

Referenties

- ACSG (2014). **Protocol. Beschrijving behandeling verzoeken om onderzoek naar schade.** AdviesCommissie Schade Grondwater, Utrecht
- Massop, H.Th.L, C. Kwakernaak & P.J.T. van Bakel (2012). **Fysieke onderlegger voor het Deltaprogramma. Kansen voor waterconservering in regionale stroomgebieden** Alterra-rapport 2287. Alterra, Wageningen.
- Naudin-Ten Cate, R., T. Tjootink & M. Wentink (2000) **Cultuurtechnisch Vademecum. Handboek voor inrichting en beheer van land, water en milieu** Doetinchem, Elsevier bedrijfsinformatie.
- Schunselaar, S.S., P.E. Dik & S. Rijpkema (2013). **Uitwerking beïnvloedingszones N2000. Externe werking drainage en berekening.** Grontmij, Assen
- Sluijter, R. (2011). **De Bosatlas van het klimaat.** Noordhoff Uitgevers Groningen/KNMI De Bilt
- Van Bakel, P.J.T., E.M.P.M. van Boekel & I.G.A.M. Noij (2008). **Modelonderzoek naar effecten van conventionele en samengestelde, peilgestuurde drainage op de hydrologie en nutriëntenbelasting.** Alterra-rapport 1647. Alterra, Wageningen
- Van der Gaast, J.W.J. & H. Th. L. Massop (2003). **Spreidingslengte voor het beheergebied van Waterschap Veluwe.** Alterra-rapport 653. Alterra, Wageningen
- Wesseling, J. (1973). **Theories of Field Drainage and Watershed Runoff. 13 Seepage.** ILRI, Wageningen

Bijlage 3.1 Onderbouwing verlaging grondwaterstand in een gedraineerd perceel

Voor de berekening in deze notitie dient de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met nieuwe perceelontwatering te worden opgegeven. De gebruikte schatting $\Delta h=50$ cm wordt in deze bijlage nader onderbouwd.

Schatting op basis van vuistregels

Uitgangspunt is dat drainage wordt aangelegd in een landbouwgebied, dus in een situatie waarin al ontwatering aanwezig is. Bij een drainageweerstand van 300 tot 400 dagen en een neerslagoverschot in het winterhalfjaar van 200 mm (Sluijter, 2011) is de opbolling $300 \cdot (200/180/1000) = 34$ cm.

Bij aanleg van buisdrainage neemt de drainageweerstand af tot ongeveer 70 dagen en wordt de opbolling 8 cm. Aangenomen dat buisdrainage 5 tot 10 cm boven het slootpeil ligt is de verlaging van het grondwater op perceelsniveau als gevolg van aanleg van perceelontwatering in de winter ongeveer 30 – 40 cm.

Onderbouwing op basis van modelberekeningen

Onderstaande tabel met getallen uit Van Bakel et al. (2008, p58) geeft een onderbouwing op basis van modelberekeningen. In deze studie zijn berekeningen uitgevoerd met een landelijk grondwatermodel, gekoppeld aan een model van de onverzadigde zone. Onderstaande getallen geven effecten van aanleg van perceelsdrainage in voorheen ongedraineerd landbouwgebied (voor enkele zandgebieden in Brabant).

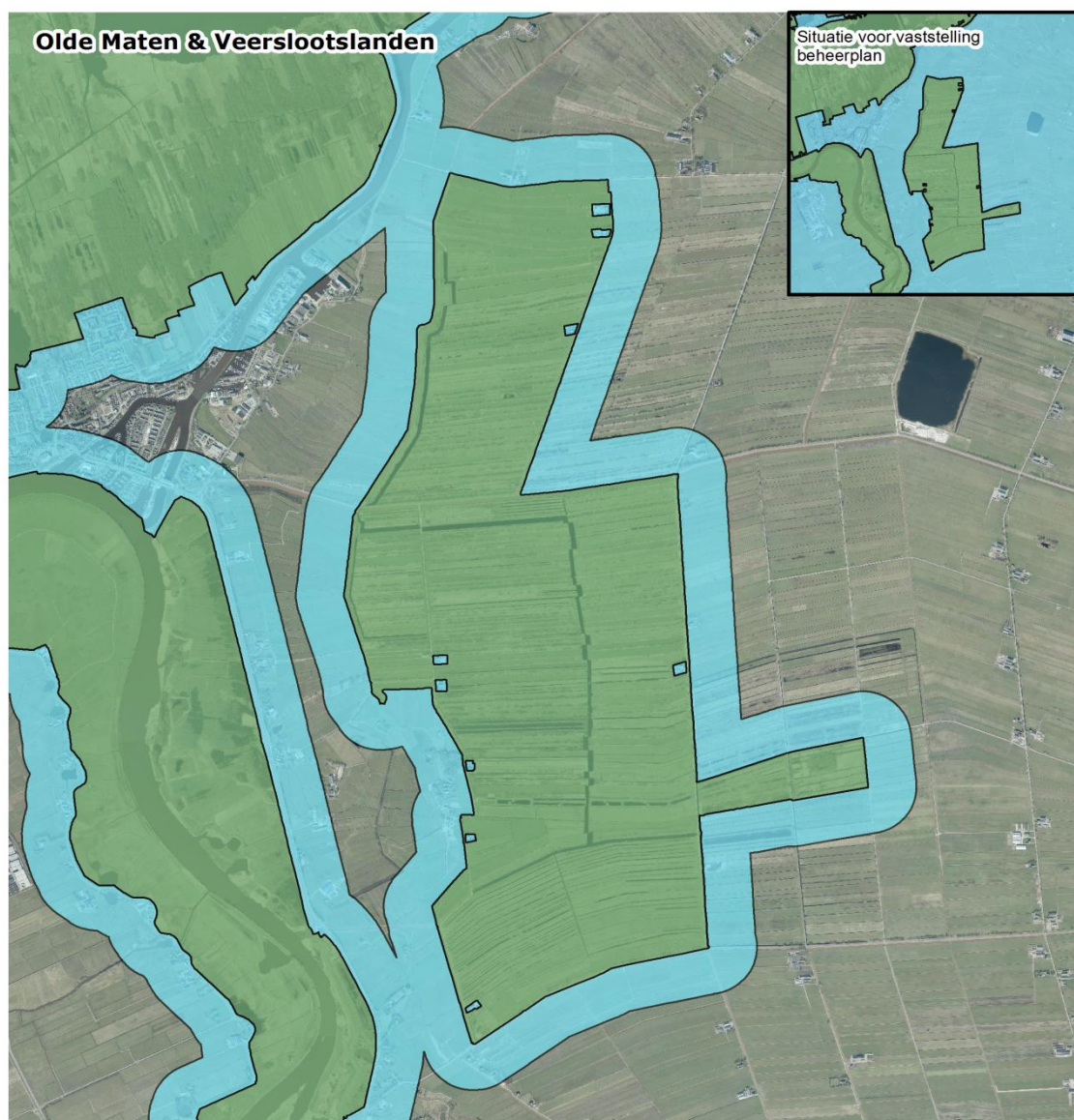
Tabel 3.2. Effect van perceelsdrainage op de GHG, GLG en GVG in zandgebieden (de flux betreft de toestroming door de onderrand, een positief getal is kwel naar het perceel).

Plot	3059	4603	4974	5055	5325	5496	5622	5654	5724
GHG	18	23	46	52	28	42	34	26	47
GLG	137	139	142	147	123	153	123	79	148
GVG	68	47	65	76	46	54	51	45	71
flux mm/d	0,11	0,36	-0,01	-0,26	0,28	0,02	0,4	2,35	-0,24
GHG	70	71	78	82	77	80	77	71	85
GLG	143	146	144	151	127	158	126	104	153
GVG	96	85	90	96	87	88	87	81	97
flux mm/d	0,48	0,58	0,2	0,06	0,63	0,3	0,69	2,52	0,04
dGHG	-52	-48	-32	-30	-49	-38	-43	-45	-38
dGLG	-6	-7	-2	-4	-4	-5	-3	-25	-5
dGVG	-28	-38	-25	-20	-41	-34	-36	-36	-26
dFlux	0,37	0,22	0,21	0,32	0,35	0,28	0,29	0,17	0,28

Uit bovenstaande blijkt dat de verlaging van de wintergrondwaterstand (GHG) weliswaar in de orde grootte van 40 cm ligt, maar dat een verlaging tot 50 cm niet is uit te sluiten. Omdat voor het vergunning vrij stellen ieder significant negatief effect op voorhand moet kunnen worden uitgesloten wordt in deze notitie gerekend met 50 cm, wat als een maximaal te verwachten verlaging wordt beschouwd.

De tabel laat ook zien dat buisdrainage ertoe leidt dat aanzienlijke toename van de kwel naar gedraineerde percelen wordt berekend. Dat is in lijn met de verwachting, dat gedraineerde percelen grondwater uit de omgeving zullen aantrekken.

Bijlage 4 Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect kleine grondwateronttrekkingen op Natura 2000 gebied

Effect-afstand: 300 m

aanduidingen

- Natura 2000 gebied
- Zone mogelijke vergunningplicht Nb-wet kleine grondwateronttrekkingen
- Geen vergunningplicht Nb-wet voor kleine grondwateronttrekkingen*

Beleidsinformatie, januari 2016, nr. 160015-2 Olde Maten & Veerslootslanden

0 300 600 900 Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

Bijlage 5 Melkveebedrijven & lichtverstoring in relatie tot instandhoudingsdoelstellingen

Bestaande melkveehouderijen binnen 300 meter van Olde Maten & Veerslootslanden

In hoofdstuk 5 zijn alle agrarische activiteiten beoordeeld. Deze bijlage gaat specifiek in op lichthinder op lichtgevoelige habitatsoorten.

Voor bestaande melkveehouderijen geldt:

- Als in de huidige situatie geen lichtverstoring optreedt is de beoordeling van de (open) stallen⁴ groen.
- Indien sprake is van een open stal kunnen significant negatieve effecten door lichtverstoring op instandhoudingsdoelstellingen niet worden uitgesloten. Met mitigerende maatregelen zijn deze effecten waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten (beoordeling geel).
- Als het niet bekend is of sprake is van een open stal is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

De Centrale Beoordeling geeft geen uitsluitel over mogelijk significant negatieve effecten als gevolg van lichthinder door stallen. De beoordeling is gebaseerd op aanvullende informatie van de provincie en haar partners.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Straat	Nr.	Postcode	Plaats	Onderbouwing beoordeling
Groen	J. Krale	Postweg	4	7951KT	Staphorst	Dichte stal.
Groen	Maatschap Van Dalfsen	Postweg	2	7951KT	Staphorst	Windbrekend gaas.
Groen	VOF Melkveehouderijen Klooster	Zwartewaters-klooster	11	8064PK	Zwartsluis	Licht uit deze stallen is, gezien de ligging van de stallen opzichte van het potentiële leefgebied van vissoorten, niet van invloed op de vissoorten.
Groen	T. Visscher	Zwartewaters-klooster	12	8064PK	Zwartsluis	Licht uit deze stallen is, gezien de ligging van de stallen opzichte van het potentiële leefgebied van vissoorten, niet van invloed op de vissoorten.

⁴ Met stal wordt bedoeld de fysieke aanwezigheid van het gebouw

Bijlage 6 Beoordeelde recreatiebedrijven

Voor bestaande recreatiebedrijven geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Als significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Zie voor een nadere toelichting op de beoordeling paragraaf 5.4.13.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	Bed and Breakfast	Postweg 2	Staphorst	Ligt in het Natura 2000-gebied
Groen	Kampeerberoderij Reezicht	Rechterensweg	Staphorst	120 m

Bijlage 7 Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code

Voor bestaande overige bedrijven met een SBI-code geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Als significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstoringsfactor	Onderbouwing beoordeling
Groen	HKS Metals BV, de Kalkovens	Metaal- en autoschredders	875 meter	Geluid	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Prinsen-Steen	Zand en grind	573 meter	Geluid	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Bosma Schroothandel	Overige groothandel in afval en schroot	996 meter	Geluid	Zie Centrale Beoordeling
Groen	IJzerhandel Draaisma	Overige groothandel in afval en schroot	876 meter	Geluid	Zie Centrale Beoordeling
Bedrijven aanvullend beoordeeld (niet opgenomen in Centrale Beoordeling):					
Groen	Scheepswerf Geertman	Scheepsbouw	ca 1100 meter	Licht, geluid, optische verstoring	vanwege de ruime afstand tot het Natura 2000-gebied in combinatie met tussenliggende bebouwing kunnen zowel licht, geluid als optische verstoring uitgesloten worden
Groen	Scheepswerf Poppen	Scheepsbouw	ca 1200 meter	Licht, geluid, optische verstoring	vanwege de ruime afstand tot het Natura 2000-gebied in combinatie met tussenliggende bebouwing kunnen zowel licht, geluid als optische verstoring uitgesloten worden

Bijlage 8 Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen

Maatregel		
PAS		
M1	herstel hydrologie	Verondiepen watergangen in gebied (deels ook effect vernatten <1 jaar)
M2	herstel hydrologie	Opzetten peilen in gebied (deels ook effect vernatten <1 jaar)
M3	herstel hydrologie (monitoring)	Monitoring peilen en stijghoogte
M4	herstel hydrologie (onderzoek)	Onderzoek naar invloed slootpeilen omgeving en invloed zandwinplas (optioneel als M1 en M2 niet werken)
M5	beheer en inrichting	Afgraven maaiveld
M6	beheer en inrichting	Inundatie (optioneel als M3 en M4 niet werken)
M7	beheer en inrichting	Flexibel peilbeheer
M8	beheer en inrichting	Vermindering bemesting
M9	beheer en inrichting	Herstel bevoeiingssysteem
M10	beheer en inrichting	Opengraven verlande boksloten (ten behoeve van herstel waterhuishouding)
M11	beheer en inrichting	Introductie soorten (optioneel)
M12	herstel hydrologie/onderzoek	Onderzoek naar functioneren veenmosrietland en blauwkoppen ten noorden vd Conradsweg
M13	beheer en inrichting	Graven randsloten in boksloten en frezen riet- en zeggevegetaties
M14	onderzoek	Vaststellen randvoorwaarden bemesting en beweiding in agrarisch natuurbeheerpercelen
Niet-PAS		
	onderzoek	Onderzoek voorkomen zeggekorfslak en grootte populatie
	onderzoek	Onderzoek voorkomen populaties bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en platte schijfhoren en onderzoek grootte populaties. Monitoren ontwikkeling van de populaties
	onderzoek	Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Bijlage 9 Begrippen- en afkortingenlijst

Begrippen

Onderstaande lijst bevat de in dit Natura 2000-beheerplan gehanteerde begrippen. Nadere uitleg over Natura 2000 en daar mee samenhangende begrippen is ook te vinden op website: http://www.Natura_2000.nl

- *Aanwijzingsbesluit*: Besluit waarmee een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven.
- *Andere handeling*: Bestaand gebruik niet zijnde een project. Uit jurisprudentie blijkt dat ook het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus op Terschelling, het opnieuw open stellen van een bestaande verharde weg voor ontsluitingsverkeer en het wijzigen van het veebestand onder een andere handeling vallen.
- *Beheerplan*: Een door het bevoegd gezag vastgesteld plan waarin is vastgelegd wat er wordt gedaan om de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te realiseren.
- *Belanghebbende*: (Rechts)personen zoals bestuursorganen, bewoners, bedrijven, recreanten die een direct belang kunnen aantonen tav het betreffende Natura 2000 gebied.
- *Bestaand gebruik*: gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag (artikel 1 lid m, Natuurbeschermingswet 1998).
- *Beschermde Natuurmonumenten* wettelijk beschermde gebieden die vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw zijn aangewezen. Een deel van de beschermde Natuurmonumenten ligt binnen Natura 2000-gebieden.
- *Bestuursakkoord Natuur*: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027
- *Bevoegd gezag*: Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.
- *Biodiversiteit*: soortenrijkdom.
- *Ecologische Hoofdstructuur (EHS)*: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.
- *Fauna*: De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied.
- *Foerageergebied*: Bepaald gebied waarin dieren regelmatig gebruik maken voor het zoeken van voedsel.
- *Gedeputeerde Staten (GS)*: Dagelijks bestuur van een provincie.
- *Gunstige staat van instandhouding*: Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.
- *Habitat*: Kenmerkend leefgebied van een soort.
- *Habitatrichtlijn*: EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- *Habitattype*: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat) of beschrijving van tot een bepaald habitattype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven.
- *Herstelstrategieën*: De herstelstrategie betreft de maatregelen die nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen.
- *Kritische depositiewaarde*: de hoeveelheid stikstof die een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden.
- *Instandhouding*: Geheel aan maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.
- *Instandhoudingsdoelstelling*: de habitattypen en soorten waarvoor een gunstige staat van instandhouding moet worden behouden of gerealiseerd.
- *Landschapsecologische systeemanalyse*: Een beschrijving van het ontstaan van een gebied, het functioneren van dit gebied en van de processen die bepalend zijn voor het voorkomen van planten en dieren in dit gebied. Dit inzicht vormt de basis voor de aanduiding van duurzame beheer- en/of inrichtingsmaatregelen.
- *Monitoring*: Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.
- *Natura 2000*: Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.
- *Natura 2000 doelendocument*: Beleidsdocument van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (december 2006), het document biedt het kader voor de aanwijzingsbesluiten en geeft sturing aan de beheerplannen.
- *Natura 2000-gebied*: Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied (art 10a Natuurbeschermingswet).
- *Natuurbeschermingswet 1998*: Wet die natuurgebieden beschermt (gebiedsbescherming). Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen.

- *Natuurpact*: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013
- *Negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied zonder dat deze gevolgen de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengen.
- *Ontwerp-beheerplan*: Beheerplan dat helemaal gereed is om de inspraak in te gaan, inclusief de formele instemming van de betrokken bevoegde gezagen.
- *Open stal*: Stal met (gedeeltelijk) open gevel
- *PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof)*: een projectplan met als doel het omlaag brengen van de stikstofdepositie in Natura 2000 gebieden, om zo de vergunningverlening in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 vlot te trekken. Aangezien deze depositie het probleem is van meerdere overheidslagen en meerdere sectoren, wordt dit in gezamenlijkheid opgepakt. De essentie van het PAS is daarom verkennen en afspreken hoe op verschillende niveaus (generiek, provinciaal en gebiedsgericht) en vanuit verschillende sectoren (landbouw, industrie, verkeer en vervoer) wordt bijgedragen aan het aanpakken van het probleem. Uitgebreide informatie over PAS is te vinden op de PAS-website: <http://pas.Natura.2000.nl>
- *Procesindicator*: Procesindicatoren zijn plantensoorten die kunnen helpen bij het tijdig signaleren van (dreigende) verslechtering, en ook optredende verbetering van de kwaliteit van Habitattypen. Procesindicatoren geven inzicht in veranderingen van de standplaatscondities als gevolg van verdroging, verzuring, vermeting.
- *Profielendocument*: In het profielendocument zijn voor alle aangewezen habitattypen, habitatsoorten en vogels beschrijvingen opgenomen. Aan de hand van deze beschrijvingen en de staat van instandhouding in een Natura 2000-gebied worden de instandhoudingsdoelstellingen (behoud, verbetering, uitbreiding, etc.) voor dat Natura 2000-gebied vastgesteld.
- *Project*: Een activiteit is 'een project' in de zin van de Nbwet als er sprake is van 'de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten'.
- *SBI*: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.
- *Sense of urgency*: Een sense of urgency is toebedeeld als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn.
- *Significant negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied waardoor de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar worden gebracht. Bijvoorbeeld wanneer ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen de toekomstige oppervlakte van een habitatype of het leefgebied van een soort vermindert, het aantal van een soort vermindert of de kwaliteit van een habitatype of het leefgebied van een soort achteruitgaat.
- *Staat van instandhouding*: Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie.
- *Vastgesteld beheerplan*: Het beheerplan zoals dat (na de inspraakprocedure) is vastgesteld door het bevoegde gezag. Een eventueel daarna ingesteld beroep bij de Raad van State valt hier dus buiten.
- *Vegetatie*: Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
- *Versnippering*: Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding.
- *Verstoring*: Storen van dieren door lawaai, betreding, licht en dergelijke.
- *Vogelrichtlijn*: De Vogelrichtlijn is een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van kwetsbare en bedreigde soorten.
- *Voortouwnemer*: De voortouwnemer is hét aanspreekpunt voor het beheerplan voor de buitenwereld. Vanuit haar positie als 'frontoffice' is de voortouwnemer verantwoordelijk voor het totale externe proces.

Afkortingen

– ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
– ADC	Alternatieven, dwingende redenen van groot openbaar belang, compenserende maatregelen
– Awb	Algemene wet bestuursrecht
– BN	Beschermde Natuurmonument
– CDG	Commissie van Deskundigen en Grondwaterwet
– EHS	Ecologische Hoofdstructuur
– GGOR	Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime
– GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
– GS	Gedeputeerde Staten
– HvJ	Hof van Justitie van de Europese Unie, voorheen Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.
– ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
– KDW	Kritische Depositiewaarde
– KRW	Kaderrichtlijn Water
– LEI	Landbouw Economisch Instituut
– MLA	Microlight airplane
– NAP	Normaal Amsterdams Peil
– Nbwet	Natuurbeschermingswet 1998
– NEM	Netwerk Economische Monitoring
– PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
– RPAS	Remotely piloted aircraft system
– RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
– SBB	Staatsbosbeheer
– SBI	Standaard Bedrijfsindeling
– SGBP	Stroomgebiedsbeheerplan
– SKNL	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
– SNL	Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer
– SRNL	Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer
– SVIR	Structuurvisie Infrastructuur en ruimte
– SWB	Samen Werkt Beter
– TBO	Terreinbeherende organisatie
– TUG	Tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
– UAS	Unmanned aircraft system
– Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
– Wav	Wet ammoniak en veehouderij
– Wro	Wet ruimtelijke ordening